วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2568 Vol.8 No.2 July - December 2025

ISSN : 3027-7841 (Print)
ISSN : 3027-7868 (Online)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ภายใต้การดำเนินงานของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้จัดทำวารสารวิชาการนี้ขึ้นเพื่อเป็นการเผยแพร่ องค์ความรู้ ผลจากการค้นคว้า วิจัยแง่มุมต่าง ๆ เผยแพร่แก่สาธารณชนกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการผลงาน โดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบล่วงหน้า การพิจารณาของกองบรรณาธิการในการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานลงวารสารฯ ถือเป็นที่สิ้นสุด

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการหรือผลงานวิจัยที่มีคุณภาพด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อในการนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษา

1) รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติกาญจน์ ศรีวิบูลย์	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2) รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต ผังนิรันดร์	รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา
3) รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสวงดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มรกต วรชัยรุ่งเรือง	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและเผยแพร่

บรรณาธิการ

1) อาจารย์ ดร.นภาศรี สุวรรณโชติ	บรรณาธิการ
2) นางสาวศิริธรรม จิตต์งาม	ผู้ช่วยบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ

1) Assistant Professor Yanjin E. Pan	National Chiayi University
2) Associate Professor Dr.WenWen Tian	Northwestern Polytechnical University
3) รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
4) รองศาสตราจารย์ ดร.สิงหนาท น้อมเนียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
5) รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต สิทธิ์ธิติกุล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6) รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์พงศ์ โพธิ์ทองสุนันท์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
7) รองศาสตราจารย์ ดร.ศศ วัฒนโภคากุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
8) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญจพร พจนปัญญา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
9) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิจักษณ์ ภู่ตระกูล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
10) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี ยาดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
11) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิทร นพประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
12) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.เกรียงไกร กองเส็ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

13) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจภัคค์ เจริญมหาวิทย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
14) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ โพธิ์พฤกษานันท์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
15) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา สุรีย์เดชะกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
16) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คธาวุฒิ ไวยสุศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
17) ดร.อังค์วรา เหลืองนภา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
18) ดร.สุวิทย์ คงสงค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
19) ดร.สุลกัณยา บุณยโยธิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
20) ดร.ภัคจิรา ลีเลิศพันธ์ สถาบันนวัตกรรมบูรณาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กองการจัดการ

1) นางสาวเอื้ออารี เวฬุวนารักษ์ 2) นายไพรัช ศิริวัฒนพิศาล
3) นายสิริธนธนาธร จิรทีปต์ธนชาติ 4) นางสาวอนินธิตา เพ็ชรแสง

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม)

เจ้าของวารสาร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สำนักงาน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เลขที่ 1 ถนนอู่ทองนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานครฯ 10300 โทร. 0 2160 1280 Email: hs_ssrujournal@ssru.ac.th เว็บไซต์ http://www.journal.ssru.ac.th/index.php/hsssru

ออกแบบปก

นายณรงค์ฤทธิ์ คิดเห็น

“บทความที่ลงพิมพ์ เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียนเท่านั้น
บรรณาธิการผู้พิมพ์ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ”

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี Relationship Between Work Environment and The Efficiency for the Management of Early Childhood Educational Institutions Belong to Chonburi Town Municipality, Chonburi Province *ศุภวิมล อินทศร, วิลาสินี จินตลิขิตดี* *Supawimol Intasron, Vilasinee Jintalikhitdee*	1-16
The Evolution of Materials and Technology: Innovative Applications in Contemporary Sculpture Art *Jin Di, Supachai Areerungruang*	17-30
Exploring EFL Students' Needs in English for Online Business Course through AI Learning Analytics *Montarat Rungruangthum, Rattima Thanyathamrongkul*	31-49
แนวทางการพัฒนาการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี Guidelines for the Development of Special Economic Development Zone Management: A Case Study of Kanchanaburi Province *อัศกร ปานเพชร, จีระ ประทีป* *Assakorn Panpetch, Chira Prateep*	50-61
Constructing Immersive Experiences: Creative Practices of Virtual Painting in Depicting Hakka Walled Village Scenes *Shuai Li, Suparirk Kanitwaranun, Bunchoo Bunlikhitsiri*	62-78
การสำรวจการใช้คำวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันของนักเรียนไทยที่มีความรู้ภาษาจีนระดับกลาง A Pragmatic survey of Thai Students on Synonymous Adverbs in Intermediate Chinese *สรัลชนา ตันติวิบูลย์* *Saranchana Tantiwiboon*	79-92

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย	หน้า
ปัญหาทางด้านนิติวิธีเกี่ยวกับการนำหลักการทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญโดยศาลรัฐธรรมนูญไทย Methodological Problems in the Application of onstitutional Principles to Fill Constitutional silences by the Thai Constitutional Court *กฤษณ์ วงศ์วิเศษธร* *Kritz Wongvisadethorn*	93-109
Prompting Cultural Equivalence: A Comparative Analysis of Baker's Translation Models in Official and AI Translation of Thai Movie Titles *Mongkolchai Tiansoodeenon, Kitti Chaloemchatvarakorn, Pimphimook Klamprabutr, Subantitha Singreaung, Waranya Torprasitkul*	110-124
การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ Design and Development of an Ecotourism Information System in Ban Bua Subdistrict, Mueang District, Buriram Province *อโศก ไทยจันทรารักษ์, ชญาดา เข็มเพชร, สุดารัตน์ ปีนะภา, พระวิสุทธิพงษ์เมธี* *Asoke Thaichantararak, Chayada Khemphetch, Sudarat Peenapa, Phra Wisutthiphongmethi*	125-132
รูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่: กรณีศึกษาการจัดทำแผนบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียงท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา Efficient Public Participation Model for the Development of Mega Project: A Case Study of Noise Effect Compensation Integrated Plan Formulation of U-TAPAO International Airport *จันทนา มณีอินทร์, จำลอง โพธิ์บุญ, จุฑารัตน์ ชมพันธุ์* *Jantana Maneein, Chamlong Poboon, Chutarat Chompunth*	133-149

Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development Vol.8 No.2 July – December 2025
Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ศุภวิมล อินทศร*, วิลาสินี จินตลิขิตดี
วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail: i.supawimol@hotmail.com*
*ผู้ประสานงานหลัก

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 147 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ผลการวิจัยนี้สถานศึกษาระดับปฐมวัยสามารถนำไปใช้ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มีความเหมาะสม และมีแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมในการทำงาน, ประสิทธิภาพ, การจัดการ, สถานศึกษาระดับปฐมวัย

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568
Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

Relationship Between Work Environment and The Efficiency for the Management of Early Childhood Educational Institutions Belong to Chonburi Town Municipality, Chonburi Province

Supawimol Intasron*, Vilasinee Jintalikhitdee
College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University
E-mail: i.supawimol@hotmail.com*
*Corresponding Author

Abstract

This study aimed to examine (1) the level of working environment among personnel in early childhood education institutions under Chonburi Municipality, Chonburi Province; (2) the level of management efficiency in these institutions; and (3) the relationship between the working environment and management efficiency. The research employed a quantitative approach. The sample consisted of 147 personnel working in early childhood education institutions under Chonburi Municipality. Data was collected using a questionnaire. The findings revealed that both the overall working environment and management efficiency were rated at the highest level. Moreover, the working environment was found to have a highly positive correlation with management efficiency. The results suggest that early childhood education institutions can utilize these findings to enhance their working environments and develop more effective management strategies, thereby improving institutional efficiency and effectiveness in the future.

Keywords: Work Environment, Efficiency, Management, Early Childhood Educational Institutions

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

บทนำ

รัฐบาลในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญอย่างมากเกี่ยวกับการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปฐมวัยอันหมายถึงเด็กแรกเกิด (รวมทั้งเด็กในครรภ์) จนถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1 และมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 54 วรรค 1 และวรรค 2 โดยในการดำเนินการดังกล่าว รัฐบาลได้จัดให้มีการดำเนินงานหลายประการ ที่มุ่งผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและชัดเจน ในกรอบเวลาที่เร่งด่วน จากการดำเนินงานที่ผ่านมาหลายหน่วยงานมีภารกิจในการพัฒนาเด็กปฐมวัย จึงมีหลายมาตรฐานของแต่ละหน่วยงานแตกต่างกันออกไป ดังนั้น การสร้างมาตรฐานเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู ดูแล พัฒนา และจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยทุกระดับ เพื่อให้ง่ายต่อหน่วยงานที่ปฏิบัติ และมีผลบังคับใช้ รวมถึงการติดตามประเมินผล การมีมาตรฐานกลางเดียวกันจะทำให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะอยู่ในสถานพัฒนาของหน่วยงานใด ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) จึงกำหนดให้มีการจัดทำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายและแผนพัฒนาต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศ และกรอบมาตรฐานคุณภาพปฐมวัยอาเซียน ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานทุกแห่ง ทั้งในระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านตามศักยภาพ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง ที่มีคุณภาพ รวมทั้งมีมาตรฐานกลางของประเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดบริการ ดูแล พัฒนา และจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพทัดเทียมกันและลดความเหลื่อมล้ำ (คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.), 2562)

สถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา งานพัฒนาการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษา การศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัยงานบริหารวิชาการด้านการศึกษา งานโรงเรียน งานกิจการนักเรียน งานการศึกษาปฐมวัย งานขยายโอกาสทางการศึกษา งานส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตร งานการศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น งานการกีฬาและนันทนาการ งานกิจกรรมเด็กเยาวชน และการศึกษานอกโรงเรียน งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งานส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพและกองทุนเพื่อการศึกษา งานบริการข้อมูล สถิติ ช่วยเหลือให้คำแนะนำทางวิชาการ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย (เทศบาลเมืองชลบุรี, 2566)

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

ในการดำเนินงานของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบปัญหาต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ การบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสมส่งผลต่อการตัดสินใจและการวางแผนที่ไม่เหมาะสม ความไม่ชัดเจนในการกำหนดนโยบายและกระบวนการทำงาน การมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสมทำให้บุคลากรประสบกับปัญหาในการทำงาน ขาดการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากร ขาดการสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้ความสามารถขาดการส่งเสริมทีมงานและการทำงานร่วมกัน การมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ไม่ดีพอในสถานศึกษาจนส่งผลให้บุคลากรไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรทั้งบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสนับสนุนการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ การจัดสรรงบประมาณที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโครงการต่าง ๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งต่อประสิทธิภาพในการทำงาน และสุขภาพทั้งกายและใจของบุคลากร ได้แก่ สภาพอากาศความปลอดภัย ความมั่นคงในการทำงาน ความทันสมัยของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลต่อสภาพจิตใจของบุคลากรและประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรเหล่านั้น (เทศบาลเมืองชลบุรี, 2566)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประสิทธิภาพการจัดการ และความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เพื่อสถานศึกษาระดับปฐมวัยจะได้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มีความเหมาะสม และมีแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับประสิทธิภาพการจัดการ ของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 237 คน ผู้วิจัยได้ใช้สูตรในการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้มีความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 147 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลโดยยึดกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับคำนิยามที่ค้นคว้าไว้ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นลักษณะแบบสำรวจรายการ (Check List) ให้ตอบตามความเป็นจริง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 สภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพสภาพแวดล้อมด้านเวลา และสภาพแวดล้อมด้านจิตใจและสังคม

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย

โดยในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ และได้สร้างขึ้นมาเพื่อให้คะแนนตามหลักของลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) โดยแบ่งระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
เห็นว่ามีความเป็นจริงมากที่สุด	5 คะแนน
เห็นว่ามีความเป็นจริงมาก	4 คะแนน
เห็นว่ามีความเป็นจริงปานกลาง	3 คะแนน
เห็นว่ามีความเป็นจริงน้อย	2 คะแนน
เห็นว่ามีความเป็นจริงน้อยที่สุด	1 คะแนน

ทั้งนี้ได้นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.97 เมื่อทดสอบความ

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

เที่ยงตรงของเนื้อหาและปรับปรุงข้อคำถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ด้วยวิธีการของ Cronbach's Alpha Coefficient (1951) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.97 ซึ่งเป็นค่าระดับความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้

การเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 147 คน

2) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม พบว่าได้กลับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 100

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทำการลงรหัสเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งสถิติออกเป็น 2 ส่วน คือ สถิติพรรณนา และสถิติอ้างอิง ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ

ส่วนที่ 2 สภาพแวดล้อมในการทำงาน ใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ประกอบด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยเกณฑ์การพิจารณาความสัมพันธ์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553) มีดังนี้

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
0.91 – 1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
0.71 – 0.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
0.51 – 0.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.31 – 0.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
0.01 – 0.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.10 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.20 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 63.90 และมีประสบการณ์ปฏิบัติงาน 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 61.20

2. ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลระดับสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรฯ จำแนกเป็นรายด้าน

ระดับสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	4.26	.51	มากที่สุด	3
2. สภาพแวดล้อมด้านเวลา	4.39	.43	มากที่สุด	2
3. สภาพแวดล้อมด้านจิตใจและสังคม	4.45	.50	มากที่สุด	1
รวม	**4.37**	**.43**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.37, S.D. = .43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ สภาพแวดล้อมด้านจิตใจและสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.45, S.D. = .50) รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมด้านเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.39, S.D. = .43) และสภาพแวดล้อมด้านกายภาพเป็นลำดับสุดท้าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.26, S.D. = .51) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี แสดงดังตารางที่2

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลระดับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย จำแนกเป็นรายด้าน

ระดับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาฯ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านคุณภาพของงาน	4.40	.50	มากที่สุด	1
2. ด้านปริมาณงาน	4.34	.49	มากที่สุด	3
3. ด้านเวลา	4.36	.48	มากที่สุด	2
4. ด้านค่าใช้จ่าย	4.34	.53	มากที่สุด	4
รวม	**4.36**	**.45**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.36, S.D. = .45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ด้านคุณภาพของงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.40, S.D. = .50) รองลงมาคือ ด้านเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.36, S.D. = .45) ด้านปริมาณงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.36, S.D. = .48) และด้านค่าใช้จ่ายเป็นลำดับสุดท้าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.34, S.D. = .53) ตามลำดับ

4. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

สภาพแวดล้อมในการทำงาน	ประสิทธิภาพการจัดการ			
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	Sig.	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทางความสัมพันธ์
1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ	.666	.00**	ปานกลาง	ทางบวก
2. สภาพแวดล้อมด้านเวลา	.769	.00**	สูง	ทางบวก
3. สภาพแวดล้อมด้านจิตใจและสังคม	.832	.00**	สูง	ทางบวก
รวม	.838	.00**	สูง	ทางบวก

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

จากตารางที่ 4.20 พบว่าในภาพรวมสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig. = .00) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (r = .838) โดยเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก หมายความว่า ยิ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ดีมากเท่าใด ยิ่งส่งผลให้มีประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี สูงขึ้น ซึ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรีมากที่สุด คือ สภาพแวดล้อมด้านจิตใจและสังคม(r = .832) รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมด้านเวลา (r = .769) และสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ (r = .666) ตามลำดับซึ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในระดับสูง

อภิปรายผล

1. สภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมด้านจิตใจและสังคม การมีสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและเป็นกันเอง ส่งเสริมความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ดีในทีมงาน ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีและเพิ่มความสุขในการทำงานของบุคลากรสภาพแวดล้อมด้านเวลา การจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพช่วยลดความเครียดและเพิ่มความสุขในการทำงานของบุคลากร โดยเน้นการวางแผนงานและการจัดการเวลาที่เหมาะสม สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเข้มแข็งและเป็นกันเอง ทั้งในด้าน การจัดเวลาและสุขภาพทั้งกายและจิตใจของบุคลากร ดังนั้น การเน้นให้ความสำคัญและการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีเหล่านี้ให้คงอยู่เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีสภาพแวดล้อมในการทำงานของ James and Jones (1974), Moos (1986) ที่พบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ล้อมรอบบุคคล มีผลต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ที่มีผลสำคัญต่อประสิทธิภาพและความสุขในการทำงานของบุคลากร

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

สภาพแวดล้อมในการทำงานที่บุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ สภาพแวดล้อมด้านจิตใจและสังคม เนื่องจากมีเหตุผลหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพอารมณ์และความพึงพอใจของบุคลากรในการทำงาน บุคลากรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานและเพิ่มความสุขในการทำงาน การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจในทีมงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งที่ส่งเสริม ความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดี การได้รับรางวัลหรือคำชมเชยจากผู้บังคับบัญชาเมื่อทำงานได้ตามเป้าหมายเป็นการยืนยันความสำเร็จและเป็นกำลังใจให้กับบุคลากรในการทำงานต่อไป และสถานที่ทำงานที่ส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีให้กับบุคลากรทำให้พวกเขารู้สึกมั่นใจและมีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ (Psychological environment) ของวิษณุ กิตติพงศ์วรการ (2563) ที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่มีอิทธิพลต่อความคิด เช่น ความมีอิสระในการทำงานและการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน การได้รับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับงาน ทำให้พนักงานสามารถนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงในงานให้ ดีขึ้น พนักงานมีความพึงพอใจในงาน พนักงานมีความเคารพซึ่งกันและกันและเชื่อใจกัน การมีบรรยากาศประชาธิปไตย ใช้หลักเหตุผลในการดำเนินการ การส่งเสริมบรรยากาศให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับ Moos and Muldary (1983) ที่กล่าวถึงความเกี่ยวข้องในการทำงาน (Involvement) เป็นลักษณะความต้องการมีส่วนร่วมมีโอกาสที่จะเสนอแนะ การได้รับการยอมรับด้านความคิดเห็น ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและมีความเคารพในตนเองมากขึ้น และการได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคล ดังนั้น สถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จึงควรสร้างและส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร โดยสร้างกิจกรรมที่เน้นการทำงานเป็นทีมและส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือในทีมงานให้การสนับสนุนและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน และให้เวลาสำหรับการพูดคุยเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจในทีมงาน สร้างพื้นที่ที่เปิดกว้างสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันไอเดียในการทำงาน ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีในทีม สร้างระบบการประเมินประสิทธิภาพที่ชัดเจนและเป็นกลางและให้คำชมเชยหรือรางวัลตอบแทนให้กับผลงานที่ดีเพื่อส่งเสริมและยกระดับผลงานของบุคลากรและจัดกิจกรรมที่สนับสนุนสุขภาพจิต เช่น การให้บริการที่สนับสนุนสุขภาพจิต การให้คำปรึกษา หรือการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสุขในที่ทำงาน

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

ในขณะที่สภาพแวดล้อมในการทำงานที่บุคลากรในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า บุคลากรฯ มีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานศึกษา มีความเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการทำงานน้อยที่สุด เนื่องจากข้อจำกัดทางพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งส่งผลให้การจัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในสถานศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคลากรได้อย่างแท้จริง ดังนั้น สถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรีจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ทำงาน สร้างและปรับปรุงพื้นที่ทำงานให้มีความเหมาะสม เพื่อให้บุคลากรมีพื้นที่ทำงานที่สะดวกสบาย ให้ความสำคัญกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เช่น การจัดสถานที่จอดรถให้เพียงพอ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพกายของบุคลากร เช่น การส่งเสริมการออกกำลังกาย การจัดกิจกรรมกีฬาและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบอากาศถ่ายเทที่เหมาะสม เพื่อให้บรรยากาศในที่ทำงานมีความสะดวกสบาย จัดทำการประเมินสภาพแวดล้อมด้านกายภาพอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงสถานที่ทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร สร้างโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ตลอดจนสร้างความเข้าใจและส่งเสริมความรับผิดชอบในการพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในสถานที่ทำงานร่วมกัน

2. ประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เนื่องจากมีเหตุผลหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการ ด้านคุณภาพของงาน การปฏิบัติงานของบุคลากรมีความถูกต้องตามมาตรฐาน เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ ด้านเวลา การจัดการเวลาอย่างเหมาะสมทำให้กิจกรรมและงานต่างๆ ในสถานศึกษาสามารถดำเนินไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเต็มที่ ด้านปริมาณงาน การจัดการปริมาณงานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพของบุคลากรช่วยให้สถานศึกษาสามารถทำงานได้อย่างรวดเร็ว และด้านค่าใช้จ่าย สถานศึกษามีการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด และมีระบบการบริหารการจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและเต็มที่ สอดคล้องกับทฤษฎีหลักการจัดการที่มีประสิทธิภาพของ Drucker (2005) และ Dalf (2006) ซึ่งพบว่าทฤษฎีของ Drucker และ Dalf เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ และการสร้างมูลค่าให้กับองค์กร ทั้งการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมและการส่งเสริม

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

การเรียนรู้และพัฒนาของบุคลากร เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความเปลี่ยนแปลงขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความยืดหยุ่น

ประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านคุณภาพของงาน เนื่องจากบุคลากรมีการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามระเบียบและมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งช่วยสร้างคุณภาพและเสถียรภาพในการดำเนินงานการปฏิบัติงานของบุคลากรมีผลตรงตามเกณฑ์คุณภาพของสถานศึกษาในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ช่วยให้สถานศึกษาสามารถประเมินและพัฒนาผลการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม บุคลากรมีการปฏิบัติงานด้วยความรู้ความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับงานที่ทำ ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บุคลากรมีการวางแผนเพื่อพัฒนาระบบการทำงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกับการพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และบุคลากรมีนวัตกรรมในการนำเสนอกระบวนการหรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและการพัฒนาในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดคุณภาพของงาน (Quality) ของ Peterson and Plowman (1953) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของประสิทธิภาพ คือต้องมีคุณภาพสูง ผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์คุ้มค่าและมีความพึงพอใจผลการทำงานมีความถูกต้อง ได้ตามมาตรฐาน รวดเร็ว ซึ่งผลงานที่มีคุณภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มารับบริการ ดังที่ Drucker (2005) กล่าวคือ หลักการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดหน้าที่การงานที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยกำหนดว่าจะดำเนินการอย่างไรและดำเนินการเมื่อไร เพื่อให้ความสำเร็จตามแผนที่วางไว้ ดังนั้น สถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จึงควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างทักษะและความรู้ในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ เช่น การเสริมสร้างทักษะการสื่อสาร การบริหารจัดการเวลา และการพัฒนาทักษะเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงาน สถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้แบบเปิดที่สนับสนุนนวัตกรรมและการท้าทายของความรู้ เช่น การสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่สะดวกสบายและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการสร้างโอกาสให้กับนักเรียนที่สนใจทำวิจัยและโครงการพิเศษ สถานศึกษาควรสร้างวงจรของการตอบรับและการเสริมสร้างที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรมและกลุ่มเสริมสร้างที่สนับสนุนนวัตกรรม การสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันไอเดีย และการสร้างโอกาสให้กับบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนางาน และสถานศึกษาควรสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากร

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

โดยให้สิทธิและส่วนร่วมในการเลือกเส้นทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคลากร

ในขณะที่ประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านค่าใช้จ่าย ซึ่งจากการวิจัยพบว่า บุคลากรฯบางส่วนมีความคิดเห็นต่อการวางแผนการใช้ทรัพยากรในสถานศึกษายังไม่ได้ดำเนินการอย่างเหมาะสมหรือมีการจัดลำดับความสำคัญของทรัพยากรไม่เหมาะสม เนื่องจากข้อจำกัดในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ อาจเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่ขัดขวางการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และอาจเกิดจากขาดความเข้าใจในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากร ซึ่งอาจทำให้สถานศึกษาไม่สามารถวางแผนการใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น สถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรีจึงควรจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบและเหมาะสม โดยพิจารณาถึงความจำเป็นของการใช้ทรัพยากรแต่ละประเภท เช่น การจัดการงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ การใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับงาน และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสม สถานศึกษาควรสร้างวินัยการเงินที่เหมาะสมและเป็นระบบ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเงินและงบประมาณเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอ และสถานศึกษาควรสร้างเครื่องมือและกระบวนการที่ช่วยใน การวางแผนและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กันกับประสิทธิภาพการจัดการ ของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง โดยเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก เนื่องจาก เมื่อสภาพแวดล้อมในการทำงานดีขึ้น ประสิทธิภาพในการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัยในเทศบาลเมืองชลบุรีจะเพิ่มขึ้นด้วย ตรงกันข้ามการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมีโอกาสสูงขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ดี สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี และควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษานี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ของวิษณุ กิตติพงศ์วรการ (2563) ที่แบ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) ที่เอื้อต่อการทำงาน และสามารถทำงานได้

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

อย่างมีความสุข สภาพแวดล้อมทางสังคม (Social environment) ที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพหรือการสนับสนุนจากภายในองค์กรที่มีผลกระทบต่อการทำงานและเอื้อต่อการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ที่ดีภายในหน่วยงาน มีการติดต่อสื่อสารที่ดี ซึ่งจะทำให้พนักงานมีความสุขในการทำงานและงานที่ทำออกมามีประสิทธิภาพและสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ (Psychological environment) เป็นสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความคิด ไม่ว่าจะเป็นการมีอิสระในการทำงาน การตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานได้ การได้รับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับงาน ทำให้พนักงานสามารถนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงในงานให้ดีขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Peterson and Plowman (1953) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของประสิทธิภาพที่อธิบายได้ด้วยคุณภาพของงาน (Quality) ปริมาณงาน (Quantity) เวลา (Time) และค่าใช้จ่าย (Costs) ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ 1) คุณภาพของงาน มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงาน เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่สนับสนุนการทำงานที่มีคุณภาพสูง จะส่งผลต่อคุณภาพของงานที่ผลิตออกมา เช่น การให้บริการการศึกษาแก่เด็กนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและความพึงพอใจสูง 2) ปริมาณงาน (Quantity) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสามารถสร้างการทำงานที่มีประสิทธิภาพในการผลิตงานออกมาในปริมาณที่เพียงพอตามความต้องการ นักเรียนและบุคลากรสามารถทำงานในสภาพแวดล้อมที่สะดวกและเหมาะสม ทำให้งานที่สร้างขึ้นมีปริมาณที่เพียงพอตามที่กำหนด 3) เวลา (Time) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสามารถช่วยลดเวลาในการดำเนินงานและทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่ทันสมัยและเหมาะสมสามารถช่วยลดเวลาในการเดินทาง การเตรียมความพร้อมก่อนการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 4) ค่าใช้จ่าย (Costs) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมช่วยลดต้นทุนการผลิตและการดำเนินงานโดยการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดการสภาพแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพทางการเงินและทรัพยากรมนุษย์ สามารถช่วยลดต้นทุนในการดำเนินงานได้

จากการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายเพิ่มเติมได้ว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มากที่สุด คือ สภาพแวดล้อมด้านจิตใจและสังคม เนื่องจากส่งผลต่อความเชื่อมั่น การกระตุ้นความกระตือรือร้น และความสนับสนุนระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยฯ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพการมีสภาพจิตใจที่ดีและสังคมที่เชื่อมโยงกันอาจส่งผลให้บุคลากรมีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่และมีสมรรถนะในการแก้ไขปัญหาหรือท้าทายต่างๆ นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมด้านจิตใจที่ดียังสามารถกระตุ้นและส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรม

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

การทำงานที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและเคารพต่อผู้ร่วมงาน และสนับสนุนการทำงานร่วมกันอย่างสมดุลและเต็มใจ เช่น โปรแกรมการพัฒนาทีมงาน การส่งเสริมความเข้าใจและการทำงานร่วมกันผ่านกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือและการสร้างสรรค์ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและเป็นกันเองจะส่งผลให้บุคลากรมีความสุขและพร้อมที่จะทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ โดยสร้างพื้นที่ทำงานที่สะดวกสบายและเต็มไปด้วยความสดชื่น และสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาส่วนตัวและวัฒนธรรมองค์กรที่เติบโตขึ้นจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจในการทำงาน โดยให้การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความสามารถของบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เหมาะสมกับการทำงานของบุคลากร เช่น การเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในสถานศึกษา การติดตั้งระบบปรับอากาศที่เหมาะสมและเพียงพอ

2. สถานศึกษาควรสำรวจและประเมินรายจ่ายทั้งหมดอย่างรอบคอบ เช่น การลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น การมีโครงสร้างทางการเงินที่ชัดเจนและเหมาะสม การติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายอย่างต่อเนื่อง

3. สถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกัน โดยสนับสนุนการรับฟังความคิดเห็นและแนวคิดใหม่ ๆ จากบุคลากรทุกคน สร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการทำงานอย่างมีความสุข สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความร่วมมือและการสนับสนุนกันระหว่างบุคลากร พัฒนาเครื่องมือและกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบการบริหารจัดการและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ และเครื่องมือในการวัดและติดตามความก้าวหน้า โดยสถานศึกษาต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำงานที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงระดับสภาพแวดล้อมในการทำงานและระดับการประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัยในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

Received: May 21, 2024, Revised: Jul 09, 2024, Accepted: Jul 29, 2024

2. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อจะได้ทราบว่านอกเหนือจากตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรอะไรบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการพัฒนานาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.). (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ.* กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

ชูศรีวงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.* กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.

เทศบาลเมืองชลบุรี. (2566). *สำนักการศึกษาเทศบาลเมืองชลบุรี.* เข้าถึงเมื่อ 12 ธันวาคม 2567, จาก http://chonburicity.go.th/public/texteditor/data/index/menu/485

วิษณุ กิตติพงศ์วรการ. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง.* (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297–334.

Dalf, R. (2006). *The new era of Management*. Australia: Thomson/South-Western.

Drucker, P. F. (2005). Managing oneself (HBR classic). *Harvard business review*, 100, 0017-8012.

James, L. R., & Jones, A. P. (1974). *Organizational climate: A review of theory and research. Psychological Bulletin, 81*(12), 1096–1112. https://doi.org/10.1037/h0037511

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

Moos, R. H. & Muldary, T. W. (1983). *Burnout and Health Professionals: Manifestations and Management.* California: Capistrano Press.

Moos, R. H., & Moos, R. S. (1986). *Family Environment Scale manual (2nd ed.).* Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.

Peterson, E. & Plowman, G. E. (1953). *Business Organization and Management.* (3rd. Ed.). Ill: Irwin.

Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development Vol.8 No.2 July – December 2025

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

The Evolution of Materials and Technology: Innovative Applications in Contemporary Sculpture Art

Jin Di*, Supachai Areerungruang

Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University

E-mail: 95771335@qq.com*

*Corresponding author

Abstract

With the rapid advancement of digital technology and the growing emphasis on sustainable development, the material systems and creative logic of sculptural art are undergoing profound transformations. This study aims to systematically analyze the process innovations of traditional sculptural materials under the empowerment of digital technologies, explore the integration of new materials and emerging technologies in sculpture creation, and investigate the application of eco-friendly materials and ecological concepts in contemporary art practices. Using literature review, case study, and comparative analysis methods, this research constructs a "Material–Technology–Function" tripartite analytical framework to trace the developmental trends and technological trajectories of representative materials—from traditional mediums to composites, digital sculptures, and recycled or bio-based materials.

The results indicate that advanced technologies have significantly enhanced the precision and expressive potential of traditional materials, while composites and new technologies have greatly expanded the freedom and efficiency of form generation, propelling sculpture from a 'craft-based' mode toward 'intelligent manufacturing.' The widespread adoption of sustainable materials further reflects sculptural art's active engagement with ecological ethics. Although challenges remain in structural stability and longevity, such materials have demonstrated strong potential in driving artistic creation toward sustainable development. This study concludes that future sculptural practices will increasingly rely on the synergistic innovation of material selection and technological pathways, continuously extending the artistic boundaries through cross-media integration, ecological-intelligent interaction, and applications in education and pedagogy.

Keywords: Sculpture Materials, Technological Innovation, Sustainability, Interdisciplinary Integration, Teaching References.

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

Introduction

With the rapid advancement of digital technology and the deepening of ecological sustainability concepts, contemporary sculpture is undergoing profound transformation in terms of materials, technological approaches, and artistic expression. This transformation is gradually breaking the long-standing dominance of traditional materials such as stone, metal, wood, and ceramics in sculptural practice (Japaridze, 2024) . Empowered by digital technologies such as CNC machining, 3D scanning and printing, and laser engraving, sculptural creation has achieved unprecedented technical innovation, leading to simultaneous improvements in both precision and expressive potential (Yang, 2024). Meanwhile, the widespread adoption of composite materials, digital media, as well as recycled and bio-based materials, has not only expanded the expressive boundaries of sculpture (Ramaux et al., 2024) but also reinforced a deeper connection between artistic creation and ecological ethics.

However, existing research still exhibits evident limitations in integrating material innovation with digital transformation. Zheng (2021) analyzed the craft logic and cultural embedding of bronze sculpture during the Shang and Zhou dynasties from a historical perspective, providing an important reference for understanding the technical and cultural values of traditional materials. Yet, his research remains confined to traditional craftsmanship and fails to extend to the issues of digital reconstruction and reinterpretation in the contemporary context. Yang (2024) explored the integration of traditional techniques with modern digital technologies, highlighting the potential of CNC, laser engraving, and 3D modeling in form construction. Nevertheless, his focus lies mainly on pedagogical application and skill transmission, lacking a systematic investigation into material selection and process innovation. Japaridze (2024), taking Jeff Koons's Balloon Dog series as a case study, revealed the symbolic function of material and craft within the context of art commercialization. However, his analysis centers more on the art market and social interaction, without systematically addressing the interrelations among "digital fabrication, material innovation, and ecological ideology."

Based on these observations, this study identifies three major research gaps: First, a systematic investigation into the "craft reconstruction pathways" of traditional sculptural materials under digital intervention is lacking. Second, there is a shortage of empirical studies focusing on material innovation that evaluate how digital fabrication reshapes creative logic from both artistic and technological perspectives. Third, although environmental materials and ecological concepts are frequently discussed, their sustainable value positioning and technological constraints within contemporary sculpture remain underexplored.

Accordingly, this research seeks to establish a systematic framework that bridges traditional craftsmanship, digital technology, and ecological philosophy. By doing so, it aims to fill the scholarly gap between material research and technological innovation, advancing the theoretical and practical development of contemporary sculpture under the dual impetus of intelligent manufacturing and sustainable design.

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

Research Objectives

1. Systematically examine the developmental trajectories and artistic application trends of traditional sculptural materials and emerging materials.

2. Explore how emerging technologies have driven the transformation of material language and the innovation of artistic expression in sculpture.

3. Construct a systematic analytical framework for the integration of material innovation and artistic practice, providing theoretical support and practical guidance for future sculpture education and creative work.

Research Methodology

This study adopts the literature research method, case analysis method, and comparative research method to ensure scientific rigor and systematic validity.

1. Literature Research Method

This study first employs the literature research method to collect, review, and analyze relevant academic achievements in order to establish a solid theoretical foundation. By consulting domestic and international academic papers, research reports, monographs, and art criticism materials, the study identifies key concepts, developmental trends, and research gaps within the field. Literature analysis not only helps construct the theoretical framework of the study but also provides theoretical support for subsequent case and comparative analyses. The analytical focus is placed on four dimensions: the historical evolution of sculptural materials; the patterns of craftsmanship innovation under the intervention of digital technology; the embodiment of ecological and sustainable concepts in contemporary art creation; and (4) the interaction between artistic expression and functional value. Through these four dimensions, the study forms a systematic theoretical reference and analytical coordinate system.

2. Case Analysis Method

During the research process, representative and innovative cases are selected for in-depth analysis, focusing on the interrelationships among material selection, technological application, and artistic expression. The case analysis method provides concrete and intuitive research data, making the conclusions more practical and meaningful. Case selection follows these main criteria: choosing works with significant academic influence or innovative tendencies in the field of contemporary sculpture; covering various types of materials, including traditional materials (such as stone, wood, and bronze) and emerging materials (such as composite, digital, and eco-friendly materials); and emphasizing technological relevance, particularly works utilizing digital manufacturing, CNC carving, 3D printing, or laser cutting. Through systematic analysis of these cases, the study investigates the evolution and internal mechanisms of sculptural creation from the "Material–Technology–Function" triadic relationship, thus providing mutually reinforcing evidence between theory and practice.

3. Comparative Research Method

To further deepen the research, the comparative research method is employed to conduct horizontal comparisons among multiple cases or research objects, analyzing both similarities and differences. This method helps to extract commonalities and particularities, and to summarize creative patterns under

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

diverse contexts. Comparative analysis focuses primarily on the following criteria: the suitability and plasticity of materials; the innovativeness and precision of technological means; the formal expression and cultural connotation of artistic effects; and sustainability and ecological-ethical value. By comparing different types of materials and technological approaches, this study not only develops a comprehensive understanding of the evolutionary features of contemporary sculpture but also provides universal conclusions and practical insights for material selection and technological innovation.

The researcher believes that this study, grounded in the " Material–Technology–Function" analytical framework, establishes an integrated research process combining theoretical construction, empirical analysis, and comparative induction.

Research results

1. Technological Advancements in Traditional Materials and Contemporary Artistic Expression

Traditional sculptural materials have gained renewed vitality through the integration of modern manufacturing technologies. Stone carving, enhanced by CNC machining, laser engraving, and 3D scanning, has achieved greater precision and is now widely applied in cultural heritage conservation and artifact restoration. Metal sculpture has overcome traditional forming limitations by incorporating 3D metal printing, smart alloys, and laser welding, thereby enabling the creation of complex structures and interactive forms. Wood, after undergoing thermal treatment, chemical impregnation, and nano-coating modifications (Gao et al., 2023), now exhibits improved durability and protective properties, making it suitable for outdoor public art installations (Alt, 2023). Ceramic materials, through intelligent glaze control and nanotechnology, have enhanced surface textures and, when combined with 3D printing, allow for the fabrication of highly complex forms. These innovations have led to broader applications in experimental and installation art.

2. Integration of Emerging Materials and Digital Technologies

The breakthrough application of novel materials has profoundly transformed the linguistic structure and creative logic of sculpture art. Composite materials, represented by fiberglass and carbon fiber, possess lightweight, high strength, and weather resistance, making them suitable for creating large-scale sculptures and simplifying transportation and installation processes. Concurrently, the emergence of 3D printing technology signifies a new generation of sculptural tools. With exceptionally high geometric freedom and a digital design-to-production loop, this technology enables the direct creation of complex structures difficult to achieve through traditional methods. Furthermore, it eliminates the need for dedicated molds, significantly reduces costs for small-scale and customized production, improves material utilization rates, and greatly shortens the design-test-optimization cycle through rapid prototyping, thus enhancing overall efficiency. Additionally, 3D printing technology has substantially expanded the diversity and technical boundaries of sculptural forms. However, this technique exhibits distinct limitations. The range of available printing materials is

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

limited, and their strength, high-temperature resistance, and weather resistance cannot compete with metals or engineering plastics. The printing precision is relatively poor, necessitating post-processing to achieve polished finishes. There are substantial restrictions on the dimensions of artworks, and batch production is slow and costly. Despite these shortcomings, many artists have successfully created notable works. For instance, Joshua Harker's digitally fabricated hollow sculptures, featuring complex details unattainable by traditional craftsmanship, effectively demonstrate the precise visual tension achievable through 3D printing (Kresa & Harker, 2015). By integrating high-precision modeling software such as ZBrush and Blender, artists can simulate materials, lighting, and structural details in virtual space (Howard, 2022), thereby extending sculptural practices from physical realms into virtual environments, accelerating creative cycles, and facilitating interdisciplinary collaboration.

Figure 1

Joshua Harker's digital sculptures

Note. From (https://www.joshharker.com/#jp-carousel-5936)

Figure 2

3D Printing Technology

Note. From (https://www.indiamart.com/proddetail/3d-printing-service-273016747 33.html)

3. The Rise of Eco-Friendly Materials and the Evolution of Ecological Art

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

Under the guidance of the concept of sustainable development, recycled and bio-based materials are gradually becoming new focal points in sculptural creation. These materials not only endow discarded objects and natural resources with new artistic vitality, but also reinforce the ecological ethics and social responsibility embedded in the artworks. For instance, British artist Tom Deininger creates collage-style sculptures using discarded plastic, visually revealing issues of environmental pollution and effectively raising public environmental awareness (Asamoah et al., 2022). This creative approach, centered on the reuse of waste materials, is characterized by low cost and wide material availability, while also carrying strong critical and educational significance relevant to contemporary society. However, it also presents limitations such as poor material stability, difficulty in long-term preservation, and insufficient structural strength. In contrast, the exploration of bio-based materials demonstrates greater forward-looking potential and represents a future direction for ecological art. A compelling embodiment of the sustainability principle is the work of Philip Ross, who uses mycelium to produce biodegradable sculptures that naturally decompose after exhibitions, emphasizing the cyclical relationship between humans and nature (Rashdan & Ashour, 2023). Nonetheless, such materials still face technical challenges related to scale control and display duration in sculptural practice. Despite these issues, renewable materials like bioplastics and bamboo fiber are widely used in temporary exhibitions and public art for their lightweight, degradable properties and natural textures. These qualities enhance audience immersion and promote an organic integration between sculptural art and the natural environment. Overall, while environmental materials infuse sculpture with ecological value, they also compel artists to seek new balances between conceptual vision and technical realization.

Figure 3

Tom Deininger Collage Sculpture

Note. From (https://mbd.baidu.com/newspage/data/dtlandingsuper?nid=dt_4801562305708555750)

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

Figure 4

Philip Ross's Mycelium Furniture

Note. From https:/ / www. sfgate. com/ homeandgarden/ article/ Philip-Ross-crafts-furniture- from-mycelium-4116989.php)

3. Intelligent Manufacturing and Ecological Interaction Expanding the Boundaries of Art. Under the dual impetus of intelligent manufacturing technologies and ecological interaction, sculpture art is continuously transcending its traditional boundaries. The widespread application of digital modeling, 3D printing, and smart material systems has significantly improved the precision and efficiency of sculpture creation while reducing material waste and production costs, ushering the art form into a new era of efficient and controllable “intelligent manufacturing”. A clear example is Refik Anadol's "Melting Memories". The primary advantages of this technological empowerment lie in its high degree of freedom in form generation and its closed-loop digital processes, which accelerate the creation cycle and support personalized customization, thereby promoting the transition of sculpture toward greater intelligence and refinement. However, certain limitations remain, including a heavy reliance on specialized technical expertise, high equipment costs, and challenges concerning the durability and ecological performance of some materials—factors that restrict broader application in public settings. At the same time, the evolution of ecological art reflects the active ethical engagement of art with environmental issues. British artist Andy Goldsworthy, for example, creates “land art” using natural materials such as leaves, ice, and stones. These ephemeral works gradually disappear into the environment over time, evoking a deep awareness of impermanence and the cyclical nature of life (Binkly, 2010). The strengths of such artistic practices lie in their low environmental impact, strong emotional resonance, and powerful sense of presence, all of which help foster ecological consciousness among viewers. Nevertheless, their weaknesses are also evident: short temporal lifespan, challenges in preservation, and limitations in formal expression. In response, some contemporary artists have begun integrating intelligent manufacturing with ecological concepts. By incorporating natural

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

energies such as wind and water into new media sculptures, these works can interact with their surroundings in real time—for example, through kinetic installations that sway in the breeze or structures that morph with the tides. Such innovations not only break away from the static conventions of traditional sculpture but also explore a more symbiotic relationship among humans, technology, and nature, thus driving the evolution of sculpture toward ecologically intelligent art.

Figure 5

Refik Anadol's Melting Memories

Note. From (https://refikanadolstudio.com/projects/melting-memories)

Figure 6

Andy Goldsworthy's land art

Note. From (https: / / onedio. com/ haber/ ic-titreten-gorunusuyle-doga-ve-insanin-harmonisini-yansitan-muhtesem-akim-land-art-arazi-sanati-908859)

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

Table 1 illustrates the correlation between various sculpture materials and their respective development trends, revealing the evolving pathway of material performance enhancement and technological integration. Traditional materials such as stone and metal have been significantly upgraded in precision and expressive capacity through the application of nano-coating, CNC carving, 3D scanning, intelligent alloys, and laser welding, finding widespread use in cultural heritage restoration and interactive art creation. Wood has seen improvements in durability via thermal treatment and nano-coating, making it more suitable for outdoor installations. Ceramic materials have expanded their application in public art through glaze optimization, intelligent surface control, and 3D ceramic printing. In terms of emerging materials, composites and advanced metals—characterized by light weight, high strength, and weather resistance—have pushed the boundaries of sculptural language when combined with technologies such as 3D printing and mirror finishing. The development of digital sculpture and 3D printing emphasizes customization, intelligent manufacturing, and virtual modeling, thereby enhancing creative flexibility. Meanwhile, recycled and bio-based materials highlight ecological responsibility and sustainability; for instance, biodegradable materials like mycelium and bamboo fiber embody the concept of natural cyclicity. Environmental sculptures and kinetic installations place greater emphasis on the use of natural materials and ecological dynamics, such as wind and water flow, to foster a symbiotic relationship between art and environment. Overall, the evolution of sculpture materials and technologies increasingly reflects an integrated approach that values intelligence, sustainability, and interdisciplinary fusion.

Table 1 The correspondence between materials and development trends

Materials	Development trend
Stone	Nano-sealing technology, CNC and laser engraving, 3D scanning and modeling, cultural heritage restoration
Metal	3D metal printing, smart alloys, self-healing properties, laser cutting and welding, enhanced interactivity
Wood	Heat treatment, chemical impregnation, laser engraving, CNC technology, 3D modeling, bio-based nano coating
Ceramics	Ceramic formula optimization, nano glaze, 3D printing ceramics, intelligent glaze control, public art development
Composite materials and new metal materials	FRP, carbon fiber, lightweight, weather resistance, 3D printing, mirror stainless steel, smart manufacturing
Digital sculpture and 3D printing	Digital modeling, 3D printing, multi-material printing, intelligent manufacturing, personalized customization, virtual sculpture
Recycled materials	Resource reuse, plastic pollution awareness, metal recycling, environmental protection concept, social responsibility
Biomaterials	Mycelium, bioplastics, bamboo fiber, biodegradability, ecological cycle, natural immersion experience
Environmentally friendly sculpture	Natural materials, temporality, wind sculptures, water flow

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

Materials	Development trend
and environmental interaction	interaction, sustainable art

Table 2 presents six key categories of material innovation and their corresponding sustainable application types in contemporary sculpture, systematically revealing the correlation between different application areas and associated technological pathways. In the domain of intelligent manufacturing, technologies such as CNC carving, laser engraving, and 3D scanning constitute the foundational construction system, significantly enhancing the precision and efficiency of sculpture production. This marks a transformation from traditional craftsmanship to digital automation. In the field of digital sculpture, high-precision modeling software like Brush and Blender has been widely adopted, providing technical support for artists to construct complex forms in virtual space, thereby accelerating the creative iteration cycle. Nanotechnology is primarily employed to improve material performance—for example, enhancing weather resistance and self-healing capabilities—thereby significantly increasing the adaptability of sculptures in outdoor environments. In environmentally conscious sculptural practices, material choices increasingly favor biodegradable and low-carbon bio-based materials, reflecting the cultural expression of eco-art aligned with sustainable development goals. Interactive sculptures, meanwhile, integrate natural forces such as wind and water into the operational mechanism of artworks, pushing beyond the static limitations of traditional sculpture and embodying dynamic and contextualized artistic features. Finally, in the realm of cultural preservation, methods such as digital archiving and 3D scanning restoration not only preserve the formal information of cultural heritage but also provide new pathways for its dissemination and regeneration, reinforcing sculpture's role in cultural memory and historical continuity. In summary, these six types of material innovation and sustainable application play distinct functional roles within the field of sculpture. Their corresponding technological trajectories not only reflect the trend toward the integration of materials and media but also represent a systematic response from artistic creation to future ecological, cultural, and technological challenges.

Table 2 The correspondence between application categories and content

Application categories	Content
Intelligent manufacturing	CNC engraving, laser engraving, 3D scanning
Digital sculpture	ZBrush, Blender, high-precision modeling
Nanotechnology	Weathering-resistant and self-healing materials
Environmental sculpture	Degradable materials, low-carbon manufacturing, ecological art
Interactive sculpture	Combination of natural power (wind energy, water flow), dynamic sculpture
Cultural protection	Digital archiving, 3D scanning and restoration, cultural heritage protection

Through comparative analysis, Table 3 presents the advantages and disadvantages of various sculptural materials, reflecting the diversified trends in

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

material selection and technological application in contemporary sculpture creation. Overall, while new technologies empower traditional materials, they also introduce challenges such as increased costs, technological dependency, and preservation difficulties. Therefore, artists must carefully balance material properties with specific artistic requirements. Specifically, stone materials, enhanced by CNC carving, laser technology, and 3D scanning, offer improved carving precision, making them suitable for cultural heritage restoration; however, stone processing remains challenging due to its heavy weight and limited flexibility. Metal materials, benefiting from advancements such as 3D printing, smart alloys, and laser welding, enable complex and interactive structures, but come with high processing costs and complicated maintenance requirements. Wood materials, modified through heat treatment and nano-coatings, exhibit improved durability, particularly suitable for outdoor artworks; nevertheless, they remain vulnerable to climatic conditions, cracking, and deformation. Ceramic materials, with advanced glaze-control technology and 3D printing techniques, facilitate the creation of intricate structures; however, high energy consumption during firing and fragile nature make transportation difficult. Composite materials and advanced metallic materials possess lightweight yet high-strength characteristics advantageous for transport and installation, but entail high material costs and complicated repair procedures. Digital sculpture and 3D printing technologies enable complex structural designs, eliminate the need for molds, and significantly enhance creative efficiency; nonetheless, material options remain limited, with post-processing often required to improve strength and precision. Recycled materials offer low cost, abundant availability, cultural critique, and educational value; however, they often suffer from weak structural integrity and preservation difficulties. Biodegradable materials highlight ecological cyclic awareness through decomposition, but pose challenges in controlling structure, scale, and deterioration. Additionally, environmentally interactive sculptures excel in ecological interaction and public immersion but are inherently temporary, challenging their preservation and dissemination. Thus, material selection should comprehensively integrate artistic intention, environmental conditions, and practical requirements, simultaneously addressing artistic expression, technical feasibility, and sustainability principles.

Table 3 Comparison of Advantages and Disadvantages of Materials

Materials	Advantages	Disadvantage
Stone	Combining CNC, laser and 3D scanning to enhance accuracy, suitable for cultural relic restoration	Difficult to process, heavy in weight, and with poor flexibility
Metal	Introducing 3D printing, intelligent alloys and laser welding to achieve complex interactive structures	High processing costs and complex maintenance procedures
Wood	Heat treatment and nano-coating enhance durability, suitable for outdoor	Sensitive to climate, prone to cracking and deformation

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

Materials	Advantages	Disadvantage
	art	
Ceramics	Intelligent glazed surface control and 3D printing form complex structures	High-temperature firing consumes a lot of energy and the products are fragile and difficult to transport
Composite materials and new metal materials	Lightweight and high strength, easy for transportation and installation	The material cost is high and the repair is difficult
Digital sculpture and 3D printing	It can realize complex structures, save molds and improve creative efficiency	The variety of materials is limited, and strength and precision require post-processing
Recycled materials	Low cost, diverse sources, with contemporary criticality and educational significance	Poor structural strength and difficult to preserve
Biomaterials	Biodegradable, enhancing ecological cycle awareness	Prone to decay, difficult to control in terms of structure and scale
Environmentally friendly sculpture and environmental interaction	Strong ecological interaction and enhanced audience immersion experience	Highly time-sensitive, with limited storage and dissemination capabilities

Discussion

The findings indicate that digital technology and material innovation have become the core driving forces behind the transformation of contemporary sculpture. Unlike the previous phase characterized by isolated craft improvements, the current technological intervention exhibits a three-tier evolution trend of precision, intelligence, and ecology.

First, traditional materials have acquired new structural potential through technologies such as computer numerical control (CNC), laser engraving, and 3D scanning, marking a transitional fusion between handcraft and digital fabrication. Materials like stone and metal are not only achieving high-precision replication in cultural heritage restoration but also offering artists more experimental and interactive possibilities for expression. This demonstrates that digital technology has not only altered the physical form of sculpture but also reshaped the logical structure of artistic production. Second, the integration of new materials and digital manufacturing technologies has driven innovation in sculptural language. The combination of composite materials, smart alloys, and 3D printing enables artists to achieve rapid transitions between virtual modeling and physical fabrication, forming a “design–generation–feedback” closed-loop mechanism. This mechanism greatly enhances creative efficiency and formal freedom, yet it also brings practical challenges such as high technical thresholds, strong equipment dependence, and limited ecological durability. Consequently, the core issue in contemporary sculpture has shifted from “material performance optimization” to a systemic synergy among material, technology, function, and ecology. Third, the application of eco-friendly and bio-based materials has endowed sculptural art with new cultural significance on a

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

socio-ethical level. The incorporation of recycled plastics, mycelium, and bamboo fibers not only embodies ecological aesthetics in practice but also transforms artistic creation into a medium for disseminating sustainability concepts. However, the fragility and temporal instability of these materials pose challenges for exhibition longevity and structural integrity, requiring artists to seek balance between technology and ideology. The research concludes that contemporary sculpture is undergoing a profound transformation from a material-based logic to an eco-intelligent logic. Its value now extends beyond formal innovation, reflecting a multidirectional integration of technology, humanity, and ecology.

Conclusion

This study systematically elucidates the evolutionary logic and artistic innovation pathways of contemporary sculpture materials from three dimensions: the digital transformation of traditional materials, the integration of new materials, and the ecological practice of sustainable materials. The findings reveal that the introduction of digital technology has infused traditional materials with new expressive potential, transforming sculpture from a craft-based system grounded in manual expertise to an intelligent manufacturing model centered on algorithms, precision, and data. Meanwhile, the integration of composite materials and 3D printing technologies has expanded the spatial language and structural complexity of sculpture, driving a paradigm shift from craft-oriented creation to design-oriented thinking, and strengthening the characteristics of collaborative innovation between art and technology. From an ecological perspective, the application of recycled and bio-based materials not only responds to the contemporary discourse on sustainable development but also deepens the ethical dimension of sculpture within socio-cultural contexts, positioning art as a convergence of ecological awareness and cultural responsibility. Although limitations remain in terms of durability, exhibition lifespan, and technological maturity, the significance of these practices lies in encouraging artists to re-examine the relationship between material vitality and natural cycles.

The researcher argues that contemporary sculpture is currently undergoing a critical transition—from material innovation toward systemic integration. Future developmental trends are expected to manifest in three key directions: Technological Integration Deepening — Artificial intelligence, parametric modeling, and smart materials will further advance the generative logic and interactivity of sculpture. Strengthening of Ecological Ethics — Biodegradable materials and circular design concepts will become essential orientations of artistic creation. Educational System Renewal — Art institutions should incorporate interdisciplinary material experimentation and digital creation training into their curricula to cultivate new generations of artists who possess both aesthetic sensitivity and technological literacy. In conclusion, the symbiosis between material innovation and digital technology not only reshapes the creative logic of sculpture but also provides new directions and possibilities for the future development of art in an era where intelligent manufacturing and ecological civilization progress in tandem.

Recommendations

1. Enhance empirical support: Incorporate additional representative contemporary

Received: Sep 02, 2025, Revised: Oct 07, 2025, Accepted: Oct 14, 2025

sculpture projects or artworks, and analyze them in conjunction with material application outcomes and audience feedback to strengthen the practical relevance and persuasiveness of the case studies.

2. Refine comparative analysis of technologies: Conduct a quantitative comparison of different technological pathways (such as CNC, 3D printing, and nanotechnology) in terms of their effectiveness, applicable contexts, and cost-efficiency, to improve the analytical depth of the argument.

References

Asamoah, S. P., Adom, D., Kquofi, S., & Nyadu-Addo, R. (2022). Recycled art from plastic waste for environmental sustainability and aesthetics in Ghana. *Research Journal in Advanced Humanities, 3*(3), 29-58.

Gao, C., Wang, F., Hu, X., & Zhang, M. (2023). Research on the analysis and application of polymer materials in contemporary sculpture art creation. *Polymers, 15*(12), 2727. https://doi.org/10.3390/polym15122727

Howard, M. (2022). Creating 3-D game characters. *University of Wisconsin-Stout Journal of Student Research, 20*, 19-29.

Japaridze, N. (2024). Koons: The balloon animal editions (1995-2023): A technical and market analysis. *Composition*. Retrieved 7 November 2025, from https://www.composition.gallery/journal/koons-the-balloon-animal-editions-1995-2023-a-technical-and-market-analysis/

Kresa, B., & Harker, J. (2015, 9-13 August). *Shogyu Mujo*. In *ACM* SIGGRAPH 2015 Emerging Technologies [Presentation]. SIGGRAPH '15: Special Interest Group on Computer Graphics and Interactive Techniques Conference, New York United States: Association for Computing Machinery.

Ramaux, J., Ziegler-Devin, I., Besserer, A., & Nouvel, C. (2024). 3D printing of wood composites: State of the art and opportunities. *Polymers, 16*(19), 2827. https://doi.org/10.3390/polym16192827

Rashdan, W., & Ashour, A. (2023). Mycelium-based materials: An alternative for sustainable interior design. *Ideas, 7*(1), 44-61.

Yang, H. (2024, 23 October). *Sculpture skills: Exploring the combination of traditional craftsmanship and modern technology* [Presentation]. 2024 International Conference on Language Research and Communication (ICLRC 2024), SHS Web of Conferences.

Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development Vol.8 No.2 July – December 2025
Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

Exploring EFL Students' Needs in English for Online Business Course through AI Learning Analytics

Montarat Rungruangthum[1*], Rattima Thanyathamrongkul[2]
[1*]Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon
[2]Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Krungthep
E-mail: montarat.ru@rmutp.ac.th*
*Corresponding author

Abstract

The rapid transformation from the traditional to the digital business world has created new challenges for English for Specific Purposes education. The lack of appropriate course books for online business English communication requires a systematic investigation of need analysis and learning analytics to guide curriculum and material development in current digital business education. This paper, therefore, aims to explore Thai EFL university students' perceived needs on "English for Online Business" and to develop an English for Online Business course for EFL university students by using AI learning analytics. Fifty-nine participants were voluntarily asked to complete a needs analysis questionnaire with open-ended questions reporting what high-priority or low-priority needs of English language skills were perceived by these Thai university students. The data obtained from the questionnaire were first analyzed by frequency, percentage, and standard deviation. The findings showed the top three high-priority needs perceived by students, including reading product details, writing promotional posts on social media, and listening to customers' feedback. The students' responses were also thematically categorized into two domains: business English communication and international online business platforms. Three data sets (needs analysis, the students' English proficiency levels, and the course description) were processed by using AI learning analytics, suggesting the teaching methods, activities, and materials for the mixed-ability group. This paper proposes AI learning analytics to enhance English language learning and tailor the English course. Limitations and recommendations for practical implementation guidelines are also discussed.

Keywords: Need Analysis, Generative AI, Learning Analytics, Course Development, English Language Teaching

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

Introduction

In the 21st Century, digital literacy and communication skills have become essential for career success (Martinez-Bravo et al, 2022). The advancement of digital technology alters every industry and the workers in modern careers. Workers should have the skills to use complicated technologies and communicate with people across cultures in an international environment (Jacqueline, 2024). This transformation has caused educational institutions to critically examine and revise their curricula to prepare their students to meet the evolving demands of job market (Khan et al., 2022; Komalasari, 2021).

In the higher education context of Thailand, universities have responded to this transformation by integrating digital technology content with language education, particularly in English instruction (Rajamangala University of Technology Rattanakosin, 2025; Thammasat University, 2023; Ubon Ratchathani University, 2025). A review of curriculum documents from several universities reveals a notable shift in pedagogy from traditional business communication toward instruction focused on digital marketing, e-commerce, online business transactions, and cross-cultural digital communication (Crocco & Pitiyanuwat, 2022; Rajamangala University of Technology Lanna, 2023).

Digital business communication that evolves rapidly has created critical pedagogical challenges. Emerging new technologies, communication platforms, and shifting industry practices make course materials quickly outdated. Teaching with commercial textbooks or fixed syllabi cannot keep pace with this speed of change. It consequently places the burden on instructors to monitor digital business and industry developments and continuously update course materials. Additionally, teachers must analyze learners' perceptions of the course content and the essential communication skills for digital business contexts. This analysis helps identify appropriate teaching methods and supplementary learning activities that promote students' learning engagement and develop their skills throughout the course to confirm that they acquire practical skills applicable to their future professional careers.

Given the challenges mentioned above, teachers need innovative solutions to manage their workload while maintaining educational quality. AI learning analytics enable English language teachers to analyze student performance data and design

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

targeted instructional materials suitable for individual needs (Dugošija, 2024). This study integrates learner needs analysis and AI learning analytics to minimize challenges in analyzing students' perceived needs. By using AI to identify skill gaps and generate learning tasks and assessments, teachers can focus on pedagogical decision-making and personalized student support rather than manual data analysis.

Research Purposes

1. To explore Thai EFL university students perceived needs on "English for Online Business"

2. To develop English for Online Business course for EFL university students by using AI learning analytics

Need Analysis in ESP and Learning Analytics

Addressing the challenges of preparing materials and activities for online business English courses, Needs Analysis (NA) provides a systematic basis for course development. According to Hutchinson and Waters (1987), NA is a systematic process that informs learners' needs, including learning needs (what learners want to learn) and target analysis (what learners need to learn in specific situations, what they do not know, and what they should learn). To conduct needs analysis effectively, researchers frequently employ mixed research methods, including structured questionnaires, interviews, focus groups, and classroom observations, to explore students' needs and transform them into course content (Alavi, 2024). In ESP courses, learning analysis typically examines the language learning environment, while target needs analysis focuses on the language skills learners perceive as important and prioritize, as well as the gap between their current skills and what they want to achieve (Barghamadi, 2020; Buasuwan, 2018). This systematic approach provides valuable information about learners' existing knowledge, current skills, and learning behaviors (Alhasani, 2024).

Previous studies have demonstrated the practical value of this approach in course development. Research shows that conducting needs analysis helps ensure instructional content matches students' proficiency levels and aids in developing learning

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

tasks that effectively address students' needs, leading to comprehensive outcomes (Aizawa, 2023; Susanti, 2023). In the context of digital transformation, recent research suggests that needs analysis for Business English should shift from traditional frameworks to encompass digital communication channels, including email, workplace chat, social media, video conferencing, and digital platforms (Alhasani, 2024). Specifically, studies highlight the need for practices that utilize actual digital tools and real-world workplace situations and confirm that needs analysis serves as an essential approach for developing curricula and assessments that prepare students for professional success in today's digital workplace.

Generative AI (GAI) Learning Analytics in ELT

Building on the needs analysis framework discussed above, this paper explores how Generative AI (GAI) such as ChatGPT, Copilot, Grok, Manus, Claude and DeepSeek can enhance the process of analyzing students' needs and developing the English for Online Business course. Educational studies (Liu, 2024; Liu, 2024) demonstrate that AI learning analytics can analyze big data and develop personalized learning, especially for facilitating English language learning—an approach that was previously restrictive and limited to the field of information technology. Specifically, GAI can function as an effective teaching assistant by identifying students' needs, learning styles, and behaviors; providing real-time feedback; and facilitating personalized learning. These are particularly valuable in virtual classroom environments (Jerucha & Rajakumari, 2024; Liu, 2024; Liu, 2024). They directly address the workload challenges faced by English teachers and course coordinators when developing courses for diverse groups of students (Thompson et al., 2025).

English teachers at Thai universities traditionally have spent a lot of time developing courses for Thai university students across disciplines like finance, fashion and textiles, home economics, and digital marketing. According to Fang and Broussard (2024), this leads to gaps between pedagogical needs and content knowledge, which demands time-consuming procedures like conducting course orientation, creating teaching materials, and analyzing students' needs across disciplines. While reviewing research studies in Thailand has explored GAI applications in English language teaching,

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

including algorithm optimization for better learning outcomes (Chonrasak & Boonlue, 2024), teachers' acceptance (Waluyo & Kusumastuti, 2024), and as a part of English teaching instruction (Chavangklang & Chavangklang, 2024). These are limited guidance for instructors with limited AI literacy who seek practical applications for course development.

Therefore, this paper addresses this gap by demonstrating how GAI can support English course development according to individual differences, personalized and effective learning experience by using GAI, especially in teaching the mix-ability group. According to the investigation by Su and Zhong (2025), GAI offers several advantages for needs analysis. They can produce tailored content for curriculum design, lesson planning, and learning objectives; organize differentiated learning materials; generate aligned assessment items; develop adaptive content pathways; and automate student performance evaluation while providing timely feedback.

Research Methodology

Population and Sample

Fifty-nine Thai second-year university students enrolled in English for Business Online (academic year 2025) participated by using convenience sampling technique. Their English proficiency levels ranged from A2 to B2 according to the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), assessed by the Language Institute at Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. All participants provided informed consent and were notified of their right to withdraw at any time before completing the questionnaire. Anonymity was maintained by removing personal information and assigning numerical codes for data analysis.

Setting: English for Online Business Course

English for Online Business, one of the General Education courses, has been developed since 2023 to develop task-specific competencies for students' future careers, address 21st-century skill competencies, and enhance language literacy. This course covers six topics designed to prepare English for start-up entrepreneurs: understanding vocabulary, expressions, and grammatical structures; communication

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

in online business contexts; dealing with international customers; product presentation; product advertisement; and online sales pitching. This course is a required General Education course for students from various faculties who have different background of English knowledge. Considering this situation, this study, therefore, intend to study how Thai university students' perceived needs on task-specific competencies in English for Online Business, and how AI learning analytics can enhance this English language course responding the students' needs in various field of studies

Research Instruments

Perceived Needs Questionnaire

The questionnaire was designed to identify Thai EFL university students' perceived needs for task-specific competencies in the English for Online Business course, focusing on the six topics, such as writing promotional social media posts and delivering online sales pitches. The questionnaire was developed, and content validity was verified by three experts in English language teaching. In this study, the questionnaire was piloted with twenty university students, showing that some irrelevant items needed to be removed. The formal academic Thai language was simplified to improve student comprehension.

The questionnaire was divided into three parts: the first part included the background information such as field of study and faculty; the second part included 16 items with a four-point rating scale from 1 (lowest priority) to 4 (highest priority), focusing on the students' perceived needs related to task-specific competencies in the English for Online Business course. The four-point scale was used to receive a definite positive or negative responses what English language skills perceived by the students from the lowest to the highest priority needs in the English for Online Business course; and the third part concerned an open-ended question eliciting students' perceived as high-priority and low-priority needs for other related skills. The reliability of the questionnaire was analyzed by using Cronbach's Alpha = .97.

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

Selection of Generative AI (GAI) Learning Analytics

This study proposes Generative AI (GAI) as an alternative approach to develop an English for Online Business course more suitable for Thai EFL tertiary students. Several GAI tools were piloted to find out which AI tool was the most suitable for this study. The results of the pilot study showed that Claude AI (Pro) is the most suitable for learning analytics due to its reliability, accuracy, data privacy protection, token support capacity, and user familiarity. We also piloted what prompts and input data should be used for English course development.

Data Collection and Data Analysis

The participants in this study were fifty-nine voluntary students enrolled in English for Online Business from the Business Administration Program, including Management, Marketing, and Financial Innovation and Investment at Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand. These participants were asked to complete a questionnaire in Thai, reporting their needs and what kinds of English language skills they perceived as necessary to develop in the English for Online Business course during the first class session. The students' responses obtained from the questionnaire were analyzed as follows.

In the first stage, these responses were analyzed using frequency count**s**, percentage**s**, mean**s**, and standard deviations. To analyze the four-point rating scale questionnaire, the range was calculated as (4-1 = 3) and divided by four (3 ÷ 4 = 0.75). The mean scores, therefore, were determined and interpreted as follows (Srisa-ard, 2003): a mean score from 1.00 to 1.75 indicates "the lowest priority needs"; a mean score from 1.76 to 2.50 indicates "low priority needs"; a mean score from 2.51 to 3.25 indicates "high priority needs"; and a mean score from 3.26 to 4.00 indicates "the highest priority needs."

For the open-ended question, the students' responses were thematically categorized to identify other skills that the students perceived as high-priority and low-priority needs in English for Online Business, such as the integration of AI for online business. These responses were analyzed manually.

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

In the second stage, the data were prepared by converting the summarized data from Word into .xlsx files. All personal information was anonymized by assigning participant numbers; only their English proficiency levels and the questionnaire findings were included in the input data. The data were then double-checked to ensure language compatibility and reduce potential errors when using GAI. All data used in this study were opted out of AI model training. Three input datasets used in this study were the course description of English for Online Business, the students' English language proficiency, and the findings of students' perceived needs. The prompt, as shown below, was designed based on objective, context, target, role, and task.

Context You are designing a comprehensive English for Online Business course for Thai university students whose English ranged from A2 to B2 (mix-ability group) who perceived needs in studying English course. The course will be developed through the results of the needs analysis that captures detailed learning analytics data. **Role** Act as an expert curriculum designer and learning analytics specialist with expertise in business English pedagogy, EFL course development with mixed-ability group, and data-driven educational design.	**Target** Thai EFL students who study in English for Online Business in the academic year of 2025, who need to improve their English proficiency for online business environments, with measurable learning outcomes that can be tracked through analytics. **Task** Develop a course structure that follows course description: • Interactive activities designed to generate meaningful analytics data • Assessment strategies that provide actionable insights • Adaptive learning pathways based on performance metrics • 21st Century Skills Integration

Results of Students' Perceived Needs

Table 1 presents survey data obtained from undergraduate students (N=59) studying English for Online Business in the beginning academic year of 2025. The findings report several areas perceived as high-priority needs. In other words, reading with students' high perceived needs concerned reading product details, labels, and

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

product information (*M* = 2.89, *SD* = 0.78) reading and understanding emails from international customers (*M* = 2.60, *SD*= 0.89), as well as reading comments and product reviews in English (*M* = 2.54, *SD* = .85)

In terms of writing skills, the findings show that the students perceived writing product descriptions (*M* = 2.40, *SD* = 0.87) and replying to customer emails (*M* = 2.37, *SD*.= 0.87) were rated as low-priority needs. By contrast, writing promotional posts on social media as a high-priority need (*M* = 2.72, *SD* = 0.97). It is most likely that these participants were familiar with formal business inquiries and correspondence; however, they were unfamiliar with persuasive writing for marketing purposes on social media.

For listening and speaking skills, these participants focused on high-priority perceived needs in listening orders from foreign customers (*M* = 2.60, *SD* = 0.94), and listening to feedback from international customers (*M* = 2.61, *SD* = 0.92), while other items, for example, negotiation and presentation skills were considered as low-priority needs perceived by undergraduate students. The findings also show that using polite English in business communication was identified as a high-priority need (*M* = 2.55, *SD* = 0.98), while specific vocabulary (*M* = 2.27, *SD* = 0.97) and correct grammar (*M* = 2.33, *SD* = 1.01) were perceived as lower priorities.

Table 1 Thai EFL university students perceived needs on English for Online Business

N = 59

	Reading Skills	**The lowest**	**Low**	**High**	**The highest**	***M***	***SD***	**Interpretation**
1.	Reading and understanding emails from international customers	11.9% 7	32.2% 19	40.7% 24	15.3% 9	2.60	.89	High priority needs
2.	Reading comments and product reviews in English	5.1% 3	54.2% 32	22% 13	18.6% 11	2.54	.85	High priority needs
3.	Reading international business documents such as charts, graphs, infographics	15.3% 9	47.5% 28	23.7% 14	16.6% 8	2.35	.90	Low priority needs
4.	Reading product details, labels, and product information	—	35.6% 21	39% 23	25.4% 15	2.89	.78	High priority needs
Writing Skills		**The lowest**	**Low**	**High**	**The highest**	***M***	***SD***	**Interpretation**

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

5.	Writing product descriptions in English	10.2% 6	54.2% 32	20.3% 12	15.3% 9	2.40	.87	Low priority Needs
6.	Replying to emails or messages from international customers	12.1% 7	51.7% 30	22.4% 13	13.8% 8	2.37	.87	Low priority needs
7.	Writing promotional posts on social medias	8.5% 5	39% 23	23.7% 14	28.8% 17	2.72	.97	High priority needs
Speaking and Listening Skills		**The lowest**	**Low**	**High**	**The highest**	*M*	*SD*	**Interpretation**
8.	Presenting and pitching products in English on social medias	22% 13	39% 23	27.1% 16	11.9% 7	2.28	.94	Low priority needs
9.	Communicating with international customers through online platforms	16.9% 10	45.8% 27	22% 13	15.3% 9	2.35	.94	Low priority
10.	Negotiating with foreign suppliers	18.6% 11	45.8% 27	18.6% 11	16.9% 10	2.33	.97	Low priority needs
11.	Listening to and understanding orders from international customers	11.9% 7	37.3% 22	30.5% 18	20.3% 12	2.60	.94	High priority needs
12.	Listening to online business tutorial videos in English	11.9% 7	49.2% 29	23.7% 14	15.3% 9	2.42	.89	Low priority needs
13.	Listening to feedback from international customers	8.5% 5	44.1% 26	25.4% 15	22% 13	2.61	.92	High priority needs
Language Usage Skills		**The lowest**	**Low**	**High**	**The highest**	*M*	*SD*	**Interpretation**
14.	Using specialized e-commerce business vocabulary	24.7% 14	39% 23	23.7% 13	13.6% 8	2.27	.97	Low priority needs
15.	Using polite English in business communication	13.6% 8	39% 23	25.4% 15	22% 13	2.55	.98	High priority needs
16.	Using correct grammar in business communication	22% 13	39% 23	22% 13	16.9% 10	2.33	1.01	Low priority needs

While the key findings showed that the highest-priority English language needs involved customer-facing communication tasks: reading emails and product information, listening to orders and feedback, and writing promotional content. The qualitative data from the open-ended section revealed two categories of priority needs. First, business English communication difficulties emerged as the dominant

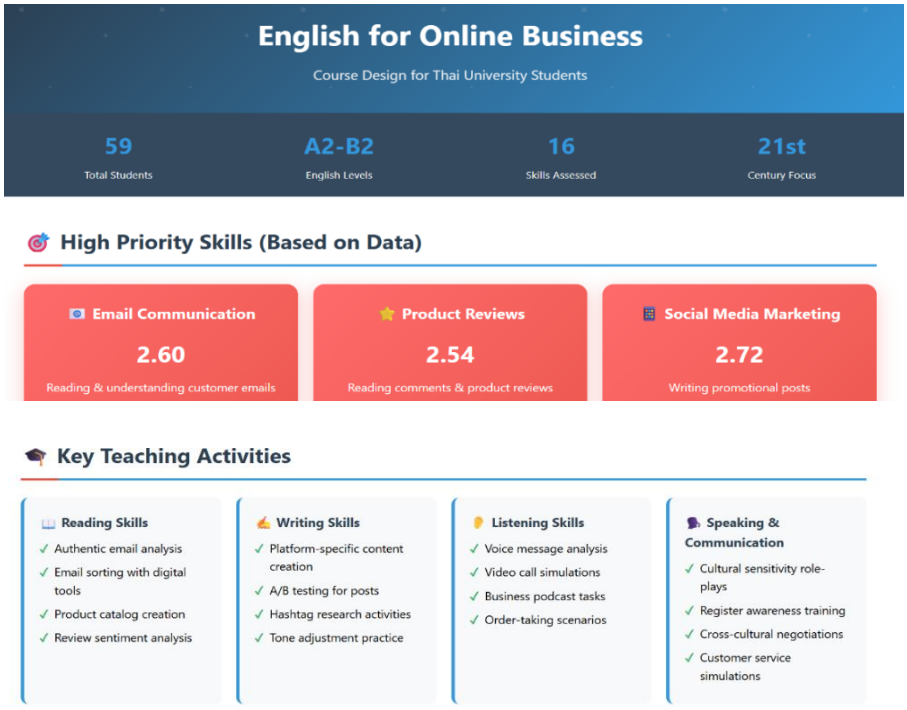
Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

concern, focusing on fundamental communicative skills. Participants expressed needs to "develop listening and speaking skills" and achieve "conversational comprehension", for example "I want to understand conversations," "want knowledge in presentation skills". Second, international online business platforms reflected awareness of cross-border commerce, for example, one participant showing the desire for "channels for selling with America". The qualitative findings indicate that English communication difficulties present a major concern rather than the specific business skills identified in the questionnaire, revealing a gap between students' perceived needs and task-specific competencies in the English for Online Business course (see Discussion).

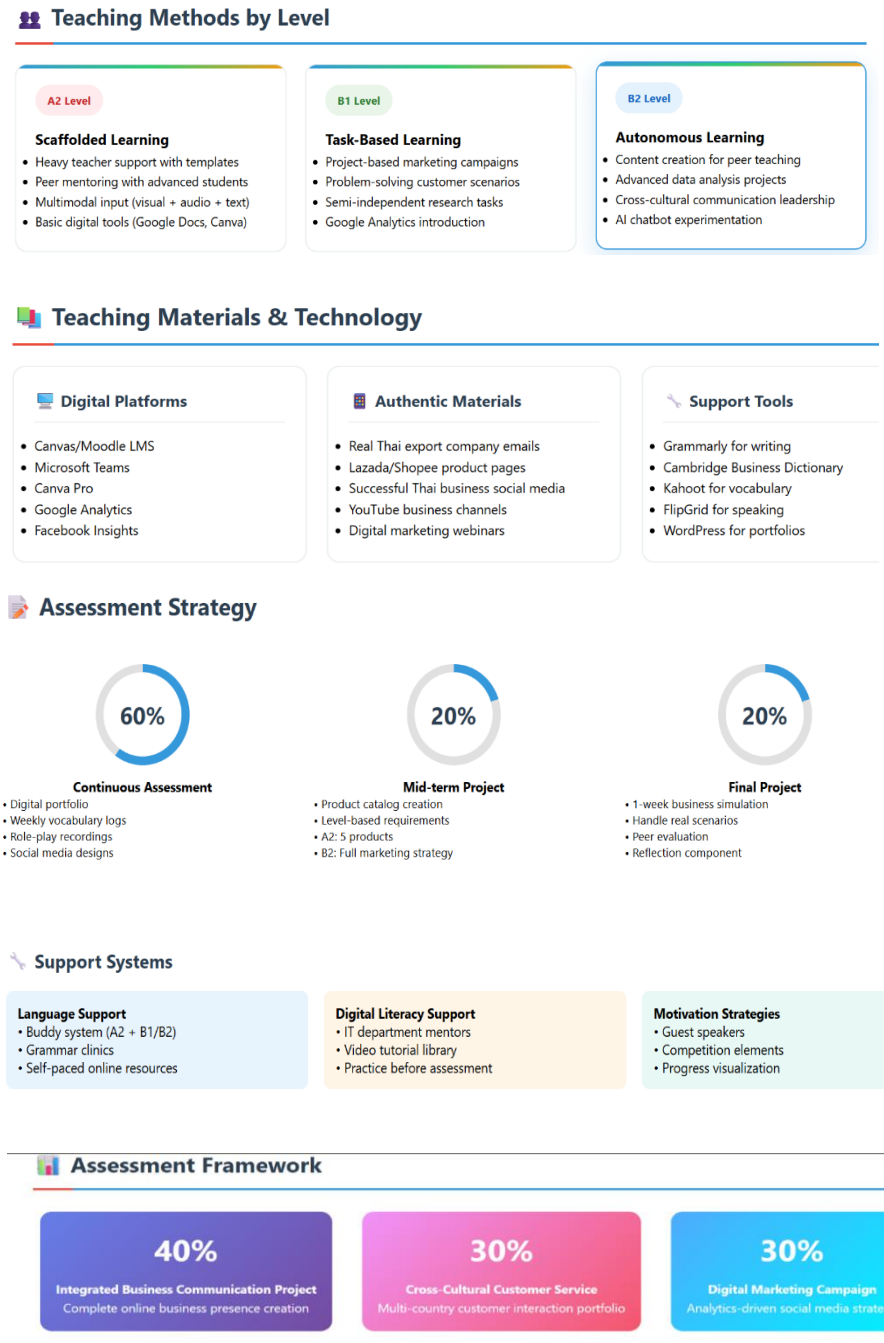
Results of Course Development by GAI

To develop this course by using AI learning analytics to address EFL students' perceived needs of English for Online Business. Figure 2 presents infographic by GAI.

Figure 2 Infographic of learning analytics for English for Online Business by GAI

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

This study demonstrates how GAI learning analytics can systematically transform ESP course development through data-informed design. The results showed that GAI learning analytics showed GAI's potential to address ESP challenges. First, GAI generated adaptive learning pathways for diverse students. Second, the system autonomously identified and organized authentic business materials such as Lazada/Shopee product pages, social media accounts, YouTube channels, and marketing webinars—reducing instructor preparation time. Third, curriculum design and technology integration as GAI produced comprehensive, scaffolded activities across four English language skills. Finally, GAI also identified optimal platform combinations—Canvas, Google Analytics, Facebook Insights—and support tools such as Grammarly and Flipgrid based on pedagogical effectiveness research, eliminating costly trial-and-error technology adoption.

Discussion

The research findings reveal that students perceived practical skills (e.g., reading product labels and emails, understanding product reviews, writing promotional posts on social media, and listening to order processing and feedback from international customers) as high-priority needs, while undervaluing negotiation, presentation, and digital competencies. These findings demonstrate critical tensions in ESP course design that require careful interpretation. The emphasis on practical skills supports Hutchinson and Waters' (1987) framework distinguishing "learning needs" (what learners want to learn) and "target needs" (what learners actually need in ESP contexts). Students demonstrated

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

clear orientation toward immediate workplace applicability, supporting findings from Cheng (2022) and Susanti (2023) that Business English learners prioritize tasks directly applicable to professional settings.

However, the low priority assigned to negotiation and presentation skills, despite their documented importance (Deng, 2024), indicates students lack exposure to authentic international business contexts where these competencies prove crucial. As Barghamadi (2020) and Buasuwan (2018) emphasize, effective needs analysis must examine both what learners perceive as important and the gap between current skills and those required—a gap evident in students' undervaluation of strategic skills. This finding validates Alhasani's (2024) argument that needs analysis should provide insights into not only learners' current perceptions but also actual target situation requirements. Thai students appear to conceptualize business English traditionally—formal correspondence and face-to-face meetings—rather than recognizing digital platforms as legitimate professional communication, reflecting gaps between pedagogical content and actual workplace practices in Thai contexts (Fang & Broussard, 2024). Therefore, teachers should prioritize a balance of students' perceived needs and task-specific needs.

In addition to GAI learning analytics, these findings were consistent with prior studies (Fang & Broussard, 2024; Liu, 2024; Su & Zhong, 2025), demonstrating GAI's capacity to represent a paradigm shift from labor-intensive, intuition-based course design to efficient, data-driven, pedagogically optimized development. In other words, this study has illustrated GAI's potential to transform English for Specific Purposes (ESP) curriculum development while maintaining pedagogical precision and enhancing student outcomes. Despite the numerous benefits of using GAI learning analytics, English instructors have encountered many difficulties. For example, staying up-to-updated with the latest trends and technologies and learning how to use them to produce innovative and engaging learning materials remains challenging due to the rapid evolution of GAI (Gayed, 2025; Moorhouse, 2024). Additional challenges include insufficient training, lack of institutional support, resistance to change, and technological barriers (Dugošija, 2024). The limitations of using GAI in this study focus solely on three data sets: course description, perceived needs, and

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

English language levels. Other factors, such as learning behaviors, learning styles, and students' interests, should be included to enhance students' motivation and engagement (Chonraksuk & Boonlue, 2024; Liu, 2024). In addition, the findings should be monitored long-term to determine whether GAI can sustainably foster English language learning.

Hence, English instructors should take multiple factors into consideration when integrating GAI into their teaching practices. These include data privacy and security concerns (Antoniak, 2023), ethical implications such as algorithmic bias, transparency, and responsible use (Eden et al., 2024), reliability and accuracy of AI-generated outputs (Zaman, 2024), and the development of both teachers' and students' AI literacy competencies (Liu, 2025). This study, therefore, demonstrates that GAI can serve as an alternative tool for analyzing learning analytics, enhancing language learning, and designing suitable courses for Thai EFL university students. However, the course content and materials generated by GAI should be carefully reviewed and validated by English instructors prior to classroom implementation, as AI systems may produce hallucinations, factual inaccuracies, or misleading information that could compromise pedagogical quality (Huang et al., 2024). Human oversight remains essential to ensure accuracy and pedagogical appropriateness (Yan et al., 2024).

Conclusions and Recommendations

This study shows that Thai students prioritized the basic language skills for operating business tasks such as reading product information and writing polite business correspondence; however, they paid less attention to advanced skills considered essential for real-world digital marketing demands, such as negotiation, presentation, and digital media communication. Therefore, English instructors should balance learners perceived needs with the real skill demand of the current job market and digital business context.

The integration of GAI learning analytics offers significant pedagogical implications for ESP instruction by enabling educators to bridge the gap between students' perceived needs and actual market demands, but the challenges are maintaining communicative and cultural authenticity that is critical to effective learning.

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

This paper, therefore, provides an alternative approach to design pedagogically ESP courses that prepare students for the demands of digital business environments.

Future research should investigate the long-term effectiveness of GAI-integrated ESP courses by conducting longitudinal studies that track students' language development and career success in digital marketing positions over time. Researchers should also explore how different AI tools and learning analytics platforms can be optimized to maintain communicative and cultural authenticity while delivering personalized instruction.

Authorship

All authors contributed equally to this work and are recognized as essential intellectual contributors. Each author was involved in the conceptualization, design, analysis, interpretation, and writing of the manuscript, and all took full responsibility for its content.

References

Aizawa, I. (2023). Online meeting competence and learner engagement in digital classrooms: Implications for ESP needs analysis. *Journal of Language Teaching and Research*, *14*(2), 112–125.

Alavi, S. (2024). Designing sustainable ESP curricula through outcomes-based education: A mixed-method study. *English for Specific Purposes Journal*, *65*, 54–70.

Alhasani, A. (2024). Revisiting needs analysis in English language education: New erspectives and emerging trends. *International Journal of Research and Innovation in Social Science, 8*(5), 1335–1342.

Antoniak, M. (2023). *Using large language models with care*. AI2 Blog. Retrieved 22 June 2022, From https://blog.allenai.org/using-large-language-models-with-care-eeb17b0aed27

Bangkok University. (2024). *Bachelor of Arts program in Business English (International Program) [Degree plan and curriculum]*. Bangkok University. Retrieved 1 February 2025, from https://contents.bu.ac.th/contents/files/uploads/department-20240918050442.pdf

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

Barghamadi, M. (2020). A critical study of the principles and approaches to needs analysis. *Studies in English Language and Media*, 7, 1–16.

Buasuwan, P. (2018). Rethinking Thai higher education for Thailand 4.0. *Asian Education and Development Studies, 7*(2), 157–173.

Chavangklang, T., & Chavangklang, P. (2024). Exploring the Impact of AI and Digital Tools on EFL Writing Instruction in Higher Education: A Meta-Analysis of Global and Thai Contexts. *Jayaphuekpirom Journal*, *6*(2), 80-93.

Cheng, A. (2022). Medium of instruction in Hong Kong secondary schools: Integrating L1 in English-medium classrooms. *Asian Englishes*, *24*(1), 2-8.

Chonraksuk, J., & Boonlue, S. (2024). Development of an AI predictive model to categorize and predict online learning behaviors of students in Thailand. *Heliyon*, *10*(11), 1-10.

Crocco, O. S., & Pitiyanuwat, S. (2022). Higher education in Thailand. In C. S. Lee (Ed.), *International handbook on education in Southeast Asia* (pp. 1–24). Springer Nature Singapore.

Deng, Y. (2024). Developing ESP speaking modules for Chinese business undergraduates: Insights from needs analysis. *English Language Teaching*, *17*(1), 75–89.

Dugošija, T. (2024). Benefits and challenges of AI in English language teaching. *Knowledge - International Journal*, *62*(2), 275–280. https://ojs.ikm.mk/index.php/kij/article/view/6590

Eden, C. A., Chisom, O. N., & Adeniyi, I. S. (2024). Integrating AI in education: Opportunities, challenges, and ethical considerations. *Magna Scientia Advanced Research and Reviews*, *10*(2), 006-013.

Fang, B., & Broussard, K. (2024). *Augmented course design: Using AI to boost efficiency and expand capacity*. Educause Review, Teaching and Learning. Retrieved 12 February 2025, from https://er.educause.edu/articles/2024/8/augmented-course-design-using-ai-to-boost-efficiencyand-expand-capacity.

Gayed, J. M. (2025). Educators' perspective on artificial intelligence: equity, preparedness, and development, *Cogent Education*, *12*(1), 1-21. DOI: 10.1080/2331186X.2024.2447169

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

Huang, L., Yu, W., Ma, W., Zhong, W., Feng, Z., Wang, H., Chen, Q., Peng, W., Feng, X., Qin, B., & Liu, T. (2023). *A survey on hallucination in large language models: Principles, taxonomy,* Retrieved 1 February 2025, from https://arxiv.org/abs/2311.05232

Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). *English for specific purposes: A learning-centred approach.* UK: Cambridge University Press.

Jacqueline, A. A. (2024). Digital literacy in the 21st century: preparing students for the future workforce. *Res. Output J. Arts Manage*, *3*(3), 40-43.

Khan, N., Sarwar, A., Chen, T. B., & Khan, S. (2022). Connecting digital literacy in higher education to the 21st-century workforce. *Knowledge Management & E-Learning, 14*(1), 46–61.

Komalasari, A. (2021). Developing 21st century education and digital literacy skills through intercultural city stories project. *PIONEER: Journal of Language and Literature, 13*(1), 1–15.

Liu, J. (2024). Enhancing English language education through big data analytics and generative AI. *Journal of Web Engineering*, *23*(2), 227-249.

Liu, W. (2025). Language teacher AI literacy: insights from collaborations with ChatGPT. J. *China Comput. Assist. Lang. Learn,* 2025, 1-30. https://doi.org/10.15 15 /jccall-2024-0030

Liu, X. (2024). Online learning based on learning analytics in big data for college English Language Teaching. *International Journal of Computational Intelligence Systems*, *17*(1), 192-207.

Moorhouse, B. L. (2024). Beginning and first-year language teachers' readiness for the generative AI age. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, *6*(100201), 1-8. https://doi.org/10.1016/j.caeai.2024.10020

Rajamangala University of Technology Lanna. (2023, November 10). *English for online business*. Learning Management System of RMUTL. Retrieved February 1, 2025, from https://lms.rmutl.ac.th/tqf/detail/27453953985913624/8c2447587ba32968884a3f3634

Rajamangala University of Technology Rattanakosin. (2025). *Bachelor of Business Administration program in Business English*. BUA, RMUTR. Retrieved February

Received: Sep 07, 2025, Revised: Oct 18, 2025, Accepted: Oct 22, 2025

6, 2025, from https://bua.rmutr.ac.th/wpcontent/uploads/2022/07/bua_bpc_rmutr_c_eng.pdf

Srisa-Ard, B. (2003). *Research for teachers*. Bangkok: Suweeviriyasarn.

Su, J., & Zhong, Y. (2025). Reimagining teacher development in the era of generative AI: A scoping review. *Teaching and Teacher Education, 151*, 1-11. https://doi.org/10.1016/j.tate.2025.104654

Susanti, R. (2023). Digital marketing students' English needs: A mixed-method needs analysis. *Indonesian Journal of Applied Linguistics*, *13*(1), 21–38.

Thammasat University. (2023). *Minors program in English for Professional Communication [Curriculum revised 2023]*. Institute of Language and Communication, Thammasat University. Retrieved 6 February 2025, from https://www.reg.tu.ac.th/en/ Picture /AttFile/a0d89085-bbde-44409535-f62690120984

Thompson, K., Liao, H., & Al-Saleem, S. (2025). Upskilling teachers to use generative artificial intelligence. *Australasian Journal of Educational Technology, 41*(1), 1–18. https://doi.org/10.14742/ajet.9652

Ubon Ratchathani University. (2025). *Bachelor of Arts (English for Digital Age Business)*. Faculty of Humanities, Ubon Ratchathani University. Retrieved 6 May 2025, from https://www.la.ubu.ac.th/courses/docs/engdigi.pdf

Waluyo, B., & Kusumastuti, S. (2024). Generative AI in student English learning in Thai higher education: More engagement, better outcomes? *Social Sciences & Humanities Open*, *10*(101146) , 1-10. https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2024.101146

Yan, L., Greiff, S., Teuber, Z., & Gašević, D. (2024). Promises and challenges of generative artificial intelligence for human learning. *Nature Human Behaviour*, *8*(10), 1839–1850. https://doi.org/10.1038/s41562-024-02004-5

Zaman, B. U. (2024). The weighty responsibility of creating AI navigating control and ethics. Retrieved 6 May 2025, from https://doi.org/10.20944/preprints202404.1900.v1

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568
Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025

แนวทางการพัฒนาการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

อัศกร ปานเพชร*, จีระ ประทีป
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต
E-mail: assakorn@libertythailand.com*
*Corresponding author

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดกาญจนบุรีมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์การบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดกาญจนบุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการดำเนินงาน ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องและ ด้านสภาพแวดล้อม และ 2. เพื่อเสนอแนวทางใน การพัฒนาการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการเอกชนและตัวแทนภาคประชาสังคม รวมถึงการศึกษาจากเอกสาร นโยบายและรายงานของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ตามแนวคิดของ Krippendorff (2018) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลเชิงระบบและตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า

ผลการวิจัย พบว่า 1) โครงสร้างการบริหารที่ยังคงอยู่ภายใต้ระบบราชการแบบรวมศูนย์ ส่งผลให้การตัดสินใจล่าช้าและขาดความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการพื้นที่ 2) กระบวนการดำเนินงานขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนและไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ขณะที่ 3) ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีความซ้ำซ้อนและไม่สอดรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน และ 4) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมยังไม่เอื้อต่อการดึงดูดการลงทุน เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานและศักยภาพแรงงานในพื้นที่ยังไม่เพียงพอ และจากการวิเคราะห์เชิงสังเคราะห์ ผู้วิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาใน 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ (1) การปรับโครงสร้างการบริหารโดยจัดตั้งหน่วยบริหารเฉพาะกิจระดับจังหวัดที่มีอำนาจตัดสินใจโดยตรง (2) การพัฒนากระบวนการดำเนินงานให้มีความคล่องตัวและบริการแบบเบ็ดเสร็จ (3) การตรากฎหมายเฉพาะว่าด้วยการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย และ (4) การพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและแรงงานให้สอดคล้องกับแนวนโยบายเศรษฐกิจ BCG ทั้งนี้ การบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษควรมุ่งสู่รูปแบบการบริหารเชิงบูรณาการและธรรมาภิบาลเชิงพื้นที่ เพื่อให้สามารถเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชายแดนของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริหาร, เขตเศรษฐกิจพิเศษ, จังหวัดกาญจนบุรี

Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development Vol.8 No.2 July – December 2025
Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025

Guidelines for the Development of Special Economic Development Zone Management: A Case Study of Kanchanaburi Province

Assakorn Panpetch*, Chira Prateep
Institute of Public Administration and Public Policy, Rangsit University
E-mail: assakorn@libertythailand.com*
*Corresponding author

Abstract

Guidelines for the Development of Special Economic Zone Administration in Kanchanaburi Province. This study aimed (1) to analyze the administration of the Special Economic Zone (SEZ) in Kanchanaburi Province across four dimensions—administrative structure, operational process, legal and regulatory framework, and environmental context—and (2) to propose guidelines for its development. A qualitative research approach was employed through in-depth interviews with three key groups: government agencies, private sector entrepreneurs, and civil society representatives. Documentary research using policy papers, official reports, and related literature complemented the field data. Content analysis following Krippendorff's (2018) framework was applied with triangulation ensuring data validity.

Findings showed that SEZ administration faces major constraints (1) a centralized bureaucratic structure causing slow decisions and limited flexibility. (2) weak interagency coordination leading to redundancy and mismatch with local contexts. (3) overlapping and outdated laws hinder effective policy implementation; and (4) an economic and social environment still unsupportive of investment due to insufficient infrastructure and labor capacity. Four key development guidelines are proposed (1) establish a provincial-level special administrative unit with direct decision-making authority. (2) enhance operational flexibility through a one-stop service system. (3) enact a specific SEZ law to streamline governance and (4) develop infrastructure and human resources aligned with the Bio-Circular-Green Economy (BCG) model. In conclusion, SEZ administration should shift toward an integrated, localized governance system emphasizing coordination accountability and adaptability to strengthen its role in driving Thailand's border economic growth sustainably and effectively.

Keywords: Administrative Development, Special Economic Zone, Kanchanaburi Province

Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025

บทนำ

การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) ได้กลายเป็นกลไกเชิงนโยบายที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) สร้างงาน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chains: GVCs) (World Bank, 2020) ในบริบทของประเทศไทย รัฐบาลเริ่มผลักดันนโยบาย SEZ อย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี 2557 เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ ตลอดจนเชื่อมโยงกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ในทางทฤษฎีถือเป็นกลไกของนโยบายเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (Spatial Economic Policy) ที่มุ่งสร้างความได้เปรียบเชิงโครงสร้างและสถาบันในบางพื้นที่ เพื่อกระตุ้นการลงทุน การจ้างงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค (Farole & Akinci, 2019; Zeng, 2023) แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนฐานของทฤษฎี “การพัฒนาเชิงพื้นที่ไม่เท่ากัน” (Uneven Development Theory) ของ Myrdal (1957) ที่ชี้ว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจมักกระจุกตัวในพื้นที่ศูนย์กลาง จึงจำเป็นต้องมี “พื้นที่เร่งรัดพัฒนา” เพื่อสร้างแรงดึงดูดใหม่ให้เกิดการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจออกสู่ภูมิภาค ในอีกมุมหนึ่งการจัดตั้ง SEZ ยังสะท้อนแนวคิดของทฤษฎีสถาบันใหม่ (New Institutionalism) ที่เน้นบทบาทของโครงสร้างกฎระเบียบและสถาบันทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ (North, 1990).

ในทางปฏิบัติ SEZ ได้กลายเป็นพื้นที่ทดลองนโยบาย (policy experimentation) ที่รัฐบาลสามารถออกแบบกลไกการบริหาร กฎหมาย หรือสิทธิประโยชน์พิเศษ เพื่อทดสอบแนวทางการพัฒนาใหม่ก่อนขยายผลสู่ระดับประเทศ (UNCTAD, 2021). ความสำเร็จของ SEZ ในหลายประเทศ เช่น เซินเจิ้นของจีน หรือบาเตมบันของกัมพูชา เกิดจากการจัดตั้ง “องค์กรบริหารเฉพาะกิจ” ที่มีความยืดหยุ่นสูง (Chen & Xu, 2021; ILO, 2021). ขณะที่ประเทศที่มีโครงสร้างราชการรวมศูนย์ เช่น ไทย กลับพบข้อจำกัดด้านการประสานงาน กฎหมายที่ซ้ำซ้อน และการมีส่วนร่วมที่จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ “ทฤษฎีระบบราชการรวมศูนย์” (Centralized Bureaucracy Theory) ที่ชี้ว่าความซับซ้อนทางสถาบันอาจขัดขวางประสิทธิภาพของการพัฒนาในพื้นที่ (Peters, 2019).

อย่างไรก็ตาม งานศึกษาที่ผ่านมาในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นเพียงด้านเศรษฐกิจและผลลัพธ์เชิงปริมาณ เช่น การจ้างงาน การลงทุน และรายได้ (วรรณพงศ์, 2560) ขณะที่การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างและกระบวนการบริหารยังมีไม่มาก นอกจากนี้ ยังขาดการประเมินกลไกธรรมา ภิบาล และความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน ที่มีผลต่อความยั่งยืนของการดำเนินงาน SEZ (World Bank, 2025) ช่องว่างของงานวิจัยจึงอยู่ที่การขาด “กรอบวิเคราะห์เชิงสถาบันแบบองค์รวม” ที่สามารถสะท้อนทั้งมิติการบริหาร กฎหมาย และสภาพแวดล้อมในพื้นที่จริงได้อย่างครบถ้วน.

เพื่อเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้จึงอยู่ภายใต้ กรอบการศึกษา 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025

1) โครงสร้างการบริหาร (Administrative Structure) เน้นการวิเคราะห์รูปแบบองค์กร การแบ่งอำนาจหน้าที่ และกลไกความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับระดับพื้นที่ โดยพิจารณาว่าโครงสร้างการบริหารแบบปัจจุบันเอื้อต่อการขับเคลื่อน SEZ หรือไม่ และควรปรับอย่างไรให้มีความคล่องตัวมากขึ้น (Zeng, 2023).

2) กระบวนการดำเนินงาน (Operational Process) ศึกษาขั้นตอนการวางแผน การบริหารโครงการ และการติดตามประเมินผล เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการดำเนินงานและกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับแนวคิด “One Stop Service” และการบูรณาการภาคส่วนต่าง ๆ (Nguyen & Le, 2022).

3) ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Legal and Regulatory Framework) วิเคราะห์ระบบกฎหมายและระเบียบที่กำกับการดำเนินงานของ SEZ ว่ามีความชัดเจน โปร่งใส และทันสมัยเพียงใด รวมถึงผลกระทบของความซ้ำซ้อนทางกฎหมายต่อประสิทธิภาพของการบริหาร และแนวทางการปรับปรุงให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (World Bank, 2020; UNCTAD, 2021).

4) สภาพแวดล้อม (Environmental Context) พิจารณาปัจจัยด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และภูมิรัฐศาสตร์ของพื้นที่ชายแดน ซึ่งมีผลต่อการดำเนินนโยบาย SEZ ทั้งในแง่ศักยภาพและข้อจำกัด เช่น ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน แรงงานท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ และเสถียรภาพทางการเมืองระหว่างประเทศ (Phouthavong, 2020; กรมการค้าต่างประเทศ, 2567).

การวิเคราะห์ภายใต้กรอบทั้ง 4 ประเด็นนี้มีเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจกลไกเชิงสถาบันและธรรมาภิบาลของการบริหาร SEZ จังหวัดกาญจนบุรี และเพื่อเสนอแนวทางเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทไทยในอนาคต ดังนั้น งานวิจัยนี้มีส่วนในการขยายองค์ความรู้ด้าน “การบริหารพื้นที่พิเศษและนโยบายเชิงพื้นที่” (Territorial Governance) ซึ่งเชื่อมโยงแนวคิดของการกระจายอำนาจ (Decentralization) เข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับจังหวัด ซึ่งในเชิงปฏิบัติ งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อเสนอแนวทางเชิงนโยบายที่สามารถปรับใช้ได้จริง โดยเฉพาะการสร้างกลไกบริหารแบบบูรณาการและยืดหยุ่น (Integrated and Adaptive Governance) ภายใต้คำถามหลักของผู้วิจัย คือ การบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรีในปัจจุบันมีลักษณะเชิงสถาบัน กลไกการดำเนินงาน และข้อจำกัดในแต่ละมิติอย่างไร และควรพัฒนาแนวทางเชิงนโยบายอย่างไรให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและบริบทของพื้นที่ชายแดนไทย

วัตุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดกาญจนบุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการดำเนินงาน ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ ด้านสภาพแวดล้อม

2. เพื่อเสนอแนวทางใน การพัฒนาการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดกาญจนบุรี

Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งศึกษาการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรีใน 4 มิติ ได้แก่ โครงสร้างการบริหาร กระบวนการดำเนินงาน ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกให้ได้มาซึ่งความเข้าใจเชิงลึกของปรากฏการณ์ในบริบทจริง

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาความรู้ ประสบการณ์ และบทบาทที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรี แบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย

1) กลุ่มภาครัฐ 6 คน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด ผู้ใหญ่บ้านตำบลแก่งเสี้ยน หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 7 ผู้ใหญ่บ้านตำบลบ้านเก่า หมู่ที่ 11และหมู่ที่ 14

2) กลุ่มภาคเอกชนและผู้ประกอบการ 2 คน ได้แก่ ประธานชมรม ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ ด่านบ้านพุน้ำร้อนและผู้ประกอบกิจการด้านเกษตรกรรมและผลิตผลจากการเกษตร

3) กลุ่มภาคประชาสังคมและชุมชน 4 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ในพื้นที่ตำบลแก่งเสี้ยน ผู้นำชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านเก่า ประชาชน ในพื้นที่ตำบลแก่งเสี้ยน และประชาชน ในพื้นที่ตำบลบ้านเก่า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นกรอบคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ครอบคลุม 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) โครงสร้าง 2) กระบวนการดำเนินงาน 3)ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 4) สภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้ แบบฟอร์มบันทึกภาคสนาม (Field Note Form) เพื่อบันทึกสภาพแวดล้อมและข้อสังเกตเพิ่มเติมระหว่างการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

การเก็บข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 ถึงมีนาคม พ.ศ. 2568 โดยใช้วิธีการหลัก 2 รูปแบบ ได้แก่

1) การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ เอกสารทางราชการ รายงานผลงานประจำปี รายงานการวิจัย รายงานการประเมิน วารสารที่ได้รับการเผยแพร่ รวมไปถึงวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย รายงานกรมการค้าต่างประเทศว่า

Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025

ด้วยการค้าชายแดนและโครงสร้างเศรษฐกิจชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักตามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีการนัดหมายล่วงหน้าและอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจและตอบอย่างเปิดเผย

4. การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Validation and Analysis)

4.1 การตรวจสอบข้อมูล (Data Validation) ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้เทคนิค “การตรวจสอบสามเส้า” (Triangulation) ตามแนวทางของ Denzin และ Lincoln (2018)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แนวทาง การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยอ้างอิงแนวคิดของ Krippendorff (2018) ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์เชิงระบบ (Systematic Process)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ การบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดกาญจนบุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ พบว่า

1) ด้านโครงสร้างการบริหารการศึกษาพบว่า เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) จังหวัดกาญจนบุรียังคงอยู่ภายใต้โครงสร้างการบริหารราชการแบบรวมศูนย์ โดยมีคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ระดับชาติเป็นกลไกหลักในการกำหนดทิศทาง แต่การดำเนินการในระดับพื้นที่ยังขาดกลไกบริหารจัดการเฉพาะที่มีอำนาจหน้าที่ครบถ้วน ส่งผลให้การตัดสินใจด้านการใช้ที่ดิน การจัดสรรงบประมาณ และการอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนต้องผ่านหลายขั้นตอนและหลายหน่วยงาน ทำให้ขาดความคล่องตัวและความรวดเร็วในการตอบสนองต่อภาคเอกชน

เมื่อเปรียบเทียบกับโมเดลของจีนและเวียดนาม พบว่า ความสำเร็จของ SEZ ในประเทศเหล่านี้เกิดจากการจัดตั้ง “คณะกรรมการบริหารพื้นที่เฉพาะกิจ” ที่มีอำนาจเทียบเท่าระดับกระทรวง สามารถตัดสินใจและอนุมัติโครงการได้ทันที โดยไม่ต้องรอการเห็นชอบจากส่วนกลางทุกขั้นตอน ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่ยังต้องอาศัยระบบราชการหลายชั้น ความซ้ำซ้อนนี้จึงเป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการสร้างความน่าสนใจในการลงทุน

2) ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่ากระบวนการดำเนินงานของ SEZ จังหวัดกาญจนบุรียังคงเผชิญความล่าช้าในหลายขั้นตอน โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและโลจิสติกส์ เช่น ถนน รถไฟ และด่านชายแดนที่บ้านพุน้ำร้อน แม้รัฐบาลจะมีแผนพัฒนา แต่การดำเนินงานยังไม่ต่อเนื่องและล่าช้าจากการจัดสรรงบประมาณที่ไม่แน่นอน นอกจากนี้ การดึงดูดนักลงทุนต่างชาติยังขาดกลยุทธ์การตลาดที่ชัดเจนและเป็นระบบ

ในด้านการประสานงาน พบว่าหน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทจำกัดในการกำหนดโครงการและ

Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025
กิจกรรม แม้จะเป็นผู้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบาย SEZ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังอยู่ในระดับ “รับทราบ” มากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงตัดสินใจ ทำให้เกิดความรู้สึกห่างเหินระหว่างนโยบายจากส่วนกลางและการปฏิบัติจริงในพื้นที่

3) ด้านกฎหมายและระเบียบ ข้อค้นพบสำคัญคือความซ้ำซ้อนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SEZ โดยเฉพาะกฎหมายที่ดิน กฎหมายสิ่งแวดล้อม และกฎหมายด้านแรงงาน ซึ่งบางครั้งมีการตีความไม่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้นักลงทุนเผชิญกับความไม่แน่นอนทางกฎหมาย เช่น การขอใช้พื้นที่ป่าสงวนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หรือการกำหนดมาตรฐานแรงงานสำหรับโรงงานในเขตพิเศษ

เมื่อเปรียบเทียบกับกัมพูชาและเวียดนาม พบว่าประเทศเหล่านี้ได้ออก “กฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ” โดยเฉพาะ เพื่อสร้างความชัดเจนและลดความไม่แน่นอนทางกฎหมาย ในขณะที่ประเทศไทยยังอาศัยกฎหมายหลายฉบับประกอบกัน ซึ่งสร้างความยุ่งยากในการบังคับใช้และเปิดช่องให้เกิดความล่าช้าในการอนุมัติโครงการ

4) ด้านสภาพแวดล้อม

จังหวัดกาญจนบุรีมีศักยภาพเชิงยุทธศาสตร์ด้านภูมิศาสตร์ เนื่องจากเป็นประตูการค้าชายแดนที่เชื่อมโยงกับเมียนมา อีกทั้งยังมีทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวที่โดดเด่น อย่างไรก็ตาม การพัฒนายังเผชิญข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ การใช้พื้นที่ที่ทับซ้อนกับเขตป่าสงวนและพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งก่อให้เกิดข้อถกเถียงด้านสิ่งแวดล้อม การพึ่งพาเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจของเมียนมาเป็นปัจจัยสำคัญ หากสถานการณ์ชายแดนมีความไม่มั่นคง จะกระทบโดยตรงต่อการค้าชายแดน ความพร้อมด้านแรงงานท้องถิ่นยังต่ำกว่าที่ต้องการ โดยเฉพาะทักษะด้านดิจิทัลและภาษาต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม หากสามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานชายแดน ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาศักยภาพแรงงานท้องถิ่นได้ จังหวัดกาญจนบุรีจะมีศักยภาพสูงในการเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในภูมิภาคตะวันตกของไทย

2. แนวทางในการพัฒนาการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดกาญจนบุรี

จากผลการวิเคราะห์การบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรีใน 4 มิติ พบว่าการดำเนินงานยังเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง กฎหมาย และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการบริหาร SEZ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาโครงสร้างการบริหาร (Administrative Structure Development)

1.1 จัดตั้งคณะกรรมการบริหารพื้นที่เฉพาะ (Special Administrative Body) เพื่อให้มีอำนาจในการบริหารจัดการโดยตรง ครอบคลุมการวางแผน การอนุมัติ และการติดตามโครงการในพื้นที่ SEZ โดยลดขั้นตอนการอนุมัติจากส่วนกลาง ซึ่งจะช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการตัดสินใจและการดำเนินงาน

1.2 บูรณาการหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น สร้าง “ศูนย์ประสานงาน SEZ

Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025

จังหวัดกาญจนบุรี” ที่ทำหน้าที่เป็นกลไกกลางเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ผังเมือง การลงทุน และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดเอกภาพในการดำเนินนโยบาย

1.3 กำหนดกลไกธรรมาภิบาลในระดับพื้นที่ (Local Governance Mechanism) พัฒนาโครงสร้างที่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น คณะทำงานร่วมรัฐ–เอกชน (Public–Private Working Group) เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความยอมรับของประชาชนในพื้นที่

2. การปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน (Operational Process Enhancement)

2.1 จัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวของ SEZ กาญจนบุรี จัดทำ “แผนแม่บทการพัฒนา 10–20 ปี” ที่มีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบาย BCG Economy เพื่อสร้างทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและต่อเนื่อง

2.2 พัฒนากระบวนการบริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) จัดตั้งหน่วยบริการครบวงจรในพื้นที่ SEZ เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการลงทุน การจดทะเบียนธุรกิจ การอนุญาตก่อสร้าง และบริการภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับนักลงทุน ทั้งนี้ควรใช้ระบบดิจิทัลเข้ามาช่วยลดขั้นตอนและเวลา

2.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสื่อสารภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติ เช่น เวทีรับฟังความคิดเห็น การประชุมประจำปีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การบริหาร SEZ เป็นไปอย่างมีส่วนร่วมและเกิดความเข้าใจร่วมกันในทุกภาคส่วน

3. การพัฒนาระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Legal and Regulatory Development)

3.1 จัดทำกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อรวมอำนาจและหน้าที่จากหลายหน่วยงานให้เป็นเอกภาพ และลดปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย เช่น กฎหมายที่ดิน กฎหมายสิ่งแวดล้อม และกฎหมายแรงงาน ซึ่งในปัจจุบันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินโครงการ

3.2 ปรับปรุงระเบียบด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งแวดล้อม ควรกำหนดแนวเขตพื้นที่ชัดเจนระหว่างพื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่ชุมชน และพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อป้องกันความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิของชุมชน พร้อมทั้งสร้างระบบประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (SEA)

3.3 พัฒนาแนวทางความร่วมมือภาครัฐ–เอกชน (PPP Framework) จัดทำระเบียบว่าด้วยการร่วมลงทุนของรัฐและเอกชนในพื้นที่ SEZ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และส่งเสริมการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

4. การพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมและศักยภาพพื้นที่ (Environmental and Local Capacity Development)

4.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโลจิสติกส์และด่านชายแดนเร่งรัดการก่อสร้างและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ด่านพุน้ำร้อน ถนน รถไฟ และคลังสินค้า เพื่อเพิ่มศักยภาพของกาญจนบุรีในฐานะประตูเศรษฐกิจตะวันตกของไทย

4.2 พัฒนาศักยภาพแรงงานท้องถิ่นและผู้ประกอบการส่งเสริมการฝึกอบรมทักษะแรงงานใน

Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025
ด้านดิจิทัล โลจิสติกส์ การผลิตสีเขียว และภาษาต่างประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงพัฒนาโครงการ “นักประกอบการรุ่นใหม่ชายแดนตะวันตก (Border Entrepreneurs Program)”

4.3 สร้างความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในพื้นที่สนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสีเขียว (Green SEZ) โดยส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานหมุนเวียน และการบริหารจัดการของเสียอย่างมีระบบ รวมทั้งสร้างความรับรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในทุกขั้นตอนของการพัฒนา

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรีชี้ให้เห็นว่า แม้พื้นที่มีศักยภาพเชิงยุทธศาสตร์สูง แต่การดำเนินงานยังถูกจำกัดด้วยโครงสร้างราชการแบบรวมศูนย์ (Centralized Bureaucratic Structure) กระบวนการบริหารที่ซับซ้อน และกฎหมายที่ทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดเชิงสถาบัน (Institutional Constraints) ของระบบการบริหารภาครัฐไทยในปัจจุบัน สภาพดังกล่าวทำให้การบริหาร SEZ ขาดความยืดหยุ่นและความรวดเร็วในการตอบสนองต่อนโยบายและความต้องการของภาคเอกชนและชุมชนในพื้นที่ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณพงศ์ ดุรงคเวโรจน์ (2560) ที่ระบุว่าความล่าช้าเชิงสถาบันและความไม่ชัดเจนของโครงสร้างการบริหารเป็นอุปสรรคสำคัญของ SEZ ไทย และ สัญญัญฐ ภาตะนันท์ (2563) ที่เสนอว่า “โครงสร้างการบริหารเฉพาะกิจ” ที่มีอำนาจตัดสินใจในพื้นที่โดยตรงเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของ SEZ ในต่างประเทศ เช่น เซินเจิ้น ประเทศจีน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chen และ Xu (2021) ที่อธิบายว่าความยืดหยุ่นของสถาบันและการกระจายอำนาจ (Decentralized Governance) เป็นตัวแปรชี้ขาดความสำเร็จของพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ในแง่ของ กระบวนการดำเนินงาน (Operational Process) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการขาดแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวและการประสานงานระหว่างหน่วยงานทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของภารกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ Nguyen และ Le (2022) ที่ศึกษา SEZ ในเวียดนามและพบว่า “กลไกการประสานงานแบบบูรณาการ” และ “ระบบบริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)” ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดความซับซ้อนของระบบราชการ ทั้งยังสะท้อนหลักการของ ทฤษฎีธรรมาภิบาล (Good Governance Theory) ที่เน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ

ด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Legal and Regulatory Framework) ผลการวิจัยพบว่าความซ้ำซ้อนของกฎหมายและการตีความที่ไม่ตรงกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินโครงการพัฒนา SEZ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ World Bank (2020, 2025) และ Zeng (2023) ที่เน้นว่าประเทศกำลังพัฒนาจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะและกลไกกำกับดูแลที่

Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025

ชัดเจน เพื่อสร้างความแน่นอนทางนโยบายและความเชื่อมั่นของนักลงทุน ผลการศึกษานี้ยังเชื่อมโยงกับทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ที่มองว่าการบริหารเป็นระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่สัมพันธ์กัน ทั้งโครงสร้าง กระบวนการ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการพัฒนา SEZ จำเป็นต้องพิจารณาทุกองค์ประกอบอย่างบูรณาการ หากระบบราชการยังคงทำงานแบบแยกส่วน (Fragmented System) การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่พิเศษจะไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนมิติของ ทฤษฎีสถาบันใหม่ (New Institutionalism) ซึ่งชี้ว่ากฎระเบียบและบรรทัดฐานของสถาบันมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขององค์กรและผลลัพธ์เชิงนโยบาย การที่ SEZ ไทยยังขาดความยืดหยุ่นทางสถาบันจึงเป็นข้อจำกัดที่ต้องได้รับการปฏิรูปในระดับนโยบาย เพื่อให้ระบบราชการสามารถทำงานแบบ “Adaptive Governance” ซึ่งเน้นการเรียนรู้ การปรับตัว และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในทุกระดับ

โดยสรุป การอภิปรายผลชี้ให้เห็นว่าการบริหาร SEZ จังหวัดกาญจนบุรีเป็นภาพสะท้อนของปัญหาเชิงโครงสร้างและสถาบันของระบบราชการไทย ที่ยังคงรวมศูนย์และขาดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน การพัฒนานโยบายในอนาคตจึงควรมุ่งไปสู่ การปฏิรูปเชิงสถาบัน (Institutional Reform) และ การบริหารเชิงบูรณาการ (Integrated Policy Management) เพื่อให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชายแดนและพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา (Research-Based Recommendations) ผู้วิจัยลำดับตามประเด็นเร่งด่วน ดังนี้

1) การจัดตั้งหน่วยบริหารเฉพาะกิจระดับจังหวัด (Provincial SEZ Administration Unit) จากผลการศึกษา พบว่าข้อจำกัดหลักของการบริหาร SEZ คือความรวมศูนย์และการขาดกลไกบริหารที่ยืดหยุ่นในระดับพื้นที่ ดังนั้นควรเร่งจัดตั้งหน่วยบริหารเฉพาะกิจที่มีอำนาจหน้าที่ครบถ้วนในการตัดสินใจและประสานงานกับหน่วยงานส่วนกลาง เพื่อให้สามารถบริหารจัดการพื้นที่ได้แบบบูรณาการ

2) การปรับปรุงกระบวนการบริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ควรปรับกระบวนการให้บริการนักลงทุนให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น เพื่อดึงดูดการลงทุนและลดขั้นตอนราชการที่ซับซ้อน

3) การพัฒนากลไกธรรมาภิบาลในระดับพื้นที่ (Local Governance Mechanism) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อสร้างความโปร่งใส ความไว้วางใจ และความยั่งยืนของนโยบาย

Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025

4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแรงงานท้องถิ่นควบคู่กันการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานชายแดนควรดำเนินไปพร้อมกับการพัฒนาทักษะแรงงานในพื้นที่ เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations) เพื่อให้การบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) การตรากฎหมายเฉพาะว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone Act) เพื่อแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย การตีความที่ไม่ตรงกันระหว่างหน่วยงานและขาดความแน่นอนทางนโยบาย กฎหมายนี้ควรระบุอำนาจ หน้าที่ และกลไกการบริหารอย่างชัดเจน รวมถึงกำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการในระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ

2) การปฏิรูประบบราชการเชิงพื้นที่ (Territorial Administrative Reform) ควรปรับโครงสร้างการบริหารจากลักษณะรวมศูนย์ (Centralized System) ไปสู่ระบบการบริหารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Governance) เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการดำเนินงานของ SEZ แต่ละจังหวัด โดยเฉพาะการมอบอำนาจการตัดสินใจและงบประมาณให้พื้นที่

3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในเชิงนโยบาย (Participatory Policy Framework) พัฒนากระบวนการสื่อสารระหว่างภาครัฐกับชุมชน โดยเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการกำหนดและติดตามนโยบาย SEZ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป (Suggestions for Future Research) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) การศึกษารูปแบบการบริหาร SEZ เปรียบเทียบในระดับอาเซียน (Comparative SEZ Governance Study) ควรศึกษากลไกและโมเดลการบริหาร SEZ ในประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น เวียดนาม มาเลเซีย และจีน เพื่อสังเคราะห์เป็นแบบจำลองเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทไทย

2) การศึกษาเชิงปริมาณเพื่อประเมินประสิทธิผลของนโยบาย (Policy Impact Evaluation) โดยใช้ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และธรรมาภิบาล เพื่อวัดผลลัพธ์ของการดำเนินงาน SEZ อย่างเป็นระบบ

3) การวิเคราะห์เชิงนโยบายแบบระบบ (Systems Policy Analysis) เพื่อสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้าง–กระบวนการ–กฎหมาย–สภาพแวดล้อมในระบบ SEZ ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานในการกำหนดนโยบายระดับประเทศในอนาคต

ข้อเสนอแนะทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการ ปรับโครงสร้างเชิงสถาบัน (Institutional Reform) และพัฒนากลไกธรรมา ภิบาลเชิงพื้นที่ (Local Governance Mechanism) เพื่อให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรีสามารถทำหน้าที่เป็น “ต้นแบบของการบริหารพื้นที่เศรษฐกิจแบบบูรณาการ” ที่มีทั้งประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และความสมดุลระหว่างรัฐ เอกชนและประชาชน

Received: Sep 14, 2025, Revised: Oct 22, 2025, Accepted: Oct 24, 2025

เอกสารอ้างอิง

วรรณพงศ์ ดุรงคเวโรจน์. (2560). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย.* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

สัญญญัฐ ภาตะนันท์. (2563). *บทเรียนเขตเศรษฐกิจพิเศษเสิ่นเจิ้นต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

Chen, L., & Xu, J. (2021). Governance and institutional design of special economic zones in China: Lessons from Shenzhen. *Asian Journal of Comparative Politics, 6*(4), 375–390. https://doi.org/10.1177/20578911211012045

Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2018). *The SAGE handbook of qualitative research* (5th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Farole, T., & Akinci, G. (Eds.). (2019). *Special economic zones: Progress, emerging challenges, and future directions*. Washington, DC: World Bank.

Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Myrdal, G. (1957). *Economic theory and under-developed regions*. London: Duckworth.

Nguyen, T. H., & Le, Q. V. (2022). Governance of special economic zones in Vietnam: Policy and practice. *Journal of Asian Public Policy, 15*(2), 210–227. https://doi.org/10.1080/17516234.2021.1884009

North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge: Cambridge University Press.

Peters, B. G. (2019). *Institutional theory in political science: The new institutionalism* (5th ed.). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Phouthavong, V. (2020). Special economic zones in Laos: Opportunities and challenges. *Journal of Greater Mekong Subregion Development Studies, 12*(1), 45–62.

World Bank. (2020). *Special economic zones: Lessons from global experiences*. Washington, DC: World Bank.

World Bank. (2025). *Unlocking the potential of Thailand's border provinces*. Bangkok: World Bank.

Zeng, D. Z. (2023). *Special economic zones: Lessons and implications for sustainable development*. London: Routledge.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568
Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

Constructing Immersive Experiences: Creative Practices of Virtual Painting in Depicting Hakka Walled Village Scenes

Shuai Li, Suparirk Kanitwaranun*, Bunchoo Bunlikhitsiri
Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University
E-mail: suparirkk@gmail.com*
*Corresponding author

Abstract

Hakka walled villages of southern Jiangxi are a vital component of traditional Chinese residential architecture and hold a significant position in Hakka culture. However, the number of these structures has plummeted from nearly 1,000 in the early years of the People's Republic of China to fewer than 700 today, necessitating an increasingly urgent conservation effort. As the value of traditional Chinese culture grows, the effective preservation and revitalization of the Hakka walled house culture of southern Jiangxi has become a key research topic. This study analyzes the artistic characteristics of walled house architecture and folk culture, exploring the spiritual and aesthetic values, underlying them and extracting cultural symbols from both architecture and folk customs. Leveraging the immersive painting tool Tilt Brush within virtual reality technology, the study explores artistic forms and creative methods within a virtual environment, enhancing the appeal of walled house art and identifying the intersection between traditional architectural culture and modern artistic creation. The resulting work results in four immersive virtual environments. The research showcases the artistic characteristics of walled house culture, leveraging the interactivity and immersive Ness of virtual art to enhance cultural communication. The study aims to present expressive and contemporary artworks in relevant exhibitions, walled house-themed museums, and other platforms. The study also explores the value of virtual painting in the digital preservation of traditional culture, ultimately contributing to the promotion and preservation of walled house culture.

Keywords: Hakka People in Southern Jiangxi, Culture of Hakka Walled Villages, Virtual Reality Painting

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

Introduction

Southern Jiangxi's Hakka walled villages are a key type of Chinese traditional residential architecture, mainly distributed in Ganzhou's southern counties (Longnan, Quinan, An yuan, Xuanwu). Longnan preserves over 370 compounds (prominently square "fang weiwu") with well-preserved styles (Wan, 1996). As multifunctional spaces integrating residence, defense, religion and community, they embody Hakka's spatial wisdom and cultural identity shaped by migration (Zhou, 2012).

In 1999-2000, Tokyo University of the Arts' Keiichiro Moribayashi and Kazutoshi Katayama led Sino-Japanese teams to survey southern Jiangxi. They noted the large-scale walled villages integrate multiple functions around a central plaza, forming rare monumental vernacular architecture. "To see a walled village is like reading an architecture textbook," they commented, while Waseda University's Yamamoto called them "ancient Rome's Eastern counterpart—a architectural miracle," highlighting their unique complexity and scale.

Recent local government preservation efforts (data collection, training, tourism investment) boosted awareness but are superficial. Digital art uses 3D modeling (Blender, 3ds Max) or drone scanning, but such tools prioritize precision over emotion; laser scanning/BIM focus on realism, leading to static experiences and high costs. Virtual painting, with 3D and interactivity, offers new solutions by conveying cultural spirit via artistic translation.

This study takes Hakka walled villages as a case, integrating symbol extraction, technical application and immersive design. It creates four thematic virtual scenes ("Inheritance," "Stability," "Celebration," "Watchfulness"), providing references for traditional culture's digital representation.

Research Objectives

1. To investigate and analyze the symbolic features of Hakka walled villages and folk culture in southern Jiangxi.
2. To study the characteristics and creative methods of virtual painting art.
3. To create virtual painting works that reflect the characteristics of walled house culture.

Literature review

1. Studies on Hakka Walled Village Culture

Hakka walled villages, a distinctive form of traditional residential architecture in southern Jiangxi, encapsulate profound clan-based cultural traditions and spatial symbolism. Scholars have approached these structures from various disciplinary angles—including architecture, anthropology, and folklore—to examine their defensive features, spatial configurations, and cultural functions (Zhong, 2013). Beyond serving as dwellings, walled villages function as central arenas for collective identity and ritual practice (Liu, 2003). More recent scholarship has shifted toward analyzing their symbolic dimensions and the ways in which these cultural forms are reinterpreted and disseminated in contemporary contexts (Lei Shuhua, 2018).

2. Virtual Painting and Digital Cultural Expression

With the advancement of virtual reality technologies, virtual painting has

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

emerged as a novel medium for digital art and cultural heritage preservation. Research in this area focuses on the technical affordances and expressive potential of VR painting tools such as Tilt Brush, highlighting their capacity for spatial reconstruction and immersive engagement (Sun, 2021; Xiu, 2017). Virtual painting not only enriches the visual representation of traditional architecture but also opens new avenues for cultural transmission. Some scholars have further explored the challenges of authenticity in digital reproduction and the complexities of cross-cultural terminology translation (Sun, 2017; Wang, 2015).

3.Synthesis and Future Directions

The digital study of Hakka walled villages occupies a dynamic interdisciplinary frontier, integrating architectural and cultural analysis with technological and artistic innovation. Future research may delve deeper into the cognitive impact of immersive experiences and promote the internationalization of creative frameworks, thereby contributing to the global appreciation and dissemination of traditional Chinese architectural heritage.

Research Methodology

This study adopted literature research, field investigations, interdisciplinary research and practical research, following the process "theoretical framework symbol extraction practical creation effect evaluation." The "semiotics + architectural symbolism" framework provides systematic support for exploring Hakka walled village cultural symbols' artistic expression in VR.

Literature research (Wan Younan, Luo Xianglin et al.) initially classified walled house symbols: architectural (square outlines, ancestral halls, watchtowers), folk behavioral (ancestor worship, fire dragon dances) and spatial symbolism, laying theoretical groundwork.

Field investigations in Wushiwei, Yanyiwei and Guanxi Xinwei, with interviews of locals, preservationists and experts, supplemented literature gaps and ensured symbol accuracy.

Interdisciplinary research integrated architecture (spatial layout), folklore (ritual interpretation) and semiotics ("signifier-signified" theory) to deconstruct symbols' form and connotation, proposing culture-conducive creation forms.

Practical research focused on Tilt Brush: exploring brush characteristics, force control and spatial expression to optimize traditional culture's visual representation. It verified symbol visualizability and developed a virtual painting method for walled villages.

In summary, this research establishes a dynamic interplay between theory and practice, aiming to integrate cultural understanding, artistic expression, and technological innovation. It seeks to advance the digital preservation and global appreciation of Hakka architectural heritage through immersive and culturally sensitive visual storytelling (Figure 1).

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

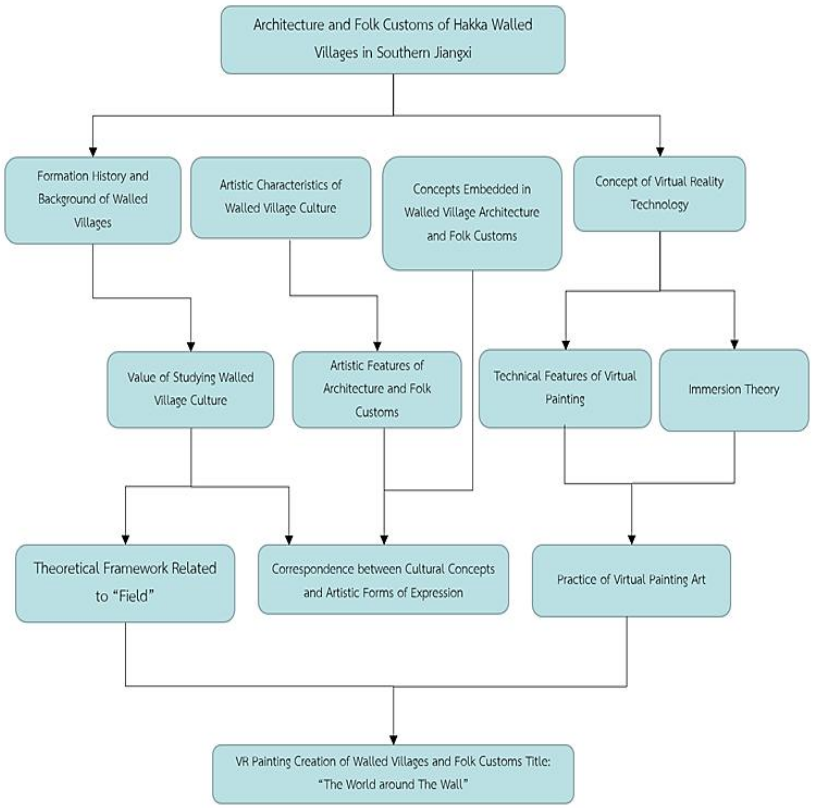

Figure 1 Conceptual Framework (Source: Constructed by researchers)

Research results

1. Symbolic Features of Walled Village Scenes

The immersive construction of walled village scenes must be anchored in cultural symbolism. Through field investigation and literature analysis, core elements are extracted from architecture and folk traditions to serve as symbolic foundations for creating a culturally resonant sense of place.

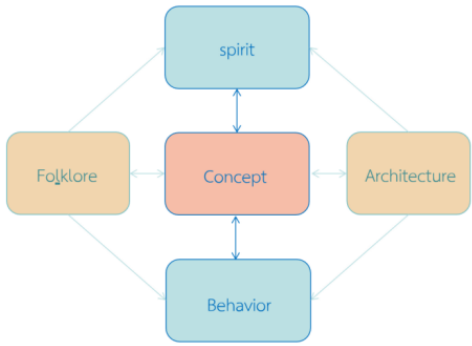

Figure 2 Spatial Field Relationship Diagram (Source: Constructed by researchers)

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

1.1 Architectural Symbols: Visual Carriers of Spatial Order

The architectural form of the walled village itself is a “readable” cultural text. Symbol extraction must consider both formal characteristics and conceptual meanings:

Square Layout: Symbol of Safety and Stability The primary function of the walled village is residential, designed to ensure secure living in complex external environments. This “residence” encompasses defense, communal living, and clan cohesion. The square form, being efficient and compact, best fulfills these needs, making it the dominant typology in southern Jiangxi Hakka architecture.

Table 1 On-site visits and research

Type	visit photos	field research
1.Gongzi-shaped Walled House: Guanxi New Walled House Built in the third year of the Jiaqing reign of the Qing Dynasty (2341 B.A.) and completed in the seventh year of the Daoguang reign (2370 B.A.).		The most complete enclosure: The axis runs from the center of the east wall, along the small garden, through the hall, and to the center of the west wall. The building is three stories high and 7 meters high;there are watchtowers at each corner.
2. U-shaped walled house: Yaxi Walled House Built in the seventh year of the Shunzhi reign of the Qing Dynasty (2193 B.E.) and completed in the 16th year of the Kangxi reign (2220 B.E.)		The most exquisite walled house: From west to east, the central axis extends from the entrance hall into the ancestral hall, with a vertical layout that is symmetrical on both sides; The building has four stories and is 14.3 meters high; There are watchtowers at the northwest and southeast corners, both reaching the same height as the fourth floor of the walled house.
3. Hui-shaped walled house: Wushiwei Built in the 10th year of the Wanli reign of the Ming Dynasty (2125 B.A.) and completed in the 38th year of the Wanli reign (2153 B.A.).		The walled house with the most obvious clan identity: The walled house has a distinct axis. It occupies a large area, has a rich spatial hierarchy, and has many open spaces such as courtyards. The layout utilizes two semicircular arcs to accommodate the pond in front of the walled house and the "Huatai" (transformation of the body) at the back, creating a "round sky and square earth" shape. The third floor of the walled house

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

Type	visit photos	field research
		serves as a watchtower, and there are five of them.

Axial Symmetry: Reflection of Hierarchical Order The centripetal and symmetrical layout—such as clan halls at the center and courtyard alignment along the central axis—materializes the clan-based worldview. The ancestral hall, as the core symbol, occupies an irreplaceable spatial position and features superior scale and ornamentation (e.g., tall timber frames, elaborate carvings), directly corresponding to Confucian values of ancestor worship and social hierarchy.

1.2 Folk Symbols: Emotional Anchors of Dynamic Narratives

Folk rituals represent the “living culture” of the walled village. Symbol extraction focuses on the interaction between people and symbolic objects:

Rituals: Constructing a Symbolic System of Spiritual Connection Clan-based ancestral worship transforms abstract beliefs into tangible symbolic systems through coherent behavioral practices. These rituals are not isolated acts but are shaped by human participation, material use, and spatial context, forming a spiritually charged environment.

Feng Shui Practices: Embodied Symbolism of Auspicious Action Feng Shui rituals translate abstract beliefs of fortune and protection into concrete, perceptible actions. Like spatial concepts in architecture, these practices involve continuous participation and multidimensional interaction, forming a coherent symbolic system.

Fire: A Dynamic Symbol of Function and Spirit Fire serves both practical and symbolic roles in Hakka folk culture. Functionally, firelight provided warmth and protection—beacon fires lit atop corner towers formed a defensive alert system, while hearth flames symbolized domestic continuity. Spiritually, fire’s unpredictability was ritualized to maintain order, such as in celebratory events where incense dragons danced through the village, animating the space with symbolic energy.

2. Technical Characteristics of Virtual Painting

2.1 Core Dimensions of Immersive Experience

Immersion refers to the participant’s sense of presence within a virtual environment. The concept draws from Mihaly Csikszentmihalyi’s theory of “flow,” where a balance between challenge and skill leads to deep engagement. The immersive process unfolds in three stages (Figure 3):

Initial stage: goal-setting and immediate feedback establish interaction

Middle stage: focused attention deepens engagement

Final stage: temporary suspension of real-world awareness, achieving full immersion

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

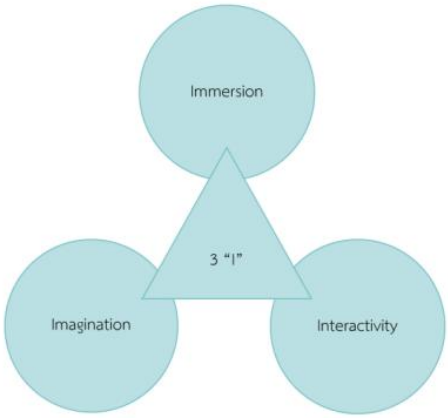

Figure 3 Conditions for Immersive Experience (Source: Constructed by researchers)

Virtual painting can be analyzed through immersion theory, which reveals its multidimensional structure involving cognitive, emotional, and behavioral components:

Cognitive immersion enables viewers to understand the ethical and defensive logic of walled village architecture.

Emotional immersion evokes cultural resonance through folk symbols.

Behavioral immersion allows viewers to explore space through shifting perspectives.

This layered experience reflects virtual painting's unique capacity to integrate space, symbolism, and interaction.

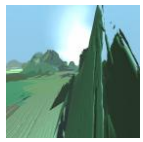
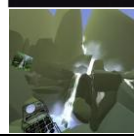
2.2 Technical Adaptability of Virtual Painting

Virtual painting is a creative form that uses computers and VR devices to allow artists to "enter" a three-dimensional space and paint. Originating in the 1990s, the technology has evolved into lightweight, wireless headsets that enable immediate immersion. With tools like Tilt Brush, creators can engage in spatial painting, expanding the boundaries of artistic expression. With the continuous advancement of technology, the device uses the Chinese-developed PICO 4 glasses, a new VR product from ByteDance. Equipped with a Qualcomm Snapdragon XR2 processor, it was officially released on September 27, 2022. PICO 4 provides users with a rich content experience, including VR sports and fitness, VR video, VR entertainment, and VR creation. It supports eye tracking and facial tracking technology, and features intelligent stepless interpupillary distance adjustment, real-life expression simulation, eye contact interaction, and eye contact tracking rendering. Open Brush outputs scene files in TILT/OBR/PNG format, enabling switching between different virtual painting platforms.

Tools such as Tilt Brush and its open-source counterpart Open Brush offer key advantages in three-dimensional storytelling and real-time interaction, aligning well with the immersive needs of walled village scenes:

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

Table 2 Comparison of Tilt Brush stroke characteristics

Virtual brushstrokes	Virtual painting art practice	Depicted objects or themes
Oil brush		Use color and light and shadow to create realistic volume, just like in traditional painting. Apply lighting effects to models, similar to 3D design software, to imbue virtual figures with realistic textures.
Light brush Plasma brush		Brushes with varying thickness and color value create optical fiber-like variations.
Fire brush Embers brush		Dynamic brushstrokes with flame-like characteristics enhance the atmosphere of festive fireworks displays around houses.
Smoke brush		Authentic fog effects create an atmospheric atmosphere and a sense of space.
Snow brush		Some brushes have pre-set common shapes, adding expressiveness and impact.
Special brush		Some brushes have pre-set common shapes, adding expressiveness and impact.

Spatial Freedom: Unlike traditional static or linear imagery, virtual painting incorporates kinesthetic engagement, sensory perception, and cognitive interaction. It enables cultural expression to become spatial, contextual, and interactive. Viewers are transformed into inspired participants and co-creators, reshaping the act of viewing into an embodied experience.

Expressive Brushwork: Many brush settings in virtual painting draw from traditional art textures—such as oil painting or wash effects. Compared to the fixed perspective of 2D painting or the realism of 3D modeling, virtual painting's expressive brushwork and dynamic narration better convey the spiritual essence of walled village culture. It preserves the "freehand" aesthetics of Eastern art while inviting viewers to shift from passive observation to active exploration.

Interaction and Camera Dynamics: In Tilt Brush, creators can predefine camera paths to guide spatial design in stages. Although current device capabilities are limited, built-in camera motions—such as diving, orbiting, or panning—can lead viewers through ritualistic sequences (e.g., corridor—courtyard—ancestral hall) or environmental transitions (e.g., mountain—village —walled compound), enhancing narrative immersion.

3. Creative Practice and Immersive Design in Virtual Painting of Walled Village Scenes

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

Based on the symbolic and technical features discussed above, this project develops four narrative scenes—Inheritance, Stability, Celebration, and Watchfulness—each designed to evoke immersion through spatial composition, brushwork selection, and camera choreography. The total duration of the virtual painting is 4 minutes and 19 seconds.

3.1 Scene One: Inheritance (0–59 seconds) — Constructing the Solemnity of Ancestral Rituals

The subject of this scene is the ancestral hall. Immersion is achieved through three layers of camera movement:

Macro narrative: The camera guides the viewer from the dim corridor and open courtyard into the ancestral hall, gradually focusing on the central altar, establishing a spatial framework that reflects ritual progression.

Meso narrative: Through dynamic scene transitions, architectural layering, and atmospheric modulation of form and color, the solemnity of clan rituals is emphasized. Realistic lighting and shadow deepen the sense of reverence.

Micro narrative: Symbolic details—materials, props, and spatial textures—are used to generate rich visual associations. These elements invite viewers to discover and interpret the cultural nuances embedded in the ancestral architecture.

Together, these three narrative dimensions reflect the Hakka clan values of “tracing origins – gathering kin – honoring ancestors.”

Table 3 Storyboard of Scene One (0–59 seconds)

Time	Shot Type	Visual Content Description	Camera Movement Description
0”-5”	Medium-close shot		The camera slowly advances from the entrance of the courtyard toward the center of the ancestral hall, revealing the sloped roof structure and drainage outlets.
6”-9”	Medium-close shot		The camera captures the entrance into the ancestral hall from a different angle.
10”-12”	Close-up		The camera focuses on the carved details, slowly pushing in to emphasize craftsmanship.
13”-16”	Wide & Medium shot		The camera pans horizontally from the lower hall to the middle hall, with a slight upward tilt. Another angle reveals the architectural features of the ancestral hall.

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

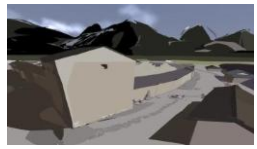
Time	Shot Type	Visual Content Description	Camera Movement Description
17”-25” 26”-28”	Close-up & Detail Close-up & Detail		The camera moves laterally from the door plaque toward the altar, then pushes in for a close-up of the tabletop.
0”-5”	Medium-close shot		The camera slowly lifts from the offering table, transitioning into the painting behind it, opening the narrative for the next scene.

3.2 Scene Two: Stability (60–166 seconds) — The Symbiosis of Landscape and Walled Villages

This scene depicts Hakka villages nestled within natural landscapes. Drawing inspiration from traditional Chinese landscape aesthetics, the composition employs techniques such as “high vantage points, distant perspectives, and multiple viewpoints.”

The camera descends gradually from lofty mountains and rivers to lower terrain, transitioning from distant to near views. As it moves through clouds, valleys, and riverbanks, the geographic context of Hakka settlements unfolds. The scene then shifts to distant villages, foreground trees, and fences, revealing symbolic features of walled village culture layer by layer—like an unfolding scroll that immerses the viewer in the atmosphere of southern Jiangxi’s Hakka heritage.

Table 4 Storyboard of Scene Two (60–166 seconds)

Time	Shot Type	Visual Content Description	Camera Movement Description
29"–33"	Long shot		The camera dives through the clouds in a plunging motion, revealing the vast landscape.
34"–50"	Medium-long shot		The camera moves horizontally, following the direction of a winding path.
51"–60"	Wide shot		The camera rotates around the village, emphasizing the central position of the walled compound.
61"–82"	Medium shot		The camera advances from the front to the side of the walled house, revealing its defensive structure.

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

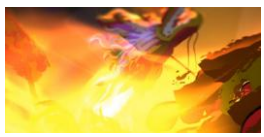
Time	Shot Type	Visual Content Description	Camera Movement Description
83"–100"	Close-up		The camera glides along the sloped roof tiles, following their incline.
101"–116"	Detail shot		The camera peers through an opening from the outside, offering a glimpse into the interior.
117"–133"	Wide shot		The camera pulls back from the fields, integrating both people and the walled village into a unified frame.

3.3 Scene Three: Celebration (167–233 seconds) — Emotional Resonance of Folk Rituals

This scene focuses on folk rituals within the walled village environment, emphasizing emotional expression and cultural transmission. Rather than using realistic representation, the scene adopts a cubist approach to deconstruct various elements of Hakka culture—architecture, figures, and landscape—seeking a fusion of mood and meaning rather than literal form.

By breaking the boundaries of time and space, the scene evokes the emotional depth of Hakka folk traditions within the symbolic context of the walled village.

Table 5 Storyboard of Scene Three (167–233 seconds)

Time	Shot Type	Visual Content Description	Camera Movement Description
167”-171”	Wide shot	 	Rapid transitions between multiple perspectives—bird’s-eye view, low-angle shot, and lateral movement.

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

Time	Shot Type	Visual Content Description	Camera Movement Description
172”-200”	Alternating medium & close shots		The camera weaves through the fire dragon, alternating between virtual and expressive brushstrokes.
201”-234”	Dynamic camera motion		The camera follows the dragon’s path, rotating and leaping between architectural structures.
235”-241”	Close-up + Wide shot		The camera lifts from a close-up of fireworks to a wide view, layering virtual and real elements.

3.4 Scene Four: Watchfulness (234–259 seconds) — A Sense of Historical Transition

This final scene portrays the alleyways of the walled village and an elderly Hakka guardian. Using cinematic techniques, the scene reflects the gradual disappearance of walled village culture. The fading visuals suggest that folk traditions are vanishing even faster than the architecture itself.

The sequence of visual disappearance implies a poignant reality: the decline of intangible cultural heritage precedes the loss of physical structures.

Table 6 Storyboard of Scene Four (234–259 seconds)

Time	Shot Type	Visual Content Description	Camera Movement Description
242”-247”	Medium shot		The camera slowly advances forward as mist gradually thickens.
248”-252”	Close-up		The camera focuses on the elder’s face, with subtle handheld motion.
253”-259”	Long shot		The camera pulls back as the mist fully envelops the frame.

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

Figure 4 Video of the creative process QR code (Source: Constructed by researchers)

4. Result Analysis

4.1 Analysis of Hakka Walled Village Architectural Culture

Virtual painting not only preserves the authenticity of Hakka walled village culture—such as the visual recognition of explicit symbols and the transmission of deeper conceptual values—but also endows it with expressive power suited to the digital age. As traditional culture becomes "seen, engaged with, and reinterpreted," it transcends geographic and formal boundaries, retains ethnic identity in cross-cultural dialogue, and gains renewed vitality amid modern challenges. As a contemporary medium, virtual painting allows traditional culture to truly "live" in the present, serving as a dynamic bridge between past and future in the context of globalization and digital transformation.

4.2 Analysis of Virtual Painting Techniques and Effects

Taking Tilt Brush as the primary tool in this study, its brushstroke functions are diverse and flexible, yet limitations remain in rendering fine details and achieving smooth tonal transitions—making it difficult to attain the "refinement" typical of traditional art. Control over stroke angles and continuity is still underdeveloped, hindering the depiction of complex structures. The later release of Open Brush introduced improvements in spatial positioning, allowing adjustments along the X, Y, and Z axes. However, the tool still lacks the fluidity needed for smooth surface rendering. These constraints prompted this study to embrace a "productive deviation" approach, leading to the development of a unique artistic language and expressive method tailored to virtual media.

4.3 Analysis of Immersive Cultural Scene Reconstruction

Virtual painting breaks away from the static and linear nature of traditional image dissemination by integrating kinesthetic engagement and cognitive interaction, enabling cultural expression to become more three-dimensional and participatory. Within the virtual walled village, viewers are no longer passive observers but active participants and co-creators, with their viewing habits redefined. Through the reconfiguration of figurative symbols, Hakka identity shifts from "cultural memory" to a perceptible "visual totem." The work transcends mere architectural imitation, instead reconstructing space through mobile viewpoints and interactivity. Visual cues—such as directional lines, color contrasts, and light-shadow dynamics—guide viewers through immersive journeys, ultimately converging on the central theme of "Hakka cultural wisdom and clan ethics."

4.4 Application of Virtual Painting Scenes

Using Tilt Brush, virtual paintings of Hakka walled houses in southern Jiangxi reflect the artist's unique understanding and stylized expression of the

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

walled houses, creating differentiated experiences in multiple fields:

In education, personalized brushstroke experiences can be used. For example, learners can use the different effects of brushstroke tools to experience the weight of rammed earth walls and the dynamic landscape of southern Jiangxi. This allows for different creators to interpret the cultural characteristics of the walled houses, enabling learners to translate their emotional understanding into brush language and cultivate "culture + expression" skills.

In museum exhibitions, the works can serve as a "narrative supplement from the creator's perspective," offering diverse interpretations through stylized presentation. Digital archives serve as living specimens of the walled houses, unique records of the creator's cultural understanding, and poetic expressions. This allows viewers to experience not only the architecture but also the artist's artistic conception of the walled houses, attracting attention while reducing excessive consumption of the walls.

Discussion

This study centers on Hakka walled villages and employs virtual reality painting to construct an immersive cultural narrative, breaking away from the static presentation typical of conventional digital modeling. Compared to reconstruction-focused projects—such as Wang Zhiqiang & Wang Youjian (2016), which emphasize architectural form restoration—this research prioritizes the integration of cultural symbolism and spatial experience. Through the design of cinematic scripts and control of brushstroke rhythms, it achieves a dynamic interplay between architectural space and folk rituals, allowing viewers to engage emotionally within the virtual environment. The study responds to the concept of “affective immersion” proposed by Bai Heting & Shao Jun (2021), emphasizing that digital media serve not only as tools of representation but also as active participants in cultural expression. The layering of virtual and physical elements, along with rhythmic variations, enhances visual depth and evokes cultural resonance. Moreover, the expressive qualities of Tilt Brush offer new dimensions for spatial storytelling, transforming architecture from a static object into a cultural field that can be “walked through” and “touched.”

Bridging digital humanities and immersive art, this research proposes a context-sensitive, participatory model for traditional architectural culture's digital dissemination. Using walled houses as a cultural medium, it conveyed Chinese freehand landscape painting's creative freedom via virtual painting yet exposed key limitations.

1. Research Design Limitations: To ease viewer pressure, cultural interpretations were simplified, causing cognitive biases—viewers appreciated rammed earth brush textures but missed "clan cohesion" in "Four Waters Converging to the Hall" layout, and misread folklore as decorations. No control group (e.g., non-brush virtual experiences) prevented quantifying "brush spirit" effects on artistic sensibility, weakening conclusions.

2. Technical Limitations: Open Brush default tools failed to replicate traditional painting textures—only basic pressure-based thickness adjustment, lacking "flying white" and "dry brushstrokes," resulting in "digital color blocks." 3D "white space" appeared empty (e.g., walled house background seemed unfinished), deviating from painting spirit.

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

3. Creative Practice Challenges: 2D landscape "conception logic" clashed with 3D: free perspective made viewers overfocus on side landscapes, neglecting the walled house; overstated dynamic brushstrokes (e.g., fire dragon) diverted focus from artistic conception, as one noted, "The fire dragon looked beautiful, but I forgot the walled house's brushwork."

4. User Experience Limitations: Pico Neo3's complex controllers hindered basic interactions, failing to "liberate natural experience." Feedback relied solely on random interviews, lacking systematic tools (e.g., emotional scales), unable to quantify "artistic sensibility liberation" effects.

This study utilizes virtual reality painting as a medium to construct a digital narrative system that integrates architectural space, folk rituals, and immersive experience. Through cinematic scripting and brushstroke design, it enables dynamic expression of Hakka cultural heritage, enhancing emotional engagement and cultural resonance among viewers. Key contributions include: proposing a spatial storytelling method based on immersive painting, expanding the expressive possibilities of traditional culture in digital contexts; reinforcing the situational and interactive nature of virtual dissemination; and providing a practical artistic framework for the digital preservation and communication of Hakka walled villages and other traditional architectures.

Future research may extend to broader immersive scenarios, promoting the revitalization and regeneration of traditional culture within new media environments.

Recommendations

1. Theoretical Recommendations

To address superficial theoretical integration and insufficient practical support, future research could combine Merleau-Ponty's body phenomenology with spatial narrative theory. Analyzing experiencers' "body interaction" phenomenologically would enable constructing a "three-dimensional virtual painting aesthetic" framework.

1. Existing Theory Limitations: Current research directly applies 2D landscape aesthetic theories (e.g., Xie He's "Six Principles," Guo Xi's "Three Distances") to virtual creation, ignoring 3D space's unique properties: Virtual "perspective freedom" breaks traditional fixed-perspective "primary-supporting scene" logic (e.g., users may neglect the enclosure's brushwork); 2D "white space"—relying on planar tension—easily appears empty in 3D (e.g., enclosure background seems "unfinished"); no dedicated theory explains "3D brushstroke-perspective interaction-conception transmission," causing disconnection between "freehand conception" and "perception."

2. Research Gaps: Gap 1: Specific rules for translating 2D aesthetics (e.g., "artistic conception," "white space") to 3D, especially theoretical support for conception focus in "free perspective." Gap 2: Lack of bodily phenomenological explanation for the link between "physical interaction (touching, walking)" and "spiritual perception" in virtual painting.

These supplements address current theoretical shortages and provide a feasible path for researching "virtual painting conveying painting spirit and liberating artistic sensibility."

2. Applied Recommendations

While this study focuses on Hakka walled villages, future applications

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

could extend to other ethnic architectural forms—such as Dong drum towers or Miao stilted houses—to explore diverse virtual storytelling strategies and enrich the digital representation of Chinese vernacular architecture. Integrating AI, voice recognition, and motion capture technologies could enhance the interactivity and intelligence of virtual painting environments, enabling deeper viewer engagement and responsive feedback within immersive cultural scenes.

The outcomes of virtual painting can be applied in cultural education, museum exhibitions, and online tours, creating participatory and navigable digital spaces that foster public understanding and appreciation of traditional architecture and folk culture.

This study aims to enable people to experience virtual painting's free creation, liberate artistic sensibility, and reconstruct Hakka walled house culture with Chinese freehand landscape painting's brushstrokes—turning the cultural carrier into a lyrical space to convey traditional "artistic conception" and Hakka folk details. Guided by this, the Walled House Museum (themed "Liberating Artistic Sensibility, Experiencing the Spirit of Painting") designed lightweight experiences to reduce cognitive pressure.

The core "Art Brushstroke Wanderer" experience: Visitors wear simple VR headsets to immerse in a freehand walled house scene. Touching rammed earth walls triggers ripples and the courtyard's "Four Waters Converging into the Hall" effect; minimal annotations let them focus on "moving to feel the artistic conception." A "Realistic-Freehand Comparison Screen" shows real and virtual images—visitors select brushes, tap real details to turn into strokes, and create with brush sounds. Post-creation, they compare works with the artist's, focusing on brushstrokes not quality. The "Artistic Concept Trigger Wall" lets visitors tap scrolls to activate folk scenes (e.g., ancestral worship, fire dragon dance).

These experiences let visitors feel both the walled house architecture and creators' "man-nature symbiosis" conception. This differentiated experience deepens cultural understanding, attracts attention, avoids standardized tourism's overconsumption, and achieves "personalized communication + protective development."

References

Bai, H., & Shao, J. (2021). A study on factors influencing tourists' acceptance of virtual reality technology: A case of the VR experience hall in the Forbidden City. *Journal of Forestry and Ecology*, (4), 451–459. https://doi.org/10.13320/j.cnki.hjfor.2021.0061

Csikszentmihalyi, M. J. (2017). Flow: The psychology of optimal experience. Translated by D. Q. Zhang. China: CITIC Press Corporation.

Han, Y. J. (2019). *Research on contemporary digital visual art* (Doctoral dissertation, Northeast Normal University).

Lei, S. (2018). The cultural characteristics of Hakka folk customs in southern Jiangxi under the background of cultural communication. *Holiday Tourism*, (9), 127–129.

Liu, X. (2003). Issues in folklore studies and Hakka cultural research: Reflections on the universality and linear perspective of Hakka studies. *Jiangxi Social Sciences*, (1), 118–121.

Received: Sep 08, 2025, Revised: Oct 14, 2025, Accepted: Oct 27, 2025

Sun, P. (2017). Artists should actively negotiate with virtual reality technologies that emphasize consciousness: A theoretical reflection on the application of VR in contemporary Chinese art. *New Fine Arts*, (10), 61–65.

Sun, Y. (2021). *Research on immersive scene design in digital media art.* (Doctoral dissertation, China National Academy of Arts).

Wan, Y. (1996). The origins and formation of walled villages in southern Jiangxi. *Central China Architecture*, (4).

Wang, M. (2015). *Research on the publicness of contemporary cultural architecture in China.* (Master's thesis, South China University of Technology, Advisor He Jingtang).

Wang, Z., & Wang, Y. (2016). Analysis of the simulation of Hakka walled villages in southern Jiangxi based on Normal Map virtual technology. *Journal of Hubei University of Science and Technology*, (4), 12–16. https://doi.org/10.16751/j.cnki.hbkj.2016.04.004

Wu, N. N. (2019). Research on immersive virtual reality interactive art design. (Doctoral dissertation, Central Academy of Fine Arts).

Xiu, Y. (2017). Case studies of contemporary art in virtual reality. *Art Panorama*, (2), 78–79.

Zhong, F. (2013). Hakka folk customs related to "time" in southern Jiangxi. *Journal of Gannan Normal University*, *34*(1), 7–10.

Zhou, J. (2012). Folk, customs, scholars, and folklore studies in the context of collective action: A discussion centered on the protection of Hakka Weilong houses. *Folklore Studies*, (3), 87–94. https://doi.org/10.13370/j.cnki.fs.2012.03.009

Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development Vol.8 No.2July–December 2025
Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

การสำรวจการใช้คำวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันของนักเรียนไทยที่มีความรู้ภาษาจีนระดับกลาง

สรัลชนา ตันติวิบูลย์
สาขาวิชาภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยครูเทียนจิน
E-mail: saranchana43@gmail.com

บทคัดย่อ

คำวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันในภาษาจีนถือเป็นจุดที่นักเรียนไทยมักพบว่ายากในการเรียนภาษาจีนในระหว่างกระบวนการเรียนภาษาจีนย่อมต้องพบเจอปัญหานี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นบทความนี้จึงอ้างอิงจากคำวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน 14 กลุ่มที่ปรากฏในหนังสือเรียน 汉语教程第三册（上）และ（下）ซึ่งเป็นหนังสือที่ผู้เรียนภาษาจีนจำนวนมากใช้ในการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามและการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทำการศึกษาว่านักเรียนไทยสามารถใช้คำวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เข้าใจความแตกต่างและวิธีการใช้คำได้อย่างถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวทางการเรียนการสอน พร้อมทั้งอธิบายในแง่ของไวยากรณ์และโทนทางภาษา หวังว่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ

ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนไทยบางส่วนยังไม่สามารถใช้คำวิเศษณ์เหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง และยังไม่สามารถเข้าใจความแตกต่างของการใช้ของคำวิเศษณ์เหล่านี้ได้อย่างแท้จริง สาเหตุหลักคือคำวิเศษณ์ทั้ง 14 กลุ่มนี้มีความซับซ้อนและคลุมเครือ อาจเพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ อีกทั้งในหนังสือเรียนไม่มีคำอธิบายเป็นภาษาไทย มีเพียงคำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษซึ่งไม่เพียงพอในการอธิบายอย่างชัดเจน

คำสำคัญ: คำวิเศษณ์ในภาษาจีนที่มีความหมายใกล้เคียงกัน, การสำรวจเชิงปริมาณ, กลยุทธ์การสอน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม–ธันวาคม 2568
Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

A Pragmatic survey of Thai Students on Synonymous Adverbs in Intermediate Chinese

Saranchana Tantiwiboon
Major in Linguistics and Applied Linguistics, Tianjin Normal University
E-mail: saranchana43@gmail.com

Abstract

Adverbs with similar meanings in Chinese are often considered a challenging aspect for Thai students learning the Chinese language. This difficulty is almost unavoidable during the learning process. Therefore, this article focuses on 14 groups of adverbs with similar meanings found in the textbooks Hanyu Jiaocheng (Chinese Course) Vol. 3 (Part 1) and (Part 2), which are widely used by many Chinese language learners. By employing questionnaires and statistical analysis, this study investigates whether Thai students can correctly use these adverbs, understand their nuanced differences, and grasp their appropriate usage. Additionally, the article proposes teaching and learning strategies, explaining the distinctions from grammatical and tonal perspectives, with the hope of contributing to the development of teaching methods for Chinese as a foreign language.

The survey results indicate that some Thai students are still unable to use these adverbs correctly and have not fully grasped the differences in their usage. The primary reasons are the complexity and ambiguity of these 14 adverb groups, which may be further complicated by the influence of their native language. Moreover, the textbooks lack explanations in Thai, providing only English explanations, which are insufficient for clear and comprehensive understanding.

Keywords: Semantically similar Chinese adverbs, quantitative survey, teaching strategies

บทนำ

ในการเรียนรู้ภาษาจีน ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ เสียง คำศัพท์ และไวยากรณ์ ซึ่งในบรรดาทั้งสามอย่างนั้น คำศัพท์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสำหรับผู้เรียนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศที่ต้องสะสมคลังคำศัพท์อย่างต่อเนื่อง เมื่อเข้าสู่ระดับกลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ได้แก่ การแยกแยะคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน (近义词) ซึ่งคำวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน (近义副词) นับเป็นกลุ่มคำที่มีความสำคัญและใช้งานบ่อยในชีวิตประจำวัน แต่มีความซับซ้อนในการใช้งานและแยกความแตกต่างได้ยาก

สาเหตุที่ทำวิจัยเรื่องนี้เนื่องจากผู้วิจัยและเพื่อนร่วมห้องในฐานะผู้เรียนภาษาจีนชาวไทย ได้ใช้ตำราเรียน 汉语教程 第三册（上）และ（下）ในระหว่างกระบวนการเรียนรู้พบว่าคำวิเศษณ์ใกล้เคียงจำนวนหนึ่งที่ปรากฏในตำรา ไม่สามารถเข้าใจและใช้ได้อย่างถูกต้อง แม้ว่าจะมีความหมายพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน แต่การใช้งาน

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

จริงในแต่ละบริบทกลับแตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เรียนใช้ผิดบริบทหรือเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ หลิน ฉายจวิน (2561) ที่พบว่าภาพรวมของนักศึกษาไทยมีการเรียนรู้ความหมายใกล้เคียงในภาษาจีนอยู่ในเกณฑ์ธรรมดา เมื่อระดับความรู้ทางภาษาจีนสูงขึ้นการเรียนรู้จะง่ายขึ้นตาม นักศึกษาไทยส่วนใหญ่มีการเรียนรู้คำที่มีความหมายต่างได้ดีกว่าคำใกล้เคียงที่มีรูประโยคและสถานการณ์ที่ใช้แตกต่างกัน และ Wu, H. (2021) ชี้ว่าการสอนคำใกล้เคียงความหมายในภาษาจีนสำหรับนักศึกษาต่างชาติ แม้ขอบเขตการแยกแยะคำใกล้เคียงความหมายจะกว้างขวางกว่าการศึกษาตัวคำศัพท์ในเชิงภาษาศาสตร์ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนต้องแยกแยะคำใกล้เคียงความหมายได้

เนื่องจากคำวิเศษณ์บางคำมีลักษณะคล้ายกันทั้งในด้านไวยากรณ์และความหมาย จึงทำให้ผู้เรียนสับสนและไม่สามารถใช้งานได้อย่างถูกต้อง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น หากใช้คำวิเศษณ์ผิดในบริบทการทำงาน อาจทำให้ผู้อื่นมองว่าผู้พูดมีระดับภาษาจีนที่ยังไม่ดีพอ ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในการทำงาน และในบางกรณีอาจทำให้การสื่อสารขาดความเข้าใจหรือคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้น คำวิเศษณ์ใกล้เคียงจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางไวยากรณ์ภาษาจีนที่ไม่อาจมองข้ามได้ ผู้เรียนควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ โดยต้องรู้จักการเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับบริบทและการจับคู่คำ (collocation) อย่างถูกต้อง

จากการสืบค้นทาง CNKI พบว่าปัจจุบันงานวิจัยเกี่ยวกับคำใกล้เคียงความหมายสำหรับนักเรียนไทยยังมีไม่มาก และส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดและการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ยังไม่มีงานวิจัยเฉพาะทางที่ศึกษาความแตกต่างของระดับความยากง่ายในการเรียนรู้คำใกล้เคียงความหมายประเภทต่างๆ สำหรับนักเรียนไทยโดยเฉพาะ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาการใช้คำวิเศษณ์ใกล้เคียงของนักเรียนไทย โดยเน้นการสำรวจการใช้งานในบริบทที่แท้จริง (เชิงปริมาณและเชิงปฏิบัติ) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบแบบสอบถาม ซึ่งช่วยให้ทราบสถานการณ์การเรียนรู้คำวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันของนักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนได้อย่างชัดเจนมากขึ้นดังนี้

1. นักเรียนไทยสามารถใช้คำวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันทั้ง 14 คู่นี้ ได้อย่างถูกต้องหรือไม่
2. เข้าใจความแตกต่างและวิธีใช้ของแต่ละคำอย่างแท้จริงหรือไม่
3. เสนอคำแนะนำเกี่ยวกับการสอน โดยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการสอนภาษาจีนให้ชาวต่างชาติ

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire Survey) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงปฏิบัติ (Pragmatic Analysis) ของคำวิเศษณ์แต่ละคู่

กลุ่มตัวอย่าง

เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนไทยที่เคยใช้หนังสือ 汉语教程第三册（上）และ （下） และมีความรู้ภาษาจีนระดับ HSK 3-4 จำนวน 40 คน ที่มีประสบการณ์เรียนภาษาจีนไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยผู้ตอบต้องเลือกคำวิเศษณ์ที่เหมาะสมที่สุดจากแต่ละคำถาม

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งออกแบบแบบสอบถามให้ครอบคลุมทั้งบริบททางไวยากรณ์และการใช้งานจริง แบบสอบถามนี้ได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาในสาขาแล้ว และมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวโน้ม ความเข้าใจ และปัญหาการใช้คำวิเศษณ์ มีการจัดทำข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนชาวไทย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคำวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันในระดับกลางของนักเรียนไทย ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

ผลการเก็บข้อมูลแบบสอบถามทั้ง 40 ชุดมี อัตราการตอบกลับ 100% และได้ดำเนินการวิเคราะห์อัตราความถูกต้องของแต่ละข้อ โดยสรุปผลไว้ในตารางสถิติดังนี้

ตารางที่ 1 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

ลำดับ	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
1	春天___就要到了。	80	12.5	7.5
2	我们等了半个小时，他__来不来？	82.5	12.5	5
3	我___去过韩国，在那住了一年。	50	35	15
4	我觉得这家饭馆的菜做得不___好吃。	47.5	25	27.5
5	我今天工作很忙，很___不能去找你了。	22.5	75	2.5
6	我明天一起床，就___出门。	70	15	15
7	他___认真学习，所以取得了好成绩。	42.5	42.5	15
8	经过两年的努力学习，她___通过了HSK六级考试。	35	45	20
9	刚才下过雨，你们得___走。	85	7.5	7.5
10	这本书我们学校的图书馆也有，你___去书店买呢？	50	42.5	7.5
11	说___的，是我忘了把这件事告诉你。	60	27.5	12.5

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

ลำดับ	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
12	天___黑了，我们回去吧。	50	17.5	32.5
13	听说他们___去看足球比赛。	67.5	2.5	30
14	我要___坚持做下去，才能实现自己的目标。	62.5	20	17.5

จากตารางสถิติที่ได้แสดงให้เห็นว่า ในบรรดาคำศัพท์ใกล้เคียงกันทั้ง 14 คู่ ที่ใช้ในแบบฝึกหัดนั้น มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องของอัตราความถูกต้องของการเลือกใช้คำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนในการเข้าใจคำกริยาวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันของผู้เรียน

คู่คำที่ผู้เรียนสามารถเลือกคำตอบได้ถูกต้องมากที่สุดคือข้อที่ 9 โดยมีสัดส่วนการเลือกถูกต้องถึง 85% ในขณะที่เลือกผิดเพียง 7.5% และเลือกตัวเลือกที่ว่า "ใช้ได้ทั้งสองคำ" อยู่ที่ 7.5% เช่นกัน (ข้อที่ 1, 2 และ 9 มีอัตราความถูกต้องเกิน 80%)

ในขณะที่ข้อที่ 5 เป็นข้อที่มีอัตราการเลือกถูกต้องน้อยที่สุด อยู่ที่เพียง 22.5% เท่านั้น ส่วนอัตราการเลือกผิดสูงถึง 75% และเลือกตัวเลือกที่ว่า "ใช้ได้ทั้งสองคำ" มีเพียง 2.5%

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนชาวไทยที่เรียนภาษาจีนในระดับกลางยังมีความเข้าใจในคำกริยาวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันได้ไม่ดีนัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประเด็นที่ควรให้ความสนใจในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในกลุ่มผู้เรียนชาวไทยต่อไป

2. การวิเคราะห์ผลแบบสอบถาม

ในการศึกษาครั้งนี้มีการใช้แบบสอบถามทั้งจากบทเรียนและที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยพิจารณาคำตอบของนักเรียนไทยว่ามีแนวโน้มเลือกคำไหน และพิจารณาความเหมาะสมของคำตอบเป้าหมายจากบริบทของประโยค เพื่อวิเคราะห์จุดที่ทำให้นักเรียนเกิดความสับสนหรือเข้าใจผิด

(1) กลุ่มคำ“马上”กับ“立刻”

ตารางที่ 1.1 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ“马上”กับ“立刻”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
1	春天___就要到了。	80	12.5	7.5

คำที่ควรเลือกคือ“马上”เนื่องจาก“马上”หมายถึงอีกไม่นาน จะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้ ในขณะที่“立刻”แสดงถึงการเกิดขึ้นทันที และมักใช้ในคำสั่งหรือบริบทที่เร่งรีบ เมื่อใช้ร่วมกับ“就要...了”ซึ่งแสดง

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

เหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดและเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ การใช้ “马上” จึงเหมาะสมมากกว่า การแสดงความหมายว่า “马上” กับ “立刻” มักมีคำศัพท์หลักเพียงคำเดียว เช่น ในภาษาอังกฤษมี “immediately” หรือ “right away” ตำราเรียนจำนวนมากก็มักอธิบายคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันไม่ละเอียดพอ อาจเพียงแค่ระบุไว้ว่าเป็นคำพ้องความหมาย หรือใช้อธิบายเป็นภาษาอังกฤษว่า “immediately” แทน โดยไม่ได้วิเคราะห์ให้ลึกถึงความแตกต่างในแง่ของการใช้งาน (语用) ลักษณะของภาษา (语体) และความรู้สึก (情感色彩)

(2) กลุ่มคำ “到底” กับ “终于”

ตารางที่ 1.2 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “到底” กับ “终于”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
2	我们等了半个小时，他__来不来？	82.5	12.5	5

คำที่เหมาะสมคือคำว่า “到底” เนื่องจากอยู่ในประโยคคำถาม แสดงถึงการต้องการคำตอบสุดท้ายหรือความแน่ชัด ส่วนคำว่า “终于” ใช้ในบริบทของการรอคอยเป็นเวลานาน แล้วสิ่งนั้นเกิดขึ้นจริง ซึ่งไม่ตรงกับบริบทของคำถามในข้อนี้ การแสดงความหมายว่า “到底” กับ “终于” ในหลายภาษามักมีคำศัพท์หลักหรือวิธีแสดงอาการเพียงแบบเดียว เช่น ในภาษาอังกฤษใช้ “finally” หรือ “at last” สิ่งนี้ทำให้ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะนำวิธีใช้จากภาษาแม่ของตนมาเปรียบเทียบกับคำจีนสองคำนี้แบบง่ายๆ โดยคิดว่าทั้งคู่หมายถึง “finally” เหมือนกัน จึงมองข้ามความแตกต่างทางตรรกะภายในของคำสองคำนี้ในภาษาจีนไป

(3) กลุ่มคำ “曾经” กับ “已经”

ตารางที่ 1.3 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “曾经” กับ “已经”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
3	我__去过韩国，在那住了一年。	50	35	15

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

เนื่องจาก “曾经” ใช้ร่วมกับ “过” เพื่อแสดงประสบการณ์ในอดีตที่ไม่เกี่ยวข้องกับปัจจุบัน ส่วนคำว่า “已经” มักแสดงเหตุการณ์ที่เสร็จสิ้นแล้วในอดีตอันใกล้ บริบทในประโยคเป็นเรื่องของประสบการณ์ จึงควรใช้ “曾经”

ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะนำวิธีใช้คำว่า “already” ในภาษาอังกฤษไปใช้กับคำว่า “已经” ในภาษาจีน และเข้าใจผิดว่า “曾经” เป็นแค่คำทางการกว่าเท่านั้น

(4) กลุ่มคำ “十分” กับ “非常”

ตารางที่ 1.4 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “十分” กับ “非常”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
4	我觉得这家饭馆的菜做得不___好吃。	47.5	25	27.5

คำที่เหมาะสมคือ “十分” เพราะสามารถใช้ในรูปประโยคปฏิเสธ มี “不” นำหน้าได้ ขณะที่คำว่า “非常” ไม่สามารถใช้ในลักษณะนี้ได้ และมักจะไม่ปรากฏในรูปปฏิเสธ

คำว่า “very” ในภาษาอังกฤษเพียงคำเดียว ครอบคลุมวิธีการใช้ทั้งหมดของคำว่า “十分” และ “非常” ในภาษาจีน ตำราเรียนและในห้องเรียนมักอธิบายทั้งสองคำนี้ว่าแปลว่า “very” โดยไม่ได้เน้นย้ำถึงความแตกต่างด้านระดับความเป็นทางการที่ละเอียดอ่อนระหว่างคำสองคำนี้

(5) กลุ่มคำ “恐怕” กับ “可能”

ตารางที่ 1.5 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “恐怕” กับ “可能”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
5	我今天工作很忙，很____不能去找你了。	22.5	75	2.5

คำตอบที่ถูกต้องคือ “可能” เพราะสามารถใช้คู่กับคำบอกระดับ “很” ได้ ขณะที่ “恐怕” ไม่สามารถใช้ร่วมกับ “很” ได้ รูปประโยคนี้จึงจำเป็นต้องใช้ “可能”

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

ผู้เรียนอาจนำทั้งคำว่า “恐怕” กับ “可能” ไปเทียบตรงกับคำว่า “maybe” หรือ “perhaps” ในภาษาอังกฤษ และละเลยความหมาย “I'm afraid that...” ซึ่งตรงกับความหมายและการใช้คำว่า “恐怕” มากกว่า ซึ่งเป็นประโยคที่ออกแบบมาเพื่อแสดงความกังวลหรือการขอโทษโดยเฉพาะ

(6) กลุ่มคำ “立刻” กับ “顿时”

ตารางที่ 1.6 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “立刻” กับ “顿时”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
6	我明天一起床，就____出门。	70	15	15

“立刻” เป็นคำที่เหมาะสมเพราะไม่จำกัดเวลา ขณะที่ “顿时” ใช้กับเหตุการณ์ในอดีตเท่านั้น และไม่เหมาะกับบริบทที่กล่าวถึง “明天（พรุ่งนี้）”

ในภาษาอังกฤษคำว่า “immediately” หรือ “at once” สามารถครอบคลุมวิธีการใช้ส่วนใหญ่ของคำว่า “立刻” กับ “顿时” ในภาษาจีนได้ สิ่งนี้ทำให้ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะมองว่าทั้งสองคำนี้เป็นคำพ้องความหมายที่ใช้แทนกันได้และเกิดการใช้คำผิด

(7) กลุ่มคำ “向来” กับ “从来”

ตารางที่ 1.7 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “向来” กับ “从来”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
7	他____认真学习，所以取得了好成绩。	42.5	42.5	15

ความแตกต่างหลักคือ “向来” ใช้ในประโยคบอกเล่า ส่วน “从来” มักใช้ในประโยคปฏิเสธ ประโยคนี้เป็นบอกเล่า ควรใช้ “向来”

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

ในภาษาอังกฤษคำว่า “always” สามารถครอบคลุมวิธีการใช้บางส่วนของคำว่า “向来” กับ “从来” ในประโยคบอกเล่าภาษาจีนได้ในระดับหนึ่ง สิ่งนี้ทำให้ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะเปรียบเทียบระหว่างคำว่า “always” กับคำจีนทั้งสองคำนี้ คิดว่าทั้งคู่มีความหมายเหมือนกับ “always”

(8) กลุ่มคำ “究竟” กับ “到底”

ตารางที่ 1.8 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “究竟” กับ “到底”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
8	经过两年的努力学习，她___通过了HSK六级考试。	35	45	20

ควรใช้คำว่า “到底” ที่มีความหมายเหมือน “终于” คือ “ในที่สุดก็...” ส่วนคำว่า “究竟” ไม่ใช้ในบริบทนี้เพราะไม่มีความหมายว่า “สุดท้ายก็สำเร็จ” เนื่องจากกลุ่มคำนี้มีความหมายที่คล้ายกันมาก จึงทำให้นักเรียนคิดว่าหมือนกันและสามารถใช้แทนกันได้

(9) กลุ่มคำ “渐渐” กับ “慢慢”

ตารางที่ 1.9 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “渐渐” กับ “慢慢”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
9	刚才下过雨，你们得___走。	85	7.5	7.5

“慢慢” เป็นคำที่เหมาะสม เพราะใช้กับกริยาอกรรม (เช่น 走) ได้ ส่วน “渐渐” ไม่สามารถใช้กับกริยาแบบนี้ และมักแสดงการเปลี่ยนแปลงของสถานะ

ในภาษาอังกฤษคำว่า “slowly” คำเดียวสามารถครอบคลุมวิธีการใช้ส่วนใหญ่ของคำว่า “渐渐” กับ “慢慢” ในภาษาจีนได้ ทำให้นักเรียนละเลยความแตกต่างของการใช้คำกลุ่มนี้

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

(10) กลุ่มคำ “何必” กับ “不必”

ตารางที่ 1.10 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “何必” กับ “不必”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
10	这本书我们学校的图书馆也有，你___去书店买呢？	50	42.5	7.5

ในประโยคคำถามที่ลงท้ายด้วย “呢” และมีน้ำเสียงโต้แย้งหรือแสดงความไม่พอใจ ควรใช้ “何必” ในภาษาอังกฤษคำว่า “不必” มักจะแปลว่า “need not” หรือ “don't have to” ในขณะที่คำว่า “何必” มักจะแปลว่า “why bother...” หรือ “there's no need to...” หากการเรียนการสอนและตำราเรียนไม่มีการอธิบายเพิ่มเติมถึงน้ำเสียงประโยคถามย้อนที่เป็นลักษณะเฉพาะของคำว่า “何必” ผลที่ตามมาคือผู้เรียนจะไม่สามารถรับรู้ความแตกต่างและมองว่าทั้งสองคำนี้เป็นแค่คำพ้องความหมายของเท่านั้น

(11) กลุ่มคำ “的确” กับ “实在”

ตารางที่ 1.11 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “的确” กับ “实在”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
11	说___的，是我忘了把这件事告诉你。	60	27.5	12.5

คำว่า “实在” มักใช้ในโครงสร้าง “说实在的” ซึ่งเป็นสำนวนที่ใช้บ่อย ดังนั้นในประโยคนี้จึงเหมาะสมกว่า ในภาษาอังกฤษคำว่า “indeed” และ “really” สื่อความหมายตรงกับ “的确” และ “实在” ได้ในระดับหนึ่ง แต่การเทียบเคียงนี้ไม่สมบูรณ์แบบ สิ่งนี้ทำให้ผู้เรียนมักจะเทียบคำว่า “really” เพียงคำเดียว

(12) กลุ่มคำ “逐渐” กับ “渐渐”

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

ตารางที่ 1.12 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “逐渐” กับ “渐渐”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
12	天___黑了，我们回去吧。	50	17.5	32.5

“渐渐” เหมาะสมกว่าเพราะประโยคพูดถึงการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ “天黑了(ท้องฟ้ามืด)” เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไป คำว่า “逐渐” มักใช้ในบริบทของภาษาทางการ

ตำราเรียนและการสอนในชั้นเรียนมักจะอธิบายทั้งสองคำนี้ว่าแปลว่า “gradually” โดยไม่ได้เน้นย้ำถึงความแตกต่างที่ละเอียดอ่อน ในด้านภาษาทางการและการประสมประสานของพยางค์ของทั้งสองคำนี้ ทำให้ผู้เรียนจะเข้าใจผิดว่าทั้งสองคำนี้เหมือนกันและสามารถใช้แทนกันได้

(13) กลุ่มคำ “往往” กับ “常常”

ตารางที่ 1.13 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “往往” กับ “常常”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
13	听说他们___去看足球比赛。	67.5	2.5	30

“常常” เหมาะสมกว่าซึ่งแสดงถึงความถี่ ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำ หรือมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์อย่างที่ “往往” ต้องการ และ Zhao, X., Hong, W. (2013) ได้ชี้เพิ่มเติมว่า “常常” สามารถใช้ขยายกริยาเดี่ยวหรือวลีได้

(14) กลุ่มคำ “始终” กับ “一直”

ตารางที่ 1.14 ผลสถิติการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มคำ “始终” กับ “一直”

หมายเลข	ตัวอย่างประโยค	เลือกคำที่ถูกต้อง (%)	เลือกคำที่ผิด (%)	เลือกว่าทั้งสองใช้ได้ (%)
14	我要___坚持做下去，才能实现自己的目标。	62.5	20	17.5

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

คำว่า “一直” เหมาะสมกับบริบทที่ต้องการเน้นถึงการกระทำที่ต่อเนื่อง โดยไม่ได้เน้นถึง “จากต้นจนจบ” แบบ “始终”

สรุปผลการวิจัย

จากแบบสอบถามทั้งหมด 14 ข้อ พบว่าเพียง 3 ข้อที่มีอัตราการตอบถูกเกิน 80% แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยบางส่วนยังมีปัญหาในการแยกแยะคำวิเศษณ์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันอย่างชัดเจน ถึงแม้บางกลุ่มคำจะดูเหมือนสามารถใช้แทนกันได้ในบางบริบท แต่เมื่อลงลึกถึงระดับไวยากรณ์และความแตกต่างของระดับภาษาแล้ว ความเข้าใจผิดยังคงมีอยู่มาก จึงควรเน้นการฝึกฝนเพิ่มเติมในรูปแบบเปรียบเทียบบริบทที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างถูกต้องตามธรรมชาติของภาษา

อภิปรายผลการวิจัย

สาเหตุของการเกิดข้อผิดพลาดมักมีหลายประการ จากการสำรวจสภาพความจริงของนักเรียนไทยร่วมกับแบบสอบถามข้างต้น งานวิจัยนี้สามารถสรุปสาเหตุของข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยาวิเศษณ์ใกล้เคียงความหมายทั้ง 14 คู่นี้ของนักเรียนไทยได้ดังนี้

1. ความซับซ้อนทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ของตัวคำเอง

คำกริยาวิเศษณ์ใกล้เคียงความหมายในภาษาจีนมีจุดแตกต่างที่ละเอียดอ่อนและมีความซับซ้อนในระดับหนึ่ง เนื่องจากคำแต่ละคู่หากมองจากความหมายพื้นฐานแล้วย่อมสร้างความสับสนได้ง่าย บางครั้งจุดแตกต่างอยู่เพียงแค่โครงสร้างประโยคหรือชนิดของประโยค บางครั้งอยู่ที่ข้อจำกัดด้านกาลเวลาในการใช้คำ หรือการเน้นความถี่กับการเน้นความสม่ำเสมอ ซึ่งล้วนซับซ้อนและจำเป็นต้องแยกแยะอย่างรอบคอบ

2. ข้อจำกัดด้านการเรียนการสอนในห้องเรียนและตัวครูผู้สอน

เนื่องจากคำกริยาวิเศษณ์ใกล้เคียงความหมายในภาษาจีนมีจำนวนมากและเนื้อหาซับซ้อน ในขณะที่เวลาเรียนในแต่ละคาบมีจำกัด ดังนั้นครูผู้สอนจึงไม่สามารถให้ความสำคัญและอธิบายคำกริยาวิเศษณ์ใกล้เคียงความหมายได้อย่างเพียงพอ ส่วนใหญ่จะใช้การแปลหรือคำอธิบายความหมายที่อยู่ในหนังสือเรียนมาสอนคำศัพท์จีนให้กับนักเรียน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Ouyang, Q. (2018) ที่พบว่าสาเหตุหลักมาจากเมื่อแปลประโยคเป็นภาษาไทยแล้วเข้าใจ ทว่าในภาษาจีนคำศัพท์บางคำต้องพิจารณาการใช้งานจากบริบทของประโยค บางคำมีความหมายในแง่บวก ในขณะที่บางคำก็มีความหมายในแง่ลบ

ครูผู้สอนควรแนะนำให้นักเรียนเปรียบเทียบคำวิเศษณ์ในภาษาจีนกับคำในภาษาไทย โดยเน้น “จุดเหมือน” และ “จุดต่าง” ทั้งในด้านความหมาย การใช้ในประโยคและโทนภาษา หากคำอธิบายภาษาอังกฤษในตำราเรียนไม่เพียงพอ ควรให้คำอธิบายความหมาย โครงสร้างประโยคและบริบทของการใช้งานให้ละเอียดมากขึ้น ควรอธิบายให้ชัดเจนว่าแต่ละคำเหมาะสำหรับบริบทแบบใด

3. อิทธิพลของภาษาแม่（母语）

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

ไม่เพียงแต่นักเรียนไทยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงนักเรียนต่างชาติอื่นๆ เมื่อพวกเขาเรียนภาษาต่างประเทศย่อมได้รับอิทธิพลจากความรู้ภาษาแม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะพวกเขามักจะพึ่งพากฎเกณฑ์ของความรู้ภาษาแม่ ดังนั้น อิทธิพลจากภาษาแม่จึงนับเป็นสาเหตุหลักของข้อผิดพลาดในการใช้กริยาวิเศษณ์ใกล้ความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Cai, L. (2019) ที่พบว่าเมื่อนักเรียนเรียนภาษาต่างประเทศย่อมได้รับอิทธิพลจากความรู้ภาษาแม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากนักเรียนไม่คุ้นเคยกับกฎของภาษาปลายทาง จึงต้องพึ่งพากฎของความรู้ภาษาแม่ และสอดคล้องกับทฤษฎีของ Wang, M. (2018) ที่ชี้ว่าชาวจีนไม่ได้เรียนไวยากรณ์ภาษาจีนอย่างเป็นระบบมาตั้งแต่ต้น แต่กลับใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้ภาษาอย่างต่อเนื่องและการเกิดความรู้สึกทางภาษา（语感）มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้คำใกล้เคียงความหมาย จึงเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยาวิเศษณ์ใกล้เคียงความหมาย

4. คำอธิบายในหนังสือเรียน

หนังสือเรียนภาษาจีน “汉语教程第三册（上）” และ “汉语教程第三册 （下）” ไม่มีคำอธิบายเป็นภาษาไทย มีเพียงคำอธิบายภาษาอังกฤษบางส่วนที่ให้ความหมายพื้นฐานเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น “的确” และ “实在” ทั้งคู่หมายถึง “จริงๆ” และทั้งคู่สามารถทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยาได้ ความแตกต่างคือ “的确” จะมีความเป็นวัตถุวิสัย (客观) มากกว่า ในขณะที่ “实在” จะมีความเป็นอัตวิสัย (主观) มากกว่า ทำให้นักเรียนไทยเมื่ออ่านคำอธิบายภาษาอังกฤษแล้วแยกแยะจุดเหมือนและจุดแตกต่างของคำกริยาวิเศษณ์ใกล้เคียงความหมายทั้ง 14 คู่นี้ได้ยาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการสอนภาษาจีน คือ ใช้คู่มือเสริม หรือวิธีการสอนแบบเปรียบเทียบไปใช้ ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบเดียวกันก่อนเริ่มการทดลอง (前测) และหลังจากการสอนเป็นเวลาหนึ่งช่วง (后测) จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหาความแตกต่างทางสถิติ เพื่อช่วยให้ทราบว่าความแม่นยำในการใช้คำวิเศษณ์ใกล้เคียงของกลุ่มนักเรียนเดิม หลังจากเรียนผ่านไปหนึ่งภาคเรียนหรือหนึ่งปีการศึกษามีการพัฒนาขึ้นหรือไม่ นอกเหนือจากคำวิเศษณ์ใกล้เคียง 14 กลุ่มนี้แล้ว นักเรียนไทยมีจุดบกพร่องในการเรียนรู้คำประเภทอื่นๆอีกไหม เช่น คำกริยาใกล้เคียง คำสันธานใกล้เคียง ซึ่งวิธีนี้ทำให้ได้ขยายขอบเขตการวิจัยและสามารถทำให้ทราบถึงปัญหาอื่นที่นักเรียนไทยพบเจอระหว่างการเรียนภาษาจีน

เอกสารอ้างอิง

หลิน ฉายจวิน. (2561). *การศึกษาความยากง่ายในการเรียนรู้การจำแนกความต่างคำความหมายใกล้เคียงในภาษาจีนของนักศึกษาไทยในแต่ละระดับ.* ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Cai, L. (2019). Analysis of Thai students’ errors in using near-synonymous Chinese verbs and their learning strategies. Chinese Journal of Social Science and Management, 2019(1).

Du, B. (2016). *Chinese Course* (3rd ed.), Book 3 (Part 1). Beijing: Beijing Language and Culture University Press.

Received: Nov 6, 2025; Revised: Nov 24, 2025; Accepted: Nov 25, 2025

Du, B. (2016). *Chinese Course* (3rd ed.), Book 3 (Part 2). Beijing: Beijing Language and Culture University Press.

Ouyang, Q. (2018). *A study on Thai students' use of Chinese near-synonyms.* Master's thesis, Hainan Normal University.

Wang, M. (2018). *A survey of international students' learning of morpheme-sharing synonyms at the intermediate and advanced level and teaching suggestions.* Master's thesis, Dalian University of Foreign Languages.

Wu, H. (2021). A survey of international students' mastery of Chinese near-synonyms and teaching strategies. *Journal of Multimedia and Network Mathematics in China*. 2021(3), 78.

Zhao, X., & Hong, W. (2013). Teaching Chinese near-synonyms to second language learners. *Teaching and Research of Chinese as a Foreign Language,* 2013(4), 53.

Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development Vol.8 No.2July–December 2025
Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

ปัญหาทางด้านนิติวิธีเกี่ยวกับการนำหลักการทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญโดยศาลรัฐธรรมนูญไทย

กฤษณ์ วงศ์วิเศษธร
วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail: kritz.wo@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญไทยที่เกี่ยวกับการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญว่ามีความสอดคล้องกับนิติวิธีที่ได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยศึกษาวิเคราะห์ผ่านแนวคิดสำคัญสามเรื่องคือ ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ และหลักการทางรัฐธรรมนูญ

ผลจากการศึกษาพบว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้ตีความประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่ปรากฏในมาตรา 5 วรรคสองว่ามีลักษณะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญโดยมิได้รวมถึงหลักการทางรัฐธรรมนูญด้วย แต่ในทางความเป็นจริงกลับปรากฏคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญในบางคดีที่ศาลรัฐธรรมนูญนำหลักการทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญด้วย จึงเกิดปัญหาการขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดนิติวิธีเอาไว้เป็นการเฉพาะแล้วในมาตรา 5 วรรคสอง

ผู้วิจัยเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาในสองประการ คือ ศาลรัฐธรรมนูญต้องหยิบยกบทบัญญัติมาตรา 5 วรรสองขึ้นวินิจฉัยทุกครั้งที่มีการอุดช่องว่างและต้องตีความประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่ออุดช่องว่างของกฎหมายให้ครอบคลุมถึงหลักการทางรัฐธรรมนูญด้วย ข้อเสนอประการที่สอง ควรมีการยกเลิกหรือแก้ไขบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 5 วรรคสองให้มีความชัดเจนและมีลำดับขั้นตอนการอุดช่องว่างสอดคล้องกับนิติวิธีในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ

คำสำคัญ : การอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ, ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข, จารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ, หลักการทางรัฐธรรมนูญ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม–ธันวาคม 2568
Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

Methodological Problems in the Application of onstitutional Principles to Fill Constitutional silences by the Thai Constitutional Court

Kritz. Wongvisadethorn
College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University
E-mail: kritz.wo@ssru.ac.th

Abstract

This research aims to examine whether the decisions of the Thai Constitutional Court concerning the filling of silences in the Constitution are consistent with the juridical methods prescribed by the Constitution itself. The study focuses on three key concepts: the Thai constitutional tradition of democratic governance with the King as Head of State, constitutional customary laws, and constitutional principles.

The study finds that the Constitutional Court has interpreted Thailand's constitutional tradition of democratic governance with the King as Head of State, as stipulated in Section 5 paragraph 2, as having the character of constitutional customary law, without encompassing constitutional principles. In practice, however, certain Constitutional Court decisions reveal that the Court has invoked constitutional principles to fill gaps in constitutional provisions. This practice creates tensions or inconsistencies with Section 5 paragraph 2, which prescribes a specific constitutional methodology for such gap-filling.

The researcher proposes two solutions. First, the Constitutional Court should rely on Section 5 paragraph 2 in all instances of constitutional gap-filling and interpret Thailand's democratic governance tradition in line with the provision's purpose, allowing it to encompass constitutional principles. Second, Section 5 paragraph 2 should be repealed or revised to clarify its meaning and establish gap-filling procedures consistent with constitutional methodology.

Keywords: Filling constitutional silences, Thai constitutional tradition of democratic governance with the King as Head of State, constitutional customs, constitutional principles

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

บทนำ

ความสำคัญและสภาพปัญหา

ช่องว่างแห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ คือ กรณีที่ต้องนำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับเรื่องใด แต่องค์กรผู้บังคับใช้รัฐธรรมนูญไม่อาจค้นหาบทบัญญัติมาปรับใช้แก่ข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นได้ โดยหากกล่าวเฉพาะจงกับกรณีเกี่ยวกับการวินิจฉัยข้อพิพาทในทางรัฐธรรมนูญ องค์กรที่ทำหน้าที่ดังกล่าวซึ่งก็คือ ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องทำการแก้ปัญหาโดยการการอุดช่องว่างแห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญโดยการค้นหาแบบแผนเชิงบรรทัดฐานในทางรัฐธรรมนูญ (constitutional norms) ที่อาจจะไม่ปรากฏอยู่ในรูปแบบลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการอุดช่องว่างแห่งบทบัญญัติที่เกิดขึ้นได้ ตามนิติวิธีของระบบกฎหมายนั้น ๆ หรือ ตามที่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

เมื่อพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน พบว่ามีบทบัญญัติเกี่ยวกับนิติวิธีในการอุดช่องว่างเอาไว้เป็นการเฉพาะในมาตรา 5 วรรคสอง ความว่า

“เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องผูกพันต่อบทบัญญัติมาตราดังกล่าวในฐานะบทบัญญัติที่กำหนดวิธีการและประเภทของแบบแผนเชิงบรรทัดฐานที่จะนำมาอุดช่องว่างของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญต้องนำสิ่งที่เรียกว่า “ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” มาใช้เพื่ออุดช่องว่างรัฐธรรมนูญเท่านั้น

อย่างไรก็ตามแม้ความหมายและลักษณะของประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ยังมีข้อถกเถียงในทางวิชาการเป็นมาก แต่ในทางปฏิบัตินั้น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2562 ศาลรัฐธรรมนูญได้อธิบายถึงความหมายและลักษณะของประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ เอาไว้ในลักษณะเดียวกับกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญเท่านั้น โดยมิได้หมายรวมถึงหลักการทางรัฐธรรมนูญด้วยแต่อย่างใด ทั้งนี้ บัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 วรรคสี่ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ส่งผลให้ลักษณะและขอบเขตของประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ตามคำวินิจฉัยนี้ผูกพันต่อองค์กรรัฐทั้งหลายต้องยึดถือตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้อธิบายไว้

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาจากการสำรวจคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่ามีการนำเอาหลักการทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการอุดช่องว่างอยู่หลายครั้งหลายคราว กรณีเช่นว่านี้ย่อมเกิดปัญหาในทางนิติวิธีและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญขึ้นว่า การอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญโดยหลักการทางรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาของศาลรัฐธรรมนูญ มีลักษณะเป็นการอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 5 วรรคสอง และอาจส่งผลต่อโครงสร้างและหลักพื้นฐานของรัฐธรรมนูญได้ โดยปัญหาดังกล่าวนี้ไม่ปรากฏงานวิชาการหรืองานวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบและแนวทางการในการแก้ปัญหาเอาไว้แต่อย่างใด จึงกลายเป็นช่องว่างทางความรู้ที่สำคัญและรอคอยวิธีการแก้ปัญหาบนพื้นฐานของความคิดในทางวิชาการ ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงพยายามเข้าไปอธิบายและแก้ปัญหาดังกล่าวบนพื้นฐานของนิติวิธีและทฤษฎี

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

ในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดความสอดคล้องต้องตรงกันทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ อันยังประโยชน์ต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญบนฐานของความเข้าใจอันถูกต้องต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. นิติวิธีทั่วไปในการอุดช่องว่างของกฎหมาย

ในทางวิชาการมีการจำแนกรูปลักษณ์ของช่องว่างกฎหมายออกเป็น 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2557: 284-289)

หนึ่ง ช่องว่างของกฎหมายที่ต้องอาศัยการตีความ (intra verba legis) อันเป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายมีถ้อยคำที่ไม่ชัดเจน กำกวมหรืออาจแปลความได้หลายนัย ซึ่งบางครั้งอาจเป็นเจตจำนงค์ของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะมอบอำนาจดุลพินิจให้องค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายตีความเพื่อการบังคับใช้กฎหมายอย่างยืดหยุ่นเหมาะสมแก่ความเป็นธรรมตามกรณี อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่ากรณีเช่นนี้อาจมิใช่ช่องว่างแห่งกฎหมายอย่างแท้จริงเพราะมีบทบัญญัติที่ยังสามารถนำมาปรับใช้แก่ข้อเท็จจริงได้ เพียงแต่ถ้อยคำที่ปรากฏในบทบัญญัตินั้นมีความไม่ชัดเจน กำกวมหรืออาจมีผลได้หลายนัย จึงเป็นแต่เพียงการตีความกฎหมายตามปกติเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นพ้องด้วยว่ากรณีนี้ไม่ใช่ช่องว่างแห่งกฎหมาย

สอง ช่องว่างโดยแท้หรือช่องว่างกฎหมายแบบเปิด (praeter verba legis) คือ กรณีที่ไม่ปรากฏบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะนำมาปรับใช้แก่ข้อเท็จจริงได้ จึงต้องมีการค้นหาบรรทัดฐานทางกฎหมายอื่น ๆ ในระบบกฎหมายมาปรับใช้เพื่อให้เกิดผลทางกฎหมายอย่างถูกต้อง สมเหตุผลและเป็นธรรม

สาม ช่องว่างแบบต้องการข้อยกเว้น (contra verba legis) คือ กรณีที่มีบทบัญญัติกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้แก่ข้อเท็จจริงได้อยู่แล้ว แต่ทว่า หากปรับใช้บทบัญญัติเช่นว่านั้นแล้วจะเกิดผลที่น่าประหลาด (absurd) หรือไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย กรณีย่อมถือว่าเป็นการขาดบทบัญญัติที่สร้างข้อยกเว้นในการบังคับใช่แก่ข้อเท็จจริงนี้ไว้ จึงถือเป็นช่องว่างแห่งกฎหมายอย่างหนึ่งด้วย

1.1 วิธีการอุดช่องว่างกฎหมาย

ในการตีความและการอุดช่องว่างของกฎหมายในทางนิติศาสตร์มีข้อพิจารณาอยู่สองกรณีด้วยกันได้แก่ (หยุด แสงอุทัย, 2552: 129) **กรณีแรก** กฎหมายมิได้กำหนดขั้นตอนหรือวิธีการในการอุดช่องว่างของกฎหมายเอาไว้เป็นการเฉพาะ และ**กรณีที่สอง** มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนวิธีการหรือที่เรียกว่าบทบัญญัติที่กำหนดนิติวิธีเอาไว้เป็นการเฉพาะ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 วรรคสองที่กำหนดวิธีการและลำดับการอุดช่องว่างแห่งกฎหมายไว้ว่า

“เมื่อไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัยคดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นว่านั้น ให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และถ้าบทกฎหมายเช่นนั้นก็ไม่มีด้วย ให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป”

กรณีที่กฎหมายกำหนดขั้นตอนวิธีการอุดช่องว่างเอาไว้เป็นการเฉพาะ ผู้บังคับใช้กฎหมายย่อมผูกพันตนต่อการใช้กฎหมายตามนิติวิธีที่บทบัญญัติกำหนดไว้ แต่สำหรับกรณีที่มิได้มีบทบัญญัติกำหนดนิติวิธี

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

ในการอุดช่องว่างแห่งกฎหมายเอาไว้เป็นการเฉพาะ มีประเด็นที่สมควรต้องพิจารณาว่าจะสามารถนำวิธีการอุดช่องว่างตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 วรรคสอง มาใช้บังคับในฐานะบทกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับนิติวิธีและการอุดช่องว่างของกฎหมายได้หรือไม่ โดยมีความเห็นอยู่สองแนวทางด้วยกันได้แก่

แนวทางแรกเห็นว่าสามารถนำบ่อเกิดและนิติวิธีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้ได้ในฐานะนิติวิธีโดยทั่วไป

แนวทางที่สอง เห็นว่า ต้องอุดช่องว่างกฎหมายตามแนวคิดพื้นฐานและธรรมชาติของกฎหมายประเภทนั้น ๆ โดยมีลำดับการใช้บรรทัดฐานในการอุดช่องว่างแตกต่างจากที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 วรรคสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิติวิธีการใช้การตีความรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนประเภทหนึ่ง ย่อมมีข้อที่ต้องคำนึงถึง และมีความแตกต่างจากการใช้กฎหมายในประเภทอื่น ๆ อยู่มาก

1.2 แนวคิดพื้นฐานของการใช้และการตีความรัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายมหาชน

ปัญหาทางรัฐธรรมนูญมีความสัมพันธ์กับเรื่องในทางการเมืองเสมอ (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2557: 297) การใช้การตีความรัฐธรรมนูญจึงมีข้อยุ่งยากซับซ้อนแตกต่างจากกฎหมายอื่น ๆ นอกจากนี้ในฐานะที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายมหาชน การใช้และการตีความย่อมมีพื้นฐานที่แตกต่างจากกฎหมายเอกชนในบางประการอย่างชัดแจ้ง เช่น ในทางกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายเอกชนนั้น บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพที่จะกระทำหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและความสงบเรียบหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในขณะที่กฎหมายมหาชนนั้นมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีที่บทบัญญัติกฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจองค์กรเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจมหาชนไว้อย่างชัดแจ้ง กรณีย่อมต้องถือว่าองค์กรเจ้าหน้าที่ทั้งหลายย่อมไม่มีและไม่อาจใช้อำนาจกระทำการใด ๆ อันเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพหรือหน้าที่ของประชาชนได้เลย เป็นไปตามหลักการทางกฎหมายมหาชนที่เรียกว่า “หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ” ซึ่งสืบสาวมาจากแนวคิดเรื่องการปกครองโดยกฎหมายหรือที่เรียกว่าหลักนิติรัฐ (État de droit) โดยมีข้อเรียกร้องประการหนึ่งว่า องค์กรเจ้าหน้ารัฐต้องใช้อำนาจโดยมีฐานที่มาจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรเท่านั้น ไม่อาจอ้างกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น กฎหมายจารีตประเพณีหรือหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้เป็นที่มาของอำนาจได้ นอกจากนี้การคิดคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ก็เป็นประเด็นสำคัญในทางกฎหมายมหาชนที่ผู้ใช้หรือผู้ตีความต้องคำนึงถึงด้วยเสมอ ซึ่งแนวคิดพื้นฐานเหล่านี้ไม่ปรากฏในกฎหมายเอกชนแต่อย่างใด ดังนั้น รัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายมหาชนย่อมต้องนำแนวคิดพื้นฐานของกฎหมายมหาชนมาใช้กำกับการตีความและอุดช่องว่างด้วยเสมอ

1.3 การอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

การอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญนั้น มีข้อพิจารณาเบื้องต้นเช่นเดียวกับการอุดช่องว่างกฎหมายทั่วไป กล่าวคือ ผู้มีหน้าที่บังคับใช้รัฐธรรมนูญต้องสำรวจเสียก่อนว่ามีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่กำหนดวิธีการในการอุดช่องว่างเอาไว้หรือไม่ โดยหากไม่ปรากฏบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวย่อมต้องพิจารณาจากนิติวิธีในการอุดช่องว่างกฎหมายทั่วไปประกอบกับแนวคิดพื้นฐานอันเป็นการเฉพาะในทางรัฐธรรมนูญ เช่น หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล หลักความเสมอภาคหรือหลักการทางกฎหมายมหาชนอื่น ๆประกอบการอุดช่องว่างด้วยเสมอ สอดคล้องกับคำอธิบายของวรเจตน์ ภาคีรัตน์ (2557: 294-295) ที่เห็นว่านิติวิธีการใช้และการอุดช่องว่างกฎหมายมหาชนควรเริ่มจากการใช้บังคับบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรทั้งทางตรงและโดยการเทียบเคียงเป็นอย่างยิ่ง (analogy)

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

เสียก่อนจึงจะไปค้นหากฎหมายจารีตประเพณีและหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้บังคับตามลำดับ เนื่องจากกฎหมายมหาชนเป็นกฎหมายที่เกิดจากการจัดการปกครองที่มีเหตุผลทางเทคนิคหลายประการ มาจากการปรุงแต่งของนักกฎหมาย หรืออาจมีที่มาจากแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองและการปกครองซึ่งมีเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะ ดังนั้น ผู้ใช้กฎหมายสมควรใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยการเทียบเคียงให้หมดสิ้นเสียก่อนจึงจะค้นหากฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรบังคับใช้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญกำหนดนิติวิธีในการอุดช่องว่างเอาไว้แล้ว ผู้บังคับใช้รัฐธรรมนูญย่อมผูกพันตนต่อรัฐธรรมนูญที่จะต้องดำเนินการอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญตามวิธีการเช่นนั้น เช่น รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฮังการี Article R(3) ซึ่งได้บัญญัติว่า *“บทบัญญัติแห่งกฎหมายพื้นฐานนี้จะต้องได้รับการตีความตามเจตนารมณ์ คำปฏิญาณแห่งชาติที่ปรากฏในนี้ และประเพณีทางรัฐธรรมนูญที่สืบต่อมา”* ดังนั้นองค์กรที่ต้องบังคับใช้รัฐธรรมนูญในสาธารณรัฐฮังการีย่อมต้องผูกพันตนในการตีความและอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัตินี้ โดยจะนำวิธีการตีความอื่น ๆ มาใช้บังคับมิได้

2. นิติวิธีในการอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีบทบัญญัติที่กำหนดนิติวิธีในการอุดช่องว่างเอาไว้ใน มาตรา 5 วรรคสอง ความว่า

“เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

พิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว คำว่า “เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด” ก็คือสิ่งที่เรียกว่า “ช่องว่างแห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ” นั่นเอง ดังนั้นวิธีการในการอุดช่องว่างดังกล่าวรัฐธรรมนูญกำหนดว่าให้นำ “ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” มาใช้เป็นเครื่องมือในการอุดช่องว่างของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อย่างไรก็ตามคำว่าประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ มิใช่คำศัพท์ที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจความหมายได้ และยิ่งไปกว่านั้นถ้อยคำดังกล่าวนี้ก็ไม่ใช่ศัพท์ทางนิติศาสตร์ที่นักนิติศาสตร์ทั้งหลายจะความเข้าใจได้โดยง่าย ในเบื้องต้นจึงต้องพิจารณาความหมายที่แท้จริงของประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยฯ โดยพิจารณาทั้งความเห็นในทางวิชาการและที่ปรากฏตามความเป็นจริงในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 ข้อพิจารณาโดยสังเขปเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามความเห็นในทางวิชาการ

หากพิจารณาจากความเห็นในทางวิชาการ เราสามารถจำแนกการให้ความหมายและลักษณะของประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ (กฤษณ์ วงศ์วิเศษธร, 2556: 107-111)

กลุ่มที่หนึ่งพิจารณาในความหมายอย่างแคบ มองว่าประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ คือสิ่งเดียวกันกับกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อยสองประการ ได้แก่ ประการแรกเป็นองค์ประกอบภายนอก กล่าวคือ ต้องเป็นการประพฤติปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเป็นเวลา

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

ช้านาน และประการที่สองเรียกว่าองค์ประกอบภายใน คือ ความรู้สึกสำนึกอย่างมั่นใจของผู้ปฏิบัติว่าตนผูกพันให้ประพฤติปฏิบัติเช่นว่านั้น (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2557 : 140)

กลุ่มที่สองพิจารณาในความหมายอย่างกว้าง มีความเห็นว่า ประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ เป็นคำที่กว้างซึ่งอาจหมายรวมถึง ธรรมเนียมปฏิบัติและกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงหลักการทางรัฐธรรมนูญด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ตามแนวคิดกลุ่มนี้เป็นชื่อเรียกกว้าง ๆ ของกลุ่มของกฎเกณฑ์ที่จะนำมาปรับใช้เพื่ออุดช่องว่างแห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ โดยไม่ยึดติดกับคำว่า “ประเพณี” ว่าต้องหมายถึงจารีตประเพณีเท่านั้น

อนึ่ง คำว่า “หลักการทางรัฐธรรมนูญ” (constitutional principles) หมายถึง แบบแผนเชิงบรรทัดฐานในทางรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะนามธรรม (abstract) เป็นการทั่วไป (general) เป็นเครื่องมือในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญในการตีความหรืออุดช่องว่าง ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้การบังคับใช้รัฐธรรมนูญบรรลุเป้าหมายสูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน (พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, 2564 : 51) โดยส่วนใหญ่มักนิยมเรียกหลักการทางรัฐธรรมนูญด้วยชื่อที่แตกต่างกันออกไป เช่น “หลักกฎหมายทั่วไปทางรัฐธรรมนูญ” “หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป” หรือ “หลักทั่วไปทางรัฐธรรมนูญ” ซึ่งอาจอนุโลมตามความรับรู้ของนักนิติศาสตร์ไทยโดยทั่วไปว่าใกล้เคียงกับ “หลักกฎหมายทั่วไป” (general principle of law) ที่ปรากฏในมาตรา 4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แม้จะมีความแตกต่างอยู่บ้างตามธรรมชาติของกฎหมายเอกชนและกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ตาม โดยบทความวิจัยนี้ขอใช้คำว่าหลักการทางรัฐธรรมนูญซึ่งสอดคล้องตรงกับลักษณะที่แท้จริงของแบบแผนเชิงบรรทัดฐาน (norm) ประเภทนี้ที่สุด

ตัวอย่างของหลักการทางรัฐธรรมนูญ เช่น หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักความชอบด้วยกฎหมาย หลักนิติรัฐนิติธรรม หลักประชาธิปไตย หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งมีความแตกต่างจากธรรมเนียมปฏิบัติ (constitutional conventions) และกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ (constitutional customary laws) ประการสำคัญตรงที่ หลักการทางรัฐธรรมนูญหากพิจารณาในทางเนื้อหาจะมีลักษณะเป็นนามธรรมและใช้กับข้อเท็จจริงได้อย่างทั่วไป เช่น หลักความชอบด้วยกฎหมายและหลักความได้สัดส่วนสามารถนำไปบังคับใช้กับการใช้อำนาจรัฐได้ในทุกกรณี แต่ธรรมเนียมปฏิบัติทางรัฐธรรมนูญ (constitutional convention) ที่ว่าเมื่อร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีไม่สามารถผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎรได้ นายกรัฐมนตรีต้องลาออกนั้น จะนำมาใช้เป็นการทั่วไปกับกรณีร่างพระราชบัญญัติเรื่องอื่น ๆ มิได้ จึงเป็นการนำมาใช้ได้อย่างเฉพาะเจาะจงหรือเป็นรูปธรรม ซึ่งแตกต่างอย่างชัดเจนกับหลักการทางรัฐธรรมนูญที่ใช้ได้อย่างทั่วไปแก่ข้อเท็จจริงในหลายกรณี

กล่าวโดยสรุป ตามความเห็นในทางวิชาการ คำว่า “ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” มีความเป็นไปได้ว่าอาจหมายถึงแบบแผนเชิงบรรทัดฐานในทางรัฐธรรมนูญ (constitutional norms) เหล่านี้ คือ กฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ ธรรมเนียมปฏิบัติทางรัฐธรรมนูญและหลักการทางรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามต้องไม่ลืมว่า สิ่งเหล่านี้เป็นมุมมองและข้อเสนอทางวิชาการเท่านั้น เราจึงควรพิจารณาควบคู่กันกับความหมายตามที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญด้วย

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

2.2 ความหมายของประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่ปรากฏในวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับคำว่าประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปรากฏตัวในรัฐธรรมนูญฉบับถาวรมาตั้งแต่พุทธศักราช 2540 เรื่อยมาจนถึงฉบับปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ภายใต้บังคับรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมานั้น ยังไม่เคยปรากฏความหมายและลักษณะที่ชัดเจนของถ้อยคำดังกล่าว จนกระทั่งศาลรัฐธรรมนูญได้อธิบายความหมายและลักษณะของประเพณีการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเอาไว้ใน**คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2562** ดังนี้

“...สำหรับประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งจะต้องนำมาใช้บังคับแก่การกระทำหรือกิจกรรมทางรัฐธรรมนูญในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรของรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ตามมาตรา 5 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญนั้น ถึงแม้จะไม่มีนิยามศัพท์ไว้เป็นการเฉพาะ แต่ก็พอจะอนุมานความหมายเบื้องต้นได้ว่ามีองค์ประกอบ 4 ประการ ตามเนื้อความที่ปรากฏอยู่ในชื่อเรียกนั้นเอง กล่าวคือ

(1) หมายถึงประเพณีการปกครอง ที่ยึดถือปฏิบัติกันมานานจนเป็นประเพณีที่ดีงามในทางการเมืองการปกครอง มิใช่ประเพณีในกิจการด้านอื่น

(2) ต้องเป็นประเพณีการปกครองของประเทศไทยที่เป็นที่ยอมรับนับถือกันว่าดีงามในประเทศไทย อันควรแก่การถนอมรักษา และสืบสานให้มั่นคงต่อไป มิใช้ประเพณีการปกครองของประเทศอื่น ลัทธิอื่น หรืออุดมการณ์อื่น

(3) ประเพณีการปกครองของประเทศไทยดังกล่าว หมายถึง ประเพณีที่ถือปฏิบัติกันในวาระสมัยที่ประเทศมีการปกครองอยู่ในระบอบประชาธิปไตย เท่านั้น และ

(4) ประเพณีการปกครองของประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยนั้น หมายถึงระบอบเสรีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิใช่ประชาธิปไตยรูปแบบอื่น ทฤษฎีอื่น หรืออุดมการณ์อื่น ตัวอย่างที่ชัดแจ้งขององค์ประกอบข้อนี้ได้แก่ ประเพณีการปกครองโดยธรรมที่องค์พระมหากษัตริย์จะต้องทรงใช้พระราชอำนาจโดยธรรม และทรงดำรงพระองค์อยู่ในทศพิธราชธรรม เพื่อให้สำเร็จผลเป็นประโยชน์ส่วนรวมแก่ประเทศชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม...”

กล่าวโดยสรุปศาลรัฐธรรมนูญได้ให้นิยามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยฯ ในลักษณะของ “**กฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ**” เนื่องด้วยสอดคล้องกับองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ ประการแรกเป็นองค์ประกอบภายนอกที่เกิดจากการยึดถือปฏิบัติมาอย่างยาวนาน และประการที่สองอันเป็นองค์ประกอบภายใน คือ การยึดถือปฏิบัติมาอย่างยาวนานเช่นว่านั้นได้รับการยอมรับนับถือกันว่าดีงามในประเทศไทย ดังนั้น หากพิจารณาตามลักษณะของประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ที่ปรากฏในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเท่ากับว่าเมื่อไม่ปรากฏบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับแก่กรณีใด ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยโดยการค้นหากฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญมาปรับใช้เท่านั้น ในทางตรงกันข้ามหากพิจารณาตามโครงสร้างตรรกะของถ้อยคำ ศาลรัฐธรรมนูญย่อมไม่อาจนำเอาหลักการ

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

ทางรัฐธรรมนูญมาปรับใช้เพื่ออุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้ เนื่องด้วยศาลรัฐธรรมนูญมิได้มองประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ มีขอบเขตรวมไปถึงหลักการทางรัฐธรรมนูญด้วย

3. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการตีความประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของศาลรัฐธรรมนูญ

จากการสำรวจในเบื้องต้นพบปัญหาว่า แม้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญไทยบางฉบับจะกล่าวถึงประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ และนำกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญมาอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญอันเป็นการสอดคล้องกับแนวทางในการตีความและการให้ความหมายของประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ไว้ก็ตาม แต่ทว่ากลับปรากฏคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญอยู่หลายฉบับที่มีการนำเอาหลักการทางรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับเป็นเครื่องมือในการอุดช่องว่างแห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญโดยไม่กล่าวถึงหรือไม่ได้หยิบยกนำเอาบทบัญญัติในทางนิติวิธีที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อประกอบการวินิจฉัยในการอุดช่องว่างตามนิติวิธีที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องถือว่าเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีวิธีการอุดช่องว่างแห่งบทบัญญัติที่นอกเหนือไปจากนิติวิธีที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 5 วรรคสองบัญญัติไว้ เป็นกรณีที่อาจถือได้ว่าเป็นการอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงมีปัญหาที่ต้องคิดคำนึงถึงในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติว่า เมื่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเสียเอง จะมีสภาพบังคับหรือผลผูกพันเช่นไร และจะมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไรต่อไปเพื่อให้การอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนั้น ๆ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและมีผลบังคับได้ ซึ่งเป็นสภาพปัญหาสำคัญที่สมควรได้รับการศึกษาวิจัยด้วยระเบียบวิธีในทางนิติศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญโดยศาลรัฐธรรมนูญไทย
2. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญโดยศาลรัฐธรรมนูญไทยที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลและแบบฟอร์มการสรุปข้อมูล เพื่อประมวลผลและสังเคราะห์ตัวบทกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญตั้งแต่มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบัน (15 ตุลาคม พ.ศ. 2568)

2. งานวิจัยนี้มีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สืบค้นคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญศาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบัน (15 ตุลาคม พ.ศ. 2568) จากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและราชกิจจานุเบกษา และค้นคว้าตำรา รวมถึงงานเขียนทางนิติศาสตร์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวกับแบบแผนเชิงบรรทัดฐานทางรัฐธรรมนูญ (constitutional

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

norms) จากห้องสมุดสัญญาธรรมศักดิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมถึงฐานข้อมูลบทความออนไลน์ อาทิ JSTOR, Springer, SAGE

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบแผนเชิงบรรทัดฐานทางรัฐธรรมนูญ (constitutional norms) ที่นำมาเป็นเครื่องมือในการตีความอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญ ได้แก่ กฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ และหลักการทางรัฐธรรมนูญ ควบคู่ไปกับการดำเนินการสำรวจคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญทุกฉบับภายในขอบเขตแห่งการศึกษาเพื่อค้นหาคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเป็นการอุดช่องว่างแห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ หลังจากนั้น ดำเนินการวิเคราะห์แบบแผนเชิงบรรทัดฐานในทางรัฐธรรมนูญ (constitutional norms) ที่ศาลรัฐธรรมนูญไทยนำมาใช้ในการอุดช่องว่างว่ามีสอดคล้องกับลักษณะของประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทางเป็นประมุขหรือไม่ โดยผลที่ได้จากการศึกษานำมาสู่การอภิปรายผลการศึกษาและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญอยู่หลายฉบับที่มีประเด็นเกี่ยวกับการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญอยู่ เช่น

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 50/2542 เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ... มีข้อความขัดหรือแย้งหรือขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงในคดีมีว่า ผู้ร้องได้ร้องว่า ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ... มาตรา 28 ได้บัญญัติให้มติคณะรัฐมนตรีมีผลเป็นการยุบเลิกรัฐวิสาหกิจ ซึ่งบางประเภทตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนด เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อกระบวนการออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ววินิจฉัยว่า

“...ข้อความในมาตรา 28 วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาหลักในการยกเลิกกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญมิได้มีบัญญัติเกี่ยวกับการยกเลิกกฎหมายไว้ การจะพิจารณาว่าข้อความในมาตรา 28 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติเกี่ยวกับการยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ <u>ต้องพิจารณาตามหลักกฎหมายทั่วไป</u> ประกอบกับจะต้องดำเนินการโดยกฎหมายที่มีลำดับชั้นของกฎหมายเท่ากันหรือสูงกว่า ทั้งนี้ รัฐวิสาหกิจมีที่มาของการจัดตั้งหลายประเภท เช่น จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด ประกาศของคณะปฏิวัติ พระราชกฤษฎีกา เป็นต้น ซึ่งการยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ <u>ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปในการยกเลิกกฎหมาย ตามหลักกฎหมายทั่วไป การยกเลิกกฎหมายอาจกระทำได้ทั้งการยกเลิกกฎหมายโดยตรงและการยกเลิกกฎหมายโดยปริยาย</u> แต่อย่างไรก็ตาม การยกเลิกกฎหมายไม่ว่าจะยกเลิกทั้งฉบับหรือบางส่วนจะต้องดำเนินการโดยกฎหมายที่มีลำดับชั้นของกฎหมายเท่ากันหรือสูงกว่า

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

การที่มาตรา 28 บัญญัติให้ในกรณีที่มีมติคณะรัฐมนตรียุบเลิกรัฐวิสาหกิจใด ให้ถือว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจเป็นอันยกเลิกไปนั้น มิได้หมายความว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นถูกยกเลิกโดยมติคณะรัฐมนตรี แต่หมายถึงมติคณะรัฐมนตรีที่ให้ยุบเลิกรัฐวิสาหกิจใดเป็นเพียงเงื่อนไข ส่วนการยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจต้องเป็นไปตามเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นเพื่อการนั้น ซึ่งเป็นเงื่อนเวลา และเมื่อต้องด้วยเงื่อนไขและเงื่อนเวลาครบทั้งสองประการแล้ว กฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจจึงถูกยกเลิกโดยร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ... มาตรา 28 นี้ ... ก็จะเป็นการยกเลิกกฎหมายโดยกฎหมายที่มีลำดับชั้นของกฎหมายเดียวกัน...จึงเห็นว่า ข้อความในมาตรา 28 วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ” (*หมายเหตุขีดเส้นใต้โดยผู้วิจัย*)

ในคดีนี้เป็นเรื่องการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย โดยศาลรัฐธรรมนูญได้นำหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยการยกเลิกกฎหมายขึ้นพิจารณาโดยตรงในฐานะกฎหมายในการวินิจฉัยผลแห่งคดี จึงนับเป็นครั้งแรกที่ศาลรัฐธรรมนูญไทย นำหลักการทางรัฐธรรมนูญ (ซึ่งศาลเรียกว่าหลักกฎหมายทั่วไป) มาใช้เพื่ออุดช่องว่างแห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแล้ววินิจฉัยว่า กฎหมาย (พระราชบัญญัติ) ซึ่งเป็นวัตถุแห่งคดีมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏตามคำวินิจฉัยว่า ศาลได้หลักการดังกล่าวนี้มาอย่างไร เพียงแต่อ้างว่ามีหลักการเช่นว่านี้อยู่

ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้ก้าวขึ้นไปอีกขั้นหนึ่งในนำหลักการทางรัฐธรรมนูญมาใช้ กล่าวคือ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 6/2543 ศาลได้นำหลักการทางรัฐธรรมนูญมาอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในลักษณะเป็นการสร้างข้อยกเว้น โดยมีรายละเอียดบางส่วนบางตอนดังนี้

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 6/2543 เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยขอบเขตการใช้บังคับตามมาตรา 68 ของรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงมีว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ตามความในมาตรา 68 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากบุคคลใดไม่ไปเลือกตั้ง ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีปัญหาว่า มีบุคคลใดบ้างที่ไม่อยู่ในข่าย หรือได้รับการยกเว้นมิต้องแจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ตามมาตรา 68 ดังกล่าวนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า บุคคลผู้มีหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญมาตรา 68 นี้ จะใช้กับพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และพระบรมราชวงศ์ ด้วยหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า

“ในช่วงการร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยมีเรื่องเกี่ยวข้องกับพระบรมวงศานุวงศ์ว่าควรดำรงอยู่ในฐานะอย่างใดในทางการเมือง ดังปรากฏในพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ 1/60 ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2475 ที่มีถึงพระยามโนปกรณ์นิติธาดา ประธานคณะกรรมการราษฎรว่า ทรงเห็นด้วยตามความคิดของพระยามโนปกรณ์นิติธาดา ที่เห็นว่าพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป ย่อมดำรงอยู่เหนือการเมือง ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 มีบัญญัติในมาตรา 11 ว่า

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

“พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป โดยกำเนิดหรือโดยแต่งตั้งก็ตาม ย่อมดำรงตนอยู่ในฐานะเหนือการเมือง”

รัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับรวมทั้งฉบับปัจจุบัน (คือ ฉบับ พ.ศ. 2540 ในขณะนั้น) มีหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์เป็นการเฉพาะซึ่งเป็นบทบัญญัติที่รับรองสถานะพิเศษของสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามคติการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่เหนือการเมือง และทรงดำรงตนอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหา หรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

*รัฐธรรมนูญ มาตรา 3 บัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เมื่อพระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงใช้อำนาจอธิปไตยแล้ว จึงย่อมไม่มีเหตุผลใดที่จะต้องมีหน้าที่เลือกผู้แทนมาเพื่อใช้อำนาจนั้นอีก ประกอบกับที่ผ่านมาพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระราชโอรส และพระราชธิดา ไม่เคยทรงใช้สิทธิเลือกตั้งแต่อย่างใด หากกำหนดให้พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และพระบรมวงศ์ซึ่งควรสืบราชสันตติวงศ์ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์อยู่เป็นนิจ ทรงมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งย่อมจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกันกับ**หลักการเกี่ยวกับการดำรงอยู่เหนือการเมืองและความเป็นกลางทางการเมืองของพระมหากษัตริย์***

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 71 ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 ไม่ใช้กับพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และพระบรมราชวงศ์ (หมายเหตุทำตัวอักษรหนาโดยผู้วิจัย)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2562 เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพื่อมีคำสั่งยุบพรรคไทยรักษาชาติ

ข้อเท็จจริงโดยสรุปในคดีมีว่า พรรคไทยรักษาชาติได้แจ้งเสนอรายชื่อทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริพัฒนาพรรณวดี เป็นนายกรัฐมนตรีตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 160 คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงนำคดีขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยรักษาชาติด้วยเหตุล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยนำหลักการทางรัฐธรรมนูญที่เคยปรากฏในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 6/2543 คือ **“หลักการพื้นฐานว่าด้วยการดำรงอยู่เหนือการเมืองและความเป็นกลางทางการเมืองของสถาบันพระมหากษัตริย์”** มาปรับใช้ในคดีนี้ด้วยโดยตีความประกอบกับ **“ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”** ที่ปรากฏในมาตรา 5 วรรคสอง ในลักษณะที่เป็นแบบแผนเชิงบรรทัดฐาน (norm) คนละประเภทกัน

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

อภิปรายผลการวิจัย

จากคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับ ศาลรัฐธรรมนูญมีการนำเอาหลักการทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 50/2542 ศาลนำหลักการทางรัฐธรรมนูญหรือที่ศาลเรียกว่า “หลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการยกเลิกกฎหมาย” มาใช้ในการวินิจฉัยว่ากฎหมายที่เป็นข้อเท็จจริงหรือวัตถุในคดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งไม่ปรากฏบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในมาตราอื่นใดที่กำหนดเรื่องในประเด็นดังกล่าวไว้ กรณีจึงเป็นการที่ไม่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญจะปรับใช้แก่กรณีใดได้ โดยผลของมาตรา 7 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในขณะนั้นศาลรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการอุดช่องว่างดังกล่าวนี้โดยการนำประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาใช้ในการอุดช่องว่าง ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ศาลต้องนำกฎหมายจารีประเพณีทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ทว่าในคดีศาลรัฐธรรมนูญกลับหยิบยกนำเอาหลักการทางรัฐธรรมนูญมาใช้ในการอุดช่องว่าง เนื่องจาก หลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยการยกเลิกกฎหมายไม่ได้มีลักษณะเป็นแนวประพฤติปฏิบัติที่ยึดถือกันมาและผู้ประพฤติปฏิบัติยึดถือและผูกพันเช่นว่านั้นอันเป็นลักษณะของกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อความคิด หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่อยู่เบื้องหลังอันเป็นส่วนช่วยให้การบังคับใช้รัฐธรรมนูญอย่างมีประสิทธิภาพหรือที่เรียกว่า “หลักการทางรัฐธรรมนูญ” ดังนั้นในคำวินิจฉัยนี้จึงเป็นกรณีการอุดช่องว่างบทบัญญัติที่ไม่ได้นำเอาประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยฯ มาใช้บังคับ ซึ่งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรที่ใช้บังคับอยู่โดยตรง จึงต้องถือว่าเป็นคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีนิติวิธีไม่สอดคล้องต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 7 ซึ่งบังคับอยู่ในขณะที่ทำการวินิจฉัยคดีอยู่นั่นเอง

สำหรับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 6/2543 นักวิชาการบางท่านมองว่าคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญคดีนี้ศาลหยิบยกนำเอาจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญมาวินิจฉัย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2567 : 9–11) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาให้ถึงที่สุดแล้วจะพบว่า จริงอยู่ที่ศาลในคดีได้บรรยายถึงแนวปฏิบัติขององค์พระมหากษัตริย์ที่มิได้ทรงไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่การหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นกล่าว หาใช่การนำมาเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคดีโดยตรงไม่ หากแต่เป็นเพียงข้อเท็จจริงชี้นำ (persuasive fact) ให้เห็นถึงการดำรงพระองค์อยู่เหนือการเมืองของพระมหากษัตริย์ แบบแผนเชิงบรรทัดฐานที่แท้จริงที่ถูกนำมาใช้โดยตรงเพื่อตัดสินคดีคือ **“หลักการเกี่ยวกับการดำรงตนอยู่เหนือการเมืองและความเป็นกลางทางการเมืององพระมหากษัตริย์”** ซึ่งเป็น ขอความคิด หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้การบังคับใช้รัฐธรรมนูญที่ยึดถือกันอยู่ในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ จึงเป็นหลักการทางรัฐธรรมนูญหาใช่จารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญไม่ และยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยมีข้อสังเกตอีกด้วยว่าการใช้หลักการทางรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญในคดีนี้ยังมีลักษณะเป็นการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญประเภทที่เรียกว่า “ช่องว่างที่เกิดจากการขาดข้อยกเว้น” (contra verba legis) กล่าวคือ รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้แต่หากนำไปใช้บังคับแก่ทุกกรณีจะขัดต่อเจตนารมณ์หรือก่อให้เกิดผลที่น่าประหลาด ซึ่งในคดีนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้ใช้หลักการทางรัฐธรรมนูญสร้างบทยกเว้นของมาตรา 68 จึงการเป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญไปด้วยในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าหลักการทางรัฐธรรมนูญตามคำวินิจฉัยนี้ ศาลกล่าวถึงที่มาเอาไว้ด้วย กล่าวคือ ศาลพิจารณาจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในฉบับที่ผ่านมาและบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น แล้วทำการสกัดหรือค้นหาหลักการทางรัฐธรรมนูญจาก

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

โครงสร้างและบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเอง ดังนั้น การที่ศาลรัฐธรรมนูญนำหลักการทางรัฐธรรมนูญมาบังคับใช้เพื่ออุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในคำวินิจฉัยนี้ จึงเป็นการอุดช่องว่างที่ไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเช่นกัน

การแยกต่างหากออกจากกันอย่างชัดเจนระหว่างประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบบประชาธิปไตยฯ และหลักการทางรัฐธรรมนูญแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2562 กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคดีโดยมีการอ้างและใช้ประเพณีการปกครองฯ ตามมาตรา 5 วรรคสอง แต่ทว่าศาลรัฐธรรมนูญกลับมีการบังคับใช้หลักการทางรัฐธรรมนูญ คือ **หลักการพื้นฐานว่าด้วยการดำรงอยู่เหนือการเมืองและความเป็นกลางทางการเมืองของสถาบันพระมหากษัตริย์** อันหลักการที่ศาลรัฐธรรมนูญอ้างมาจากคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 6/2543 ประกอบการพิจารณาคดีร่วมกับประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ด้วยอีกประการหนึ่ง ซึ่งในคำวินิจฉัยที่ 3/2562 ฉบับนี้ ศาลรัฐธรรมนูญอ้างและบังคับใช้ทั้งหลักการทางรัฐธรรมนูญและประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยฯ ทั้งสองประเภทแยกจากกัน ทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นว่าศาลรัฐธรรมนูญมิได้อุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 5 วรรคสอง กล่าวคือ ศาลไม่ได้นำเอาประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยฯ แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นมาใช้เป็นเครื่องอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญ แต่ศาลกลับนำหลักการทางรัฐธรรมนูญซึ่งไม่ถือเป็นประเพณีการปกครองฯ ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้ตีความไว้มาเป็นเครื่องมือในการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญด้วย กรณีจึงต้องถือว่าเป็นการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

ประเด็นต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พุทธศักราช 2550 และพุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเอาไว้เป็นเนื้อความอย่างเดียวกันว่า “*คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ*” จึงมีปัญหาว่าหากคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเสียเอง ผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญจะมีผลผูกพันต่อองค์กรอื่น ๆ หรือไม่อย่างไร ผู้วิจัยเห็นว่าต้องพิจารณาตามหลักการพื้นฐานสามเรื่องประกอบกัน คือ หลักเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในตัวเองของอำนาจตุลาการ (res judicata) หลักความมั่นคงแน่นอนแห่งกฎหมาย (legal certainty) และหลักการแบ่งแยกอำนาจ (separation of powers)

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลเด็ดขาดผูกพันทุกองค์กรอันเป็นไปตามหลักเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในตัวเองของอำนาจตุลาการ (res judicata) ซึ่งมีผลผูกพันในลักษณะทางเนื้อหาด้วย (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2568 : 90) ดังนั้น แม้ในแง่นิติวิธีในการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นมิติในเชิงรูปแบบจะมีปัญหาเรื่องการขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแต่คำวินิจฉัยในแต่ละเรื่องย่อมมีเนื้อหาที่ผูกพันและกระทบต่อองค์กรของรัฐหรือประชาชนได้ เมื่อพิจารณาประกอบกับหลักความมั่นคงแน่นอนแห่งกฎหมาย ผู้วิจัยเห็นว่าเราไม่อาจถือว่าคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีปัญหาขัดรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับนิติวิธีในการอุดช่องว่างเพียงอย่างเดียวสิ้นผลไป หรือไม่มีผลบังคับผูกพันองค์กรรัฐต่าง ๆ ได้เลย เพราะปัญหาดังกล่าวซึ่งเป็นปัญหาในทางรูปแบบ อาจไม่กระทบต่อสาระสำคัญในทางเนื้อหาของคดีก็เป็นได้ การที่เราถือว่าคำวินิจฉัยที่มีความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นสาระสำคัญต่อคดีทำให้ผลผูกพันที่เกิดขึ้นสิ้นผลไปในทันทีย่อมขัดต่อหลักความมั่นคงแน่นอนของกฎหมายอย่างรุนแรง และขัดต่อหลักความได้สัดส่วนที่เรียกร้องการชั่งน้ำหนักระหว่างผลกระทบและประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผล

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประกอบกับหลักการแบ่งแยกอำนาจแล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติอาจใช้อำนาจออกกฎหมายเพื่อแก้ไขหรือทำให้ผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีปัญหาทางนิติวิธีสิ้นผลไปหรือเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ถูกต้องได้ (over rule) (กมลชัย รัตนสกาววงศ์, 2549 : 143) แต่ทั้งนี้ต้องไม่มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นผลร้ายหรือกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามหลักความมั่นคงแน่นอนของกฎหมายที่เรียกร้องประการหนึ่งว่า การออกกฎหมายต้องไม่มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษหรือกระทบสิทธิของประชาชนนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา 2 ประการใหญ่ ๆ ด้วยกัน ได้แก่

ข้อเสนอประการแรกเกี่ยวกับนิติวิธีในการอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญ

การแก้ปัญหาในระยะสั้นเกี่ยวกับนิติวิธีในการใช้หลักการทางรัฐธรรมนูญอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเป็นการขัดหรือแย้งต่อมาตรา 5 วรรคสองในรัฐธรรมนูญนั้น สามารถแก้ปัญหาได้โดยวิธีการดังนี้

(1) ในการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญนั้น ศาลต้องหยิบยกบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 5 วรรคสองขึ้นอ้างในคำวินิจฉัยทุกครั้ง เพื่อประโยชน์ในการแสดงให้เห็นว่ามีช่องว่างแห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นในการวินิจฉัยคดี และศาลรัฐธรรมนูญกำลังจะพิจารณาอุดช่องว่างนี้ในการวินิจฉัยคดี การที่ตลอดมาศาลรัฐธรรมนูญไม่หยิบยกบทบัญญัติมาตรา 5 วรรคสองขึ้นว่าในคดี ทำให้เกิดความคลุมเครือเป็นอันมากว่าได้ปรากฏช่องว่างแห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญขึ้นในคดีนี้จริงหรือไม่ และรูปลักษณ์แห่งช่องว่างนั้นมีลักษณะเช่นใด การที่ศาลไม่ชี้ให้เห็นประเด็นนี้ย่อมสุ่มเสี่ยงต่อการสร้างสภาวะหลีกเลี่ยงไม่บังคับใช้บทบัญญัติลายลักษณ์อักษรทั้งที่สามารถจะบังคับได้ แต่กลับไปใช้รัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรแทนโดยเสมือนว่ามีช่องว่างเกิดขึ้นทั้งที่ไม่ได้ปรากฏขึ้นจริง จึงอาจนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญประการหนึ่ง และ

(2) ศาลรัฐธรรมนูญควรตีความและวินิจฉัยคำว่า “ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ให้สอดคล้องกับภารกิจหรือหน้าที่ของบทบัญญัติมาตรา 5 วรรคสอง ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดนิติวิธีในการอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญควรตีความคำว่าประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ให้สามารถทำหน้าที่สมดังความมุ่งหมายในการอุดช่องว่างได้ กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญควรพิจารณาประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ในความหมายอย่างกว้างเพื่อให้ครอบคลุมทั้งกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญและหลักการทางรัฐธรรมนูญด้วย

ปัจจุบันการที่ศาลรัฐธรรมนูญตีความประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ในลักษณะอย่างแคบ คือให้หมายถึงเฉพาะกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญเท่านั้น ย่อมขัดต่อหลักการตีความเจตนารมณ์และหลักการตีความให้มีผลใช้บังคับได้ของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ผู้วิจัยจึงเสนอว่าเมื่อมีกรณีต้องอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น นอกจากศาลจะต้องหยิบยกมาตรา 5 วรรคสองขึ้นเพื่อประกอบการวินิจฉัยเพื่อแสดงให้เห็นรูปลักษณ์ของช่องว่างที่เกิดขึ้นในคดีแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญควรอธิบายและขยายขอบเขตการ

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

ตีความประเพณีการปกครองประเทศไทยฯ ให้ครอบคุลมถึงหลักการทางรัฐธรรมนูญด้วย โดยอธิบายว่า หลักการทางรัฐธรรมนั้นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อเสนอประการที่สองเกี่ยวกับบทบัญญัติว่าด้วยนิติวิธี

ผู้วิจัยเห็นว่าอันที่จริงแล้วบทบัญญัติมาตรา 5 วรรคสองที่กำหนดเกี่ยวกับการอุดช่องว่างของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญด้วยการนำเอาประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาใช้นี้ ได้สร้างปัญหาในทางวิชาการและในทางปฏิบัติมาโดยตลอด นับเนื่องมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมาแล้ว นั่นแสดงว่า บทบัญญัติในลักษณะนี้ก่อให้เกิดปัญหาไม่เพียงแต่การบังคับใช้หลักการทางรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงด้านอื่น ๆ ด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วเพื่อแก้ปัญหาในระยะยาวอาจมีข้อเสนอได้สองรูปแบบดังนี้

(1) สมควรยกเลิกข้อความในลักษณะที่เป็นการกำหนดนิติวิธีอย่างตายตัว ในมาตรา 5 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ เพราะเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญในรัฐเสรีประชาธิปไตยทั้งหลาย เช่น รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา กฎหมายพื้นฐานสหพันธรัฐเยอรมนี หรือรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศส ก็ไม่พบว่ามีบทบัญญัติในลักษณะกำหนดตายตัวในเชิงนิติวิธีเช่นนี้ไว้ แต่ศาลก็สามารถอุดช่องว่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความยึดโยงเป็นอย่างยิ่งกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือโครงสร้าง และหลักพื้นฐานของระบบรัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้องและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือ

(2) แก้ไขบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 5 วรรคสอง โดยกำหนดประเภทแบบแผนเชิงบรรทัดฐานที่จะใช้ในการอุดช่องว่างและลำดับในการบังคับใช้อย่างชัดเจน คล้ายคลึงกับที่ปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในแง่แบบแผนเชิงบรรทัดฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญสามารถนำมาใช้เพื่ออุดช่องว่างได้ และความชัดเจนในแง่ลำดับขั้นตอนในการนำแบบแผนเชิงบรรทัดฐานเหล่านั้นมาใช้ก่อนหลัง อย่างไรก็ตาม ในแง่นี้ต้องพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างละเอียดรอบคอบ โดยอาศัยทฤษฎีและปรัชญาในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญมากำกับการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัตินี้ เนื่องด้วยเราไม่อาจนำนิติวิธีการอุดช่องว่างตามที่ปรากฏในทางกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายเอกชนมาใช้กับการอุดช่องว่างรัฐธรรมนูญได้อย่างสมบูรณ์หรือแทนที่กันได้อย่างพอเหมาะพอเจาะ นอกจากนี้ในแง่ลำดับการใช้กฎหมายนั้นฐานความคิดของกฎหมายมหาชนเรียกร้องความชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย จึงควรแก้ไขลำดับการใช้เมื่อไม่อาจนำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญปรับใช้ในทางตรงได้แล้ว ก็ต้องพยายามนำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาปรับใช้โดยการเทียบเคียงเป็นอย่างยิ่งให้สิ้นกระแสความเสียก่อน จึงจะอนุญาตให้ศาลรัฐธรรมนูญไปค้นหาบรรทัดฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรได้ ผู้วิจัยจึงเสนอแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 5 วรรสองดังนี้

มาตรา 5 วรรคสอง

“เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้พิจารณาโดยอาศัยเทียบบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ใกล้เคียงเป็นอย่างยิ่งแทน หากไม่มีบทบัญญัติเช่นว่านั้นให้พิจารณาตามกฎหมายจารีตประเพณี และหากไม่มีจารีตประเพณีเช่นว่านั้นไซร้ ให้วินิจฉัยไปตามหลักการทางรัฐธรรมนูญ”

Received: Nov 6, 2025; Revised: Dec 1, 2025; Accepted: Dec 2, 2025

การกำหนดแบบแผนเชิงบรรทัดฐานในทางรัฐธรรมนูญและลำดับการอุดช่องว่างเอาไว้ตามข้อเสนอนี้ ย่อมสามารถแก้ปัญหาความไม่แน่นอนชัดเจนของกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่จะใช้ในการอุดช่องว่างและป้องกันไม่ให้ศาลรัฐธรรมนูญใช้อำนาจอย่างกว้างขวางในการอ้างหรือหยิบยกแบบแผนเชิงบรรทัดฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้บังคับตามอำเภอใจได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กมลชัย รัตนสกาววงศ์. (2549). วิเคราะห์ผลกระทบตามแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ. *การบรรยายพิเศษ เรื่อง วิเคราะห์ผลกระทบตามแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

กฤษณ์ วงศ์วิเศษธร. (2556). *มโนทัศน์เกี่ยวกับกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:100026.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2568). *สภาพบังคับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 74 และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2562 ข้อ 44 และข้อ 45*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2567). ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. *บรรทัดฐานสำคัญในคดีรัฐธรรมนูญ เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2564). รัฐธรรมนูญอังกฤษ : โครงสร้าง ที่มา หลักการสำคัญและความเป็นพลวัต. *รอบโลกรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2557). *คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หยุด แสงอุทัย. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม–ธันวาคม 2568
Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

Prompting Cultural Equivalence: A Comparative Analysis of Baker's Translation Models in Official and AI Translation of Thai Movie Titles

Mongkolchai Tiansoodeenon*, Kitti Chaloemchatvarakorn, Pimphimook Klamprabutr, Subantitha Singreaung, Waranya Torprasitkul
Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Krungthep
E-mail: mongkolchai.t@mail.rmutk.ac.th*
*Corresponding author

Abstract

This study aimed to identify Baker's translation strategies used to translate Thai movie titles by the official versions and compare the translations among the official versions and three different types of AI, specifically, Google Translate, ChatGPT, and Google Gemini. It also investigated how ChatGPT and Google Gemini translate movie titles differently when using various prompts, in accordance with Baker's translation strategies. The titles of the movies were selected from GTH/GDH movies under GDH 559 Co., Ltd. The population of this study was sixty-nine movie titles from the years 2004 to 2025. The rationale for selecting the titled movies was that they portray a wealth of Thai cultural themes. The purposive sampling technique was used to select movie titles. Sixty-nine movie titles were narrowed down to twenty because of the availability of the official English translation version. Baker's translation strategies were employed as a methodological tool. Percentage was used to analyze the data. The results revealed that the official version usually translates Thai movie titles using a more general word (MG) to include cultural nuance and captivate audiences. Google Translate, ChatGPT's simple prompt, and Google Gemini all employed the most paraphrased word strategy for translation (PR). This analysis indicated that these techniques focused on words, which may have translated accurately but may not have had enough cultural and emotional appeal to engage viewers. Finally, the application of simple and more complex translation instructions demonstrated different translation results. The basic prompt was translated by using paraphrase with related words, while the more elaborate prompts revealed more advanced translations.

Keywords: Baker's translation strategies, Translation of movie titles, Comparative translation analysis

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

Introduction

As the world becomes more connected, the demand for effective translation in science and technology has never been greater (Saeed & Hameed, 2024; Yuxiu, 2024). Translation is essential for helping people share knowledge and information across language barriers. It allows academics and professionals to share new ideas and developments with people all around the world (Saeed & Hameed, 2024). However, the advent of artificial intelligence has raised concerns about whether it can entirely replace humans (Ahrenberg, 2017). One reason is that intelligence translation has rapidly developed in the past few decades (Shahmerdanova, 2025), and it has become more logical and even closer to human translation. It intends to preserve cultural identity and enable international audiences to access content more clearly (Moneus & Sahari, 2024). On the contrary, human translation frequently has a greater goal, which involves making documents that obey the language rules of the target culture and conform to what the readers are expected to know (Ahrenberg, 2017). Therefore, translations must explicitly explain the cultural context of the source language to the readers of the target language to improve their understanding of the variations between the two cultures (Sukwises, 2024).

Translation in the film industry, however, might not only focus on language rules since it entails the culture of that particular country. It offers a showcase of evidence of cross-cultural communication because it involves the collaboration and co-creation among production team members from various regions (Futeng, 2024). To translate film, it requires not only linguistic proficiency but also an in-depth understanding of cultural differences to ensure that the essential message of the original film is maintained and connects with the new audience. Film translation improves the experience of watching a movie and makes people more interested in other ways of conveying stories (Futeng, 2024). Therefore, movie or film translation is crucial to bridge the language and cultural barriers and allow audiences to fully comprehend the content of the film. Film translation represents a common method to convey cultural differences and meaning between languages. It involves an interpretative process aimed at conveying both the meaning and style of the original source material in a target language, assuring conformity with the audience's norms and expectations (Maharani et al., 2025).

It is evident that AI-powered tools offer language services available to individuals as well as small enterprises all around the world, and these tools modify the way people communicate with each other. It also reduces costs by providing real-time translations for text, speech, and images (Koehn, 2020). On the other hand, there are still numerous limitations and concerns. The primary reasons involve the inability of AI to completely comprehend the true meaning of language and differentiate the relationship between language and culture (Yuxiu, 2024). Moreover, Zaid and Bennoudi (2023) argued that machine translation algorithms face difficulty in addressing

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

linguistic complexities, contextual nuances, and complex sentence structures, particularly prevalent in religious and culturally significant texts. Consequently, AI translation frequently results in misinterpretations and translation inaccuracies (Shahmerdanova, 2025).

Numerous studies have examined the efficacy of AI translation. Syavira et al. (2025) investigated the techniques and accuracy of human translation versus DeepL Translate in the translation of idioms from the Wednesday series. The study's results revealed that a professional human translator, who has an extensive understanding of L1 and its culture, produced accurate and commonly used daily expressions; on the contrary, DeepL Translate is limited to translating only the words, phrases, and clauses in its database, which may not always be accurate. Moreover, Kanchanakas and Rungruangthum (2024) investigated the errors produced by Google Translate to translate English idioms into Thai at the sentence level and determine the accuracy of the translation. The findings were that one hundred eighty-five errors were produced by Google Translate. Word-by-word translation was utilized the most, followed by misinterpretation, incomplete translation, and grammatical errors, respectively. Incorrectly. Zaid and Bennoudi (2023) examined the accuracy of ChatGPT and Google Translate in translating religious literature. The results aligned with the research conducted by Syavira et al. (2025), which demonstrated that human translation consistently surpassed machine translations because human translation can preserve depth, cultural relevance, and nuanced comprehension. On the other hand, machine translations tend to be concise and fail to encompass crucial cultural elements.

It is convincing that AI might be able to entirely replace human translation. Several scholars also applied the eight principles of Baker’s translation strategies in their analyses. Fadwati (2021) employed Baker’s strategy to analyze idiomatic expressions in Fast & Furious: Hobbs and Shaw’s movie subtitles. The results revealed that translation by phrase was the most preferable strategy, followed by using an idiom of similar meaning but similar form, which ranked second. Seifi et al. (2022) examined the translation of English idioms in the Persian dubbing of the comedy films "The Grand Budapest Hotel" and "21 Jump Street," applying Baker's (1992) strategies. The results demonstrated that paraphrasing was the most frequently used method to translate, while employing an idiom with a comparable meaning and form was the least common way to do so in the Persian dubbing of the two comedy movies. Pasaribu and Siregar (2022) provided the reasons for employing translation strategies in JavaHeat. The results showed that paraphrasing with a related word was the greatest reason, followed by translation by omission, translation by example, and translation by a more general word. Translation by a more neutral or less expressive word was the most unfavorable.

Several scholars apply Baker's strategies to analyze translation, but few studies compare translations of Thai film titles by artificial intelligence and humans. Therefore, this study sought

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

to enhance our understanding of translation by distinguishing whether the translations originated from the official website, humans, or artificial intelligence.

Research Objectives

1. To investigate Baker's translation strategies used to translate the movie titles to the official version.

2. To investigate how ChatGPT and Google Gemini translate movie titles differently when using various prompts, in accordance with Baker's translation strategies.

3. To compare the translation results of Thai movie titles between the official and artificial intelligence versions.

Baker's Translation Strategies

The procedure of translation begins with the original text, after which the translator converts the source language into a written form that is accessible to the target reader. However, translation involves more than just words and grammar; it is also deeply interrelated with culture, as language and social norms are closely connected (Wongseree, 2021). For this reason, Baker (2018) suggested that equivalence has a hierarchy or range of levels. One of its levels is at the word level. It implies that the word level is equivalent in the source and target languages. In the process of translating a text, a translator may encounter a word that is difficult to translate due to the absence of an exact or appropriate equivalent in the target language. This refers to the appropriate equivalence in meaning within the target language. Therefore, "non-equivalence" is the term used to explain the example of translation at the word level. In addition, Baker (2018) asserted that professional translators attempted to identify synonyms (substitution terms) when the target language lacks an equivalent term. Therefore, Baker offered eight translation strategies to solve these translation issues as follows:

1. Using a more general word (MG): This strategy involves the use of more general words or selecting a word with a higher semantic level to substitute the target word.

2. Using a more neutral/less expressive word (MN): This strategy aims to address issues by substituting more expressive words with less expressive ones when translating into the target language.

3. Using cultural substitution (CS): The third strategy deals with the difficult word to translate due to its cultural significance. Therefore, it suggests replacing a specific cultural word with the word that has a comparable effect in the target language.

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

4. Using a loan word or a loan word with optional explanation (LW): This strategy also applies to culturally specific words and certain contemporary concepts. It is recommended to use a loan word with or without an explanation. Translators may explain the words' meanings and then use the same term as the source text.

5. Using paraphrasing using a related word (PR): This strategy is used when translators encounter challenging words in the source text. For this reason, the translator might apply a different word structure or part of speech with a related meaning to translate the target language.

6. Using paraphrasing using unrelated words (PU): This strategy is similar to the previous strategy, but it is recommended to use a paraphrasing method to translate to the target text without using any words relevant to the source text.

7. Using an omission (OM): This strategy is intended for contexts that are fully understood and contain challenging words that can be erased. In certain cases, the deletion of the word does not change the meaning of the intended text.

8. Using an illustration (IL): The final strategy is to provide illustrations to readers because they might be more comprehensible than searching for an equivalent word to translate to the target text.

Several translation studies have employed Baker's translation strategies. Habibi (2025) intended to identify the quality of translated cultural words and the translation procedures employed in the film “Puss In Boots: The Last Wish” by applying Nababan's TQA and Baker's Translation Strategies. Seifi et al. (2022) applied Baker’s translation strategies to analyze the translation of English idioms in the Persian dubbing of two comedy films, “The Grand Budapest Hotel” and “21 Jump Street.” Fadwati (2021) applied Baker’s Strategies to ascertain the translation method employed in the subtitles of the film Fast & Furious: Hobbs & Shaw.

Artificial Intelligence in Translation

AI and discourse have recently continued to impact our daily lives, so it is crucial for researchers to consider performing critical analysis or engaging in thorough investigations of AI within a variety of contexts. This is because this interdisciplinary discipline is at the core of technological advancement that influences several sectors and reshapes understanding of the world (Moneus & Sahari, 2024). AI translation systems are computer systems that translate content with or without human intervention. These systems are capable of serving translation, bilingual, multilingual, unidirectional, or bidirectional purposes. AI uses a database to store translated segments, which it then utilizes to translate a file containing those segments. Before they translate a text, they look at how many translated parts they need to reuse. They examine patterns and similarities between all languages, and then they create a new language that

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

combines these common structures. There are two steps in this process: first, they represent the synthesized language, and second, they convert the text into the same concept in the target language. The last step is to translate the texts into the target language (Yanisky-Ravid & Martens, 2019).

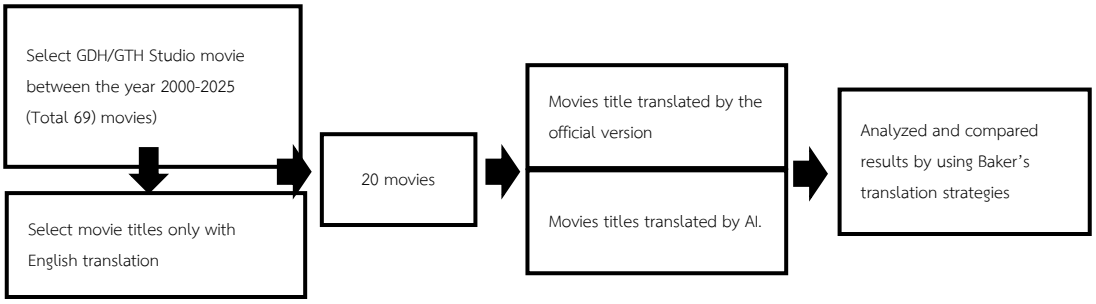
However, the accuracy and speed of translation technology have been considerably enhanced because of the introduction of deep learning technology and the enhancement of natural language processing (NLP) technology (Yuxiu, 2024). This instance demonstrates the transition from traditional rule-based and dictionary-based machine translation to data-driven machine translation. The algorithm model can be automatically improved through machine translation (MT) to achieve more precise translations, and it also simultaneously lowers labor and time expenditures (Chen et al., 2022). The primary components of translation using technology are that machine translation (MT) and computer-assisted translation (CAT) are prominent. At its foundation, machine translation (MT) is an algorithmic model that translates source text to the target language. CAT is the application of computer-assisted translators for translation, which encompasses functions such as terminology administration, cross-reference translation, context analysis, and multilingual translation. This procedure has the potential to increase the accuracy and effectiveness of translation (Pan et al., 2022).

Applying AI in translation has captured the interests of several researchers. Shahmerdanova (2025) explored and attempted to identify the opportunities and challenges of AI translation. The findings revealed that neural machine translation (NMT) has enhanced accuracy and efficiency in translation. AI could also facilitate real-time communication across languages. However, AI translation also demonstrates significant challenges, including difficulties such as ethical concerns, cultural sensitivity, and idiomatic expressions in sensitive disciplines like legal and medical translation. Moreover, Al-Wasy and Mohammed (2024) also investigated how AI models and humans translate Arabic euphemisms into English. The study also examined how these strategies impact the accuracy of both human and AI translators when translating from Arabic to English and vice versa. The results were that human translation typically employs more general terms and cultural replacement strategies, whereas AI models primarily utilize borrowed words. Finally, this study concluded that human translators outperformed AI models in cultural replacement.

Research Methodology

This study applied quantitative research design. It aimed to analyze and compare the translation of the movie titles between the official websites and Artificial intelligence (AI) namely, Google Translate, ChatGPT and Gemini. The research design of this can be illustrated below:

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

The study compared the translation outcome between the official versions, which were translated by humans, and three different types of AI (Google Translate, ChatGPT, and Gemini). The movie titles used in this study were from GDH/GTH Studio movies, which were renowned in the Thai movie industry from 2000 to 2025. There were 69 movie titles. To select the samples, this study selected the movies only with an English translation. There were 20 movie titles. The translated official versions were compared with AI, namely Google Translate, ChatGPT, and Gemini, by applying two different prompts to give commands for Google Translate, ChatGPT, and Gemini to facilitate the comparison of translations from both humans and AI. Finally, this study applied Baker's translation strategies to analyze and compare the translation results between the official versions and AI.

Data collection

The titles of the movies were selected from GTH/GDH movies under GDH 559 Co., Ltd. It was a film production studio in Thailand that was completely integrated as a joint venture between GMM Grammy Public Company Limited and Hub Ho Hin Bangkok Company Limited. The rationale for selecting the titles of movies from this film studio was that GTH/GDH movies featured neither aggressive nor political-related content. They portrayed a wealth of Thai cultural themes. The titles of movies used for this study ranged from the year 2004 to 2025. There were 69 movies, which narrowed to 20 movie titles because only the official English translation version was available. The data was collected through AI translation. This study used two different prompts to provide commands to ChatGPT and Gemini to translate the movie titles. The first prompt was "Translate this name into the name of the movie," and the second prompt was "Act as an expert translator who is competent in movie titles and speaks both Thai and English fluently and possesses extensive knowledge of the cultures of both markets. Your main job is to come up with original, economically successful English movie titles for the Thai film business that

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

appropriately show the genre and tone of the movie for a Western English-speaking audience." The names of the movie titles can be presented in Table 1.

Table 1 The Movie Titles

Year	Movie titles	Official version	Year	Movie titles	Official version
2004	แจ๋ว (Jaeo)	Jaew	2009	ความจำสั้นแต่รักฉันยาว (Khwam Jam San Tae Rak Chan Yao)	Best of Times
2006	เก๋า เก๋า (Kao Kao)	The possible	2009	หนีตามกาลิเลโอ (Nee Tam Galileo)	Dear Galileo
2006	เด็กหอ (Dek Hor)	Dek Hor	2010	กระดี๊บ (Kraduep)	Cool Gel Attacks
2006	โกะเถอะโยม (Koe Thoe Yom)	See How They Run	2010	กวนมึนโฮ (Guan Muen Ho)	Hello Stanger
2006	เพราะอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย (Phror Arkad Plian Plang Boi	Seasons Change	2012	ATM เออรัก เออเร่อ (ATM Er Rak Er-Ror)	ATM Er Rak Error
2006	หมากเตะ รีเทิร์น (Mak Tae Return)	Luckly Loser	2012	รัก 7 ปีดี 7 หน (Rak Jet Pi Dee Jet Hon)	Seven Something
2006	แก๊งชะนีอีแอบ (Gaeng Cha-Nee Kub Ee-Aeb)	Metrosexual	2014	คิดถึงวิทยา (Khit Thueng Witthaya)	Teacher's Diary
2007	สายลับจับบ้านเล็ก (Sai Lap Jup Bahn Lek)	The Bedsie Detective	2014	ฝากไว้...ในกายเธอ (Faak Wai... Nai Kaai Thoe)	The Swimmers
2007	ตั๊ดสู้ฟุด (Tat Soo Foot)	Kung Fu Toosie	2020	อ้ายคนหล่อลวง (Aai... Khon Lor Luang)	The Con-Heartist
2008	สี่แพร่ง (See Praeng)	4 Bia	2022	เร็วโหด...เหมือนโกรธเธอ (Reo Hoot... Muan Groot Ther)	Fast & Feel love

Data Analysis

To analyze the data, percentage was used to compare the Baker's translation strategies employed by humans and AI. The Baker's translation strategies are as following:

1. Translation by a more general word (MG)
2. Translation by a more neutral/less expressive word (MN)
3. Translation by cultural substitution (CS)
4. Translation using a loan word (LW)
5. Translation by paraphrase using a related word (PR)
6. Translation by paraphrase using an unrelated word (PU)

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

7. Translation by omission (OM)

8. Translation by illustration (IT)

The Index of Item-Objective Congruence (IOC) was used to validate the translation results by experts. The expert panel included the teacher who obtained a master's degree in translation and the other two teachers who obtained doctoral degrees in applied linguistics.

Findings

Table 2 below displays the results of using Baker's translation strategies in the official versions.

Table 2 Baker's strategies used in the official version translation

	MG	MN	CS	LW	PR	PU	OM	IT	Total
Official version	30%	25%	25%	5%	5%	10%	-	-	100%

Table 2 illustrates the results of the Baker's strategies used in the official version translation. It is clear that the official version translation uses translation by a more general word (MG) the most at 30 percent during the translation process. Moreover, the official version translation uses various methods, including cultural substitutions and neutral words. The second-ranked methods are translation by cultural substitution (CS) and translation by the use of a more neutral word (MN), both of which account for 25% of cases. However, the translation by omission and illustration are not used in the official version.

To answer the second research question, which is "Are there any variations in the translation of movie titles by ChatGPT and Google Gemini when using different prompts to translate them in accordance with Baker's translation strategies?" The two different commands used can be displayed below:

- The first prompt is "Translate this name into the name of the movie."
- The second prompt is to act as an expert translator who is competent in movie titles and speaks both Thai and English fluently and possesses extensive knowledge of the cultures of both markets. Your main job is to come up with original, economically successful English movie titles for the Thai film business that appropriately show the genre and tone of the movie for a Western English-speaking audience.

The results of using two different commands in ChatGPT and Google Gemini to translate Thai movie titles into English versions can be presented in Table 3 below:

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

Table 3 Baker's strategies used in the ChatGPT and Google Gemini with two different commands

AI translation tools	MG	MN	CS	LW	PR	PU	OM	IT	Total
ChatGPT 1st prompt	15%	10%	-	5%	55%	15%	-	-	100%
ChatGPT 2nd prompt	15%	25%	10%	5%	15%	15%	15%	-	100%
Gemini 1st prompt	15%	30%	5%	5%	35%	5%	5%	-	100%
Gemini 2nd prompt	30%	30%	10%	5%	5%	15%	5%	-	100%

Table 3 displays the results of translation of movie titles from ChatGPT and Google Gemini with two different commands. It can be concluded that translation by paraphrase using a related word (PR) ranked the highest with 55 percent with the first prompt of ChatGPT and 35 percent with the first prompt of Google Gemini. However, it is observable that translation by a more neutral word (MN) achieves a second-place ranking with 30 percent when employing the second prompt with both ChatGPT and Google Gemini. The findings also suggest that using the second prompt with both ChatGPT and Google Gemini leads to an increased use of translations employing more general and neutral words, while the percentage of translations using paraphrases with related words decreased significantly compared to the first prompt.

To answer the third research question, which is, "What are the differences between the translations of movie titles in the official and the artificial intelligence versions?" The comparison of the translation of the movie titles between the official version and AI translation versions based on Baker's strategies can be presented in Table 4 below:

Table 4 Comparison of Baker's Translation Strategies used by official and AI Translation

Translation tools	MG	MN	CS	LW	PR	PU	OM	IT	Total
Official version	30%	25%	25%	5%	5%	10%	-	-	100%
Google Translate	20%	20%	10%	10%	25%	15%	-	-	100%
ChatGPT 1st prompt	15%	10%	-	5%	55%	15%	-	-	100%
ChatGPT 2nd prompt	15%	25%	10%	5%	15%	15%	15%	-	100%
Gemini 1st prompt	15%	30%	5%	5%	35%	5%	5%	-	100%
Gemini 2nd prompt	30%	30%	10%	5%	5%	15%	5%	-	100%

Table 4 demonstrates the percentage of the Baker's translation strategies used by the official version, Google Translate, ChatGPT, and Google Gemini with two different commands. Translation with a more general word (MG) appears to be used the most at 30 percent by the

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

official version and the second prompt of Google Gemini. However, translation by paraphrase using a related word (PR) is used the most with the first prompt of ChatGPT at 55 percent and Google Gemini at 35 percent, respectively. Translation by cultural substitution can be seen in the official version with the second rank at 25%, Google Translate at 10%, the second prompt of ChatGPT and Google Gemini at 10%, and the first prompt of Google Gemini at 5%, but it is not applied in the first prompt of the ChatGPT translation version. The official version, Google Translate, and ChatGPT's first prompt show no use of translation by omission (OM). Moreover, none of the translation tools applies translation by illustration (IT).

Discussion

This study was intended to investigate the strategies outlined by Baker in the official human-translated version and to determine whether using two different commands or prompts with ChatGPT and Google Gemini would produce different results when translating Thai movie titles. Finally, this study also attempted to compare the translation strategies used to translate Thai movie titles between the official version and those generated by AI translation tools, including Google Translate, ChatGPT, and Google Gemini, in accordance with Baker's translation framework. The findings revealed that there were distinctive strategy preferences between the official versions and the AI translation and even among the different AI translation tools and prompts.

To answer the first research question, the analysis of the official version of the translation of Thai movie titles, assumed to have been translated by a human, revealed that translation by a more general word (MG) is the most frequently used strategy. For instance, they translated the movie title "Khit Thueng Witthaya" as "Teacher's Diary" instead of the direct translation version, which would have been "Miss Witthaya." This implies that official translators generally choose a simpler, more general English word to convey across the main idea of the Thai title, considering clarity and attractiveness above the priority of direct linguistic substitution. This is in line with the study of Zaid and Bennoudi (2023), which demonstrated that the translation performed by a human can preserve depth, cultural relevance, and complicated understanding. Moreover, human translation can also preserve essential cultural elements.

To answer the second research question, the findings suggested that different prompts significantly affected translation by AI. It is evident that translation by paraphrase using a related word (PR) is used remarkably in the simple prompt (1st prompt) by both ChatGPT (55%), Google Gemini (35%), and Google Translate (25%). This study suggests that AI translation with a simple prompt maintains the structure and meaning of the source text through the use of related vocabulary. For instance, ChatGPT translated the movie title "เพราะอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย (Phror

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

Arkad Plian Plang Boi)" as "Because the symptoms keep changing," while Google Gemini translated it as "Because the weather is so changeable." Moreover, Google Translate presented as “Because the weather changes” which also demonstrate similar strategy. This case demonstrates the use of direct vocabulary to translate because "อากาศ" (Arkad) means "weather," and "เปลี่ยนแปลง" (Plian Plang) refers to "change" in English. This result is congruent with the study of Pasaribu and Siregar (2022) and Al-Wasy and Mohammed (2024), concluding that AI translation used paraphrasing with a related word and loaded words the most.

Furthermore, we observed that the results varied when we used the second, more detailed prompt. Both AI utilized different strategies. Translation was done by using more general (MG) and neutral (MN) words. This translation technique possibly indicated that AI attempted to replicate human translation by preserving tone and conforming to genre when they were instructed. The illustration of this practice can be seen in the example of the translation of the movie title “สายลับจับบ้านเล็ก (Sai Lap Jup Bahn Lek).” It was translated as “The Bedside Detective” by the official version, which is close to the translation version from the second prompt of ChatGPT (The Mistress Hunger) and Google Gemini (The Bedside Detective). This approach conforms with the study of Hakami and Abomoati (2024), which explored the effect of using different prompts in AI chatbots. The finding revealed the complexity and limitations of AI chatbot idiomatic expression translation, which vary by prompt and AI model.

To answer the third research question, the findings revealed that the official translation consistently utilized the cultural substitution (CS) at the highest of 25% when compared to AI translation tools, which only include this technique at 10%. This is in line with the conclusion of Al-Wasy and Mohammed (2024), who found that human translators outperform AI models in cultural replacement. Moreover, the process of creating the movie title requires participants to collaborate together, be aware of different cultures, and know the market, leading to a more strategic use of cultural substitution (CS) and translation by using more general words (MG) to ensure that the title is both appropriate and profitable (Futeng, 2024; Maharani et al., 2025).

In contrast, AI translation tools using the simple first prompt prioritized paraphrasing with a related word (PR) over other methods. This demonstrated the failure to capture the necessary cultural aspects, which led to the question of how AI could preserve the cultural relevance and attract the interests of the audiences. However, the findings from the more complicated prompt (2nd prompt) showed that the translation versions were more explicit and closely captured the same meanings as the official version did. It can be observed that the second prompt demonstrated a path of improvement in translation because it showed that AI utilized the translation by using more general word (MG) and neutral word (MN), which are likely close to the official version.

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

Conclusion

This research investigated the application of Baker's translation strategies between the official version and artificial intelligence, specifically Google Translate, ChatGPT, and Google Gemini. It also endeavored to determine whether there were any translational influences between the simple and detailed prompts for issuing a command to a specific AI. The results indicated that the official version's most frequently employed strategy is to translate the Thai movie titles using a more general term (MG). The simple prompts of ChatGPT, Google Gemini, and Google Translate were the most frequently used for translation by paraphrasing a related word. This suggests that these tools tended to rely on a word-level focus, which may have led to an accurate translation but may not have included enough cultural aspects and emotive appeal to captivate audiences. Finally, the AI displayed that there were big variations between the simple and more complicated translation instructions. The basic prompt displayed similar results by using related words for translation, but the more detailed prompts offered more advanced translation versions.

Recommendations

Based on the findings of this study, it is recommended that detailed prompts be given to AI to influence word-level translation, which can cause misinterpretation or loss of nuance if users overlook prompt clarity. Contextually appropriate instructions to AI are a crucial factor in improving linguistic clarity. Moreover, when users understand the strengths and limitations of AI translation systems, human–machine collaboration in translation can be significantly enhanced, leading to higher cultural accuracy.

For further research, future studies may investigate how different levels of comprehensive prompts influence AI translation outcomes across various text genres, such as literary, audiovisual, or technical materials. Studies could also explore how culture-specific or style-focused guidance may affect the AI’s selection of major theorists’ translation strategies.

References

Ahrenberg, L. (2017). Comparing machine translation and human translation: A case study. In RANLP 2017: *The First Workshop on Human-Informed Translation and Interpreting Technology (HiT-IT)* (pp. 21-28). Association for Computational Linguistics.

Al-Wasy, B. & Mohammed, O. (2024). Strategies of translating euphemistic expressions from Arabic into English: A comparative study of artificial intelligence models with human translation.

Journal of Educational Sciences and Humanities, 40, 826-855. https://doi.org/10.55074/hesj.vi40.1121

Baker, M. (2018). *In Other Words: A Coursebook on Translation (3rd ed.).* Routledge.

Chen, X., Zou, D., Xie, H., Cheng, G., & Liu, C. (2022). Two decades of artificial intelligence in education. *Educational Technology & Society, 25(*1), 28-47. https://www.jstor.org/stable/48647028

Fadwati, A. (2021, November). Baker's Strategy in translating idiomatic expressions in Fast & Furious: Hobbs and Shaw's movie subtitles. In 6th International Conference on Science, *Education and Technology (ISET 2020)* (pp. 198-204). Atlantis Press.

Futeng, Z. (2024). Intercultural communication and collision in the movie Industry. *Academic Journal of Humanities & Social Sciences, 7(*3), 161-165. https://doi.org/10.25236/ajhss.2024.070325

Habibi, V. R. (2025). The application of Nababan's TQA and Mona Baker's translation strategies of translating cultural words and in movie subtitle "Puss In Boots: The Last Wish*". JELL (Journal of English Language and Literature) STIBA-IEC Jakarta, 10*(01), 215-224. https://doi.org/10.37110/jell.v10i01.271

Hakami, A. H., & Abomoati, G. S. (2024). Exploring the impact of prompt formulation in AI Chatbots on the translation of English-to-Arabic and Arabic-to-English idioms: A case study. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences, 22*(2), 21371-21381. https://doi.org/10.57239/pjlss-2024-22.2.001508

Kanchanakas, P., & Rungruangthum, M. (2024). An Investigation of Translation Accuracy by Google Translate from English Idioms to Thai at Sentence Level. *Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development, 7*(1), 75-88. Retrieved from https://ssrujournal.com/index.php/hsssru/article/view/289

Koehn, P. (2020). *Neural machine translation and its impact on professional translation.* Language Science Press.

Maharani, N. M. D., Duriga, T. S., Barus, E. B., & Aryani, I. G. A. I. (2025). Lost and Found in Translation: Examining the English Version of Perahu Kertas. *JETLEE: Journal of English Language Teaching, Linguistics, and Literature, 5*(1), 84-97. https://doi.org/10.47766/jetlee.v5i1.4972

Moneus, A. M., & Sahari, Y. (2024). Artificial intelligence and human translation: A contrastive study based on legal texts. *Heliyon, 10*(6), e28106. https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e28106

Pan, J., Wong, B. T., & Wang, H. (2022). Navigating learner data in translator and interpreter training. *Babel Revue Internationale De La Traduction / International Journal of Translation /*

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 9, 2025; Accepted: Dec 16, 2025

Revista Internacional De Traducción, *68*(2), 236–266. https://doi.org/10.1075/babel.00260.pan

Pasaribu, A. E. A., & Siregar, M. (2022). Translation strategies of subtitling Java Heat Movie. *Ling Lit Journal Scientific Journal for Linguistics and Literature, 3*(1), 24-30. https://doi.org/10.33258/linglit.v3i1.623

Saeed, A., & Hameed, S. (2024). Exploring the challenges faced by translator trainees in translating scientific and technical texts between Arabic and English: An error analysis approach. *Journal of Social Studies, 30*(3), 73-97. https://doi.org/10.20428/jss.v30i3.2547.

Seifi, S., Kargozari, H. R., & Arghiani, M. R. (2022). Baker's strategies applied in translation of Idioms in Persian dubbing of selected movies in comedy genre. *Journal of Research in Techno-based Language Education, 2*(2), 18-30. https://doi.org/10.22034/jrtle.2022.150885

Shahmerdanova, R. (2025). Artificial intelligence in translation: Challenges and opportunities. *Acta Globalis Humanitatis Et Linguarum, 2*(1), 62–70. https://doi.org/10.69760/aghel.02500108

Sukwises, A., Yodchim, S., Sukamonson, S., Chakorn, O. O., Ngiwline, P., & Krudthong, K. (2024). Techniques for culture-specific Item translation in Sepha Khun Chang Khun Phaen. *Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development, 7*(2), 5-22. Retrieved from https://ssrujournal.com/index.php/hsssru/article/view/183

Syavira, N. W., Sinaga, I. M., & Noryatin, Y. (2025). Comparing human translation with DeepL translate in translating idiom of Wednesday series. *Jurnal Bahasa Asing, 18*(1), 85-100. https://doi.org/10.58220/jba.v18i1.111

Wongseree, T. (2021). Translation of Thai Culture-Specific words into English in digital environment: Translators' strategies and Use of technology. *rEFLections*, *28*(3), 334–356. https://doi.org/10.61508/refl.v28i3.254613

Yanisky-Ravid, S., & Martens, C. (2019). From the myth of Babel to Google Translate: Confronting malicious use of artificial intelligence–Copyright and algorithmic biases in online translation systems. *Seattle University Law Review, 43*(1), 99–168. http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3345716.

Yuxiu, Y. (2024). Application of translation technology based on AI in translation teaching. *Systems and Soft Computing,* 6, Article 200072. https://doi.org/10.1016/j.sasc.2024.200072

Zaid, A., & Bennoudi, H. (2023). AI vs. Human Translators: Navigating the Complex World of Religious Texts and Cultural Sensitivity. *International Journal of Linguistics Literature & Translation*, *6*(11), 173–182. https://doi.org/10.32996/ijllt.2023.6.11.21

Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development Vol.8 No.2July–December 2025
Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

อโศก ไทยจันทรารักษ์[1], ชญาดา เข็มเพชร[2], สุดารัตน์ ปีนะภา[3], พระวิสุทธิพงษ์เมธี[4]
[1, 4] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
[2]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรีศรีไพบูลย์
[3]คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
E-mail: asok.tj@ bru.ac.th[1], kaizanaja@hotmail.com[2], sudarat.pp@bru.ac.th[3], mahaweero14@gmail.com[4]

บทคัดย่อ

การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบที่นำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเข้าถึงง่าย น่าเชื่อถือ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและนักท่องเที่ยว การดำเนินงานใช้กระบวนการพัฒนาระบบเชิงระบบ (System Development Life Cycle: SDLC) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบสถาปัตยกรรมระบบ และการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อสื่อสารข้อมูล โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน ผลการดำเนินงานได้พัฒนาเว็บไซต์ banbuatour.com บนพื้นฐานระบบจัดการเนื้อหา (Content Management System: CMS) เพื่อเป็นฐานข้อมูลกลางของตำบลบ้านบัว รวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และบริการของชุมชน พร้อมทั้งจัดทำสื่อวีดิทัศน์ความยาว 4 นาที เรื่อง “เที่ยวบ้านบัวใน 1 วัน” เพื่อประชาสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระบบดังกล่าวนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวหลัก 2 เส้นทาง ได้แก่ (1) เส้นทางวัฒนธรรม เชื่อมโยงโบราณสถานและศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และ (2) เส้นทางธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน ที่นำเสนอทรัพยากรธรรมชาติ การเกษตร และภูมิปัญญาท้องถิ่น ระบบมีคุณสมบัติเด่นด้านความเป็นมิตรต่อผู้ใช้ (user-friendly) รองรับการใช้งานบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ และเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถปรับปรุงข้อมูลได้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยสะท้อนว่าการพัฒนาระบบสารสนเทศร่วมกับชุมชนช่วยยกระดับการสื่อสารข้อมูลการท่องเที่ยว ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) และเป็นต้นแบบของการใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนที่สามารถขยายผลสู่พื้นที่อื่นได้ในอนาคต

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, ระบบสารสนเทศ, เว็บไซต์ท่องเที่ยว, บ้านบัว

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม–ธันวาคม 2568
Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

Design and Development of an Ecotourism Information System in Ban Bua Subdistrict, Mueang District, Buriram Province

Asoke Thaichantararak[1], Chayada Khemphetch[2], Sudarat Peenapa[3],
Phra Wisutthiphongmethi[4]
[1, 4] Faculty of Education, Buriram Rajabhat University
[2] Kanchanaburi Sripaibool Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU),
[3] Faculty of Industrial Technology, Buriram Rajabhat University
E-mail: asok.tj@bru.ac.th[1], kaizanaja@hotmail.com[2], sudarat.pp@bru.ac.th[3], mahaweero14@gmail.com[4]

Abstract

The design and development of an ecotourism information system for Ban Bua Subdistrict, Mueang District, Buriram Province, forms a key component of the research project "A Sustainable Ecotourism Information System for Ban Bua through Community Participation." The objective is to create an accessible and reliable system that effectively presents ecotourism information while addressing the needs of both the local community and visitors. The development process employed the System Development Life Cycle (SDLC), including requirement analysis, system architecture design, and the creation of digital media for communication, with strong emphasis on community participation throughout all stages.

The project resulted in the development of banbuatour.com, a website built on a Content Management System (CMS) to serve as a centralized database for Ban Bua's key tourism sites, geographical information, local history, and community services. In addition, a 4-minute promotional video, "One Day in Ban Bua," was produced to enhance public awareness and strengthen the image of Ban Bua as an ecotourism destination. The system presents two main thematic routes: (1) the Cultural Route, which links archaeological sites and elements of Khmer heritage with contemporary cultural practices; and (2) the Nature and Community Life Route, which highlights natural resources, agriculture, and local wisdom. The system is designed to be user-friendly, mobile-responsive, and updatable by the community itself.

Findings indicate that developing the information system through community collaboration significantly improves the communication of tourism resources and supports the strengthening of Community-Based Tourism (CBT). The system serves as a model for using digital technology to promote sustainable ecotourism and has the potential for adaptation and expansion to other localities in the future.

Keywords: Ecotourism, Information System, Tourism Website, Ban Bua

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

บทนำ

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่บริเวณชายขอบทุ่งกุลาร้องไห้และพื้นที่ราบเชิงเขาพนมดงรัก ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันยาวนาน ในอดีตเคยถูกขนานนามว่า เมืองแปะ และเป็นพื้นที่ที่มีชื่อเสียงในด้านความแห้งแล้ง แต่ปัจจุบันจังหวัดบุรีรัมย์กลับได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และกีฬาในระดับประเทศและนานาชาติ จังหวัดมีพื้นที่ประมาณ 10,321.88 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรมากกว่า 1.5 ล้านคน มีพื้นที่โดยรวมประมาณ 10,321,885 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 6.11 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือร้อยละ 2.01 ของประเทศ มีประชากรจำนวน 1,581,184 คน แบ่งการปกครองออกเป็น 23 อำเภอ 189 ตำบล 2,212 หมู่บ้าน (สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์, 2564) ทำให้เป็นหนึ่งในจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ด้วยคำขวัญ เมืองปราสาทหิน ถิ่นภูเขาไฟ ผ้าไหมสวย รวยวัฒนธรรม เลิศล้ำเมืองกีฬา บุรีรัมย์จึงมีอัตลักษณ์ที่สะท้อนถึงความหลากหลาย ทั้งด้านมรดกทางอารยธรรมโบราณ อาทิ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำ และโบราณสถานอื่น ๆ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้าไหมและการเกษตร รวมทั้งความเป็น เมืองกีฬา (Sports City) ซึ่งเกิดจากการสร้างสนามแข่งขันกีฬามาตรฐานโลก เช่น MotoGP และฟุตบอลอาชีพ การผสมผสานระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมและกีฬา ทำให้บุรีรัมย์เป็นจุดหมายสำคัญที่สามารถดึงดูดทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้จังหวัดบุรีรัมย์จะมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง แต่ยังประสบปัญหาในด้านการบริหารจัดการ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีหลักฐานทางโบราณคดีและเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ เช่น โคกคดี (วัดโคกดิน) ซากศิลาแลงและคูโบสถ์โบราณ สระหนองบัว และพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์หลวงพ่อดำ ตลอดจนตำนานการก่อตั้งเมืองแปะและความสัมพันธ์กับชุมชนดั้งเดิมเชื้อสายเขมรถิ่นไทย ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงอัตลักษณ์และคุณค่าของพื้นที่ที่ยังไม่ถูกนำเสนออย่างกว้างขวาง อีกทั้งตำบลบ้านบัวยังตั้งอยู่ในทำเลที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว โดยใกล้กับสนามกีฬาธันเดอร์คาสเซิล (Buriram Stadium) ซึ่งมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาเยือนในช่วงการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ ได้แก่การแข่งขันรถจักรยานยนต์รายการ Moto GT และบุรีรัมย์มาราธอน แต่การขาดระบบสารสนเทศและสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถนำเสนอเรื่องราว ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจและเข้าถึงง่าย ทำให้พื้นที่ยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร

ดังนั้น การวิจัยเรื่อง “การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จึงมีความสำคัญในการตอบโจทย์การพัฒนา โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดทำฐานข้อมูล จัดระเบียบและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบเว็บไซต์และวีดิทัศน์ เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน ระบบสารสนเทศที่ออกแบบจะช่วยนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยว 2 มิติหลัก ได้แก่ 1) เส้นทางสายวัฒนธรรม ที่เชื่อมโยงโบราณสถาน อารยธรรมโบราณ และศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และ 2) เส้นทางสายธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน ที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรธรรมชาติ การเกษตร และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การวิจัยนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการสื่อสารข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของตำบลบ้านบัวเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างรูปแบบต้นแบบของการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน (Community-Based Ecotourism) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้ต่อไป

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติของตำบลบ้านบัว
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบเว็บไซต์และสื่อดิจิทัล
3. เพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ที่มุ่งออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลบ้านบัว โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสาร งานวิจัย รายงาน และข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับตำบลบ้านบัว สำรวจภาคสนาม เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และทรัพยากรที่มีศักยภาพ

2. การวิเคราะห์ความต้องการ ประชุมกลุ่มย่อย ร่วมกับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อระบุความต้องการของผู้ใช้

3. การออกแบบระบบ โดยใช้แพลตฟอร์ม WordPress (CMS) เป็นเครื่องมือหลัก ออกแบบฐานข้อมูลและโครงสร้างเนื้อหา (Content Structure) เพื่อรองรับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและบริการชุมชน ออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ banbuatour.com และวีดิทัศน์ เที่ยวบ้านบัวใน 1 วัน

4. การพัฒนาเว็บไซต์ด้วย WordPress และ Plugin ที่เกี่ยวข้อง เช่น Google Maps API, Gallery, และ Video Embed สร้างสื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ ภาพถ่าย วีดิทัศน์ และกราฟิกนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยว จัดทำระบบที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้ รองรับการใช้งานบนอุปกรณ์พกพา

5. การทดสอบและประเมินผล ทดสอบระบบการใช้งาน กับกลุ่มนักท่องเที่ยวและชุมชน ประเมินความพึงพอใจโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ผลการประเมินด้วยสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากข้อเสนอแนะ

6. การเผยแพร่และปรับปรุงระบบ เปิดใช้งานเว็บไซต์ banbuatour.com และเผยแพร่วิดีทัศน์ เที่ยวบ้านบัวใน 1 วัน ผ่านสื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดีย จัดเวทีประชาคมเพื่อนำเสนอผลการวิจัยและรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชน ปรับปรุงและพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนสามารถดูแลและอัปเดตข้อมูลได้ด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลบ้านบัว สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยสรุปผลสำคัญได้ดังนี้ การสร้างระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา พร้อมกับการบริหารจัดการผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างทั่วถึงนั้น ชุมชนที่

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

จะทำการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงเครื่องมือการพัฒนาซึ่งมีหลากหลาย ณ ที่นี้ ขอนำเสนอเครื่องมือที่เรียกว่า “9+1 Building Blocks” ที่มีลักษณะคล้ายก้อนอิฐที่วางเรียงและสอดประสานกันเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย การหาเพื่อนร่วมทาง สร้างกิจกรรม นำเสนอสิ่งที่มี ทำให้ดี ทำให้เด่นทำให้ดัง สานและผูกสัมพันธ์ หากันให้เจอ เขาและเธอคือใครที่ใจตรงกัน ฉันให้เธอไป ฉันจึงได้เธอมา และสานเสวนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นจุดคานงัดการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน, 2561) ได้จัดทำเว็บไซต์ banbuatour.com บนพื้นฐานของระบบจัดการเนื้อหา (Content Management System: WordPress) ทำหน้าที่เป็นฐานข้อมูลกลางที่รวบรวมและจัดหมวดหมู่ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลบ้านบัว ข้อมูลที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ครอบคลุมทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตและภูมิปัญญาชุมชน รวมถึงข้อมูลบริการด้านการท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ร้านอาหาร และผลิตภัณฑ์ชุมชน การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการประชาสัมพันธ์ ผลิตสื่อวีดิทัศน์ความยาว 4 นาที เรื่อง เที่ยวบ้านบัวใน 1 วัน นำเสนอเรื่องราวเส้นทางท่องเที่ยวสำคัญ 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางสายวัฒนธรรม เชื่อมโยงโบราณสถาน โบราณวัตถุ และความเชื่อทางศาสนา เช่น โคกคดี สระหนองบัว และวัดบ้านบัว กับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

เส้นทางสายธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน นำเสนอแหล่งเกษตรกรรม สวนทุเรียนบ้านบัว วีดิทัศน์ได้รับการเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์และโซเชียลมีเดีย เพื่อกระตุ้นการรับรู้และสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คุณลักษณะของระบบสารสนเทศ ระบบมีความ เป็นมิตรต่อผู้ใช้ โดยออกแบบให้ใช้งานง่าย รองรับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สามารถเข้าถึงได้ผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ เพื่อรองรับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวยุคดิจิทัล ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการอัปเดตเนื้อหาได้เองผ่านระบบจัดการเนื้อหา ทำให้ข้อมูลมีความทันสมัยและต่อเนื่อง ผลกระทบต่อชุมชน ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นช่วยยกระดับประสิทธิภาพการสื่อสารข้อมูลการท่องเที่ยวของตำบลบ้านบัว ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเนื้อหา การจัดทำสื่อ และการเผยแพร่ มีส่วนช่วยสร้างรายได้และความภาคภูมิใจให้กับชุมชน สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสงวนรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยให้อยู่คู่คนไทย และส่งต่อถึงคนรุ่นหลังอย่างสมบูรณ์ที่สุด (สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวภายในประเทศ, ม.ป.ป.) อีกทั้งยังเป็นต้นแบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนที่สามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ โดยมีผลการวิจัยเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคนิคและด้านสังคม ดังนี้

1. ผลการวิจัยด้านเทคนิค

ผลผลิตหลักของระบบ เว็บไซต์ banbuatour.com พัฒนาด้วย WordPress: CMS ทำหน้าที่เป็นฐานข้อมูลกลางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในตำบลบ้านบัว จัดหมวดหมู่ตาม “เส้นทางสายวัฒนธรรม” และ “เส้นทางสายธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน” สื่อวีดิทัศน์ความยาว 4 นาที เรื่อง “เที่ยวบ้านบัวใน 1 วัน” ใช้เป็นสื่อชูโรง เชื่อมโยงผู้ชมเข้าสู่หน้าเพจเส้นทาง สถานที่ภายในเว็บไซต์ สถาปัตยกรรมและโครงสร้างเนื้อหาจัดทำเป็น 4 ชั้น หน้าหลัก เรื่องเล่าเชิงพื้นที่ หน้ารวมเส้นทาง หน้ารายการสถานที่ย่อย พร้อมข้อมูลประวัติภูมิศาสตร์ เวลาเหมาะสมในการท่องเที่ยว การเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวก

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

หน้าทรัพยากรชุมชน บริการ โฮมสเตย์ คาเฟ่ ชุมชนเรียนรู้ ข้อมูลมาตรฐาน เช่น ชื่อ ตำแหน่งพิกัด เรื่องเล่า รูปภาพ การติดต่อ ลิงก์ไปยังแผนที่ ช่วยให้การอัปเดตและการค้นคืนข้อมูลมีความสม่ำเสมอ ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล ฟังก์ชันหลัก แผนที่เชิงโต้ตอบ แสดงจุดท่องเที่ยวตาม 2 เส้นทาง พร้อมการนำทางจากอุปกรณ์พกพา มัลติมีเดียประกอบเพื่อสื่อสารข้อมูลอย่างย่อและเข้าใจง่าย ระบบสองภาษา (ไทย อังกฤษ) สำหรับชิ้นส่วนเนื้อหาหลัก เพื่อเพิ่มศักยภาพการเข้าถึงของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ระบบค้นหาและการจัดหมวดหมู่ ทำให้ผู้ใช้ค้นพบข้อมูลตามความสนใจ ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ วิถีชีวิต บริการ ชุมชนสามารถอัปเดตได้ด้วยตนเอง ลดการพึ่งพาทีมนักพัฒนา สมรรถนะด้านเทคนิค เพิ่มประสิทธิภาพหน้าเว็บ ด้วยการบีบอัดรูปภาพ การแคช และการแตกหน้าเนื้อหา ช่วยให้เวลาตอบสนองดีขึ้นในเครือข่ายมือถือชนบท ความปลอดภัยระดับพื้นฐาน

ข้อจำกัดเชิงเทคนิค โครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตในบางพื้นที่อาจจำกัดประสบการณ์ผู้ใช้ การรองรับหลายภาษาในเนื้อหาย่อยบางรายการยังอยู่ระหว่างการเติมเต็ม การเชื่อมต่อข้อมูลแบบเรียลไทม์จากภาคี เช่น ตารางตลาด กิจกรรม ยังใช้รูปแบบกึ่งแมนนวล ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดด้านการบริการสาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวแล้ว ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน และจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ก็เป็นอีกประเด็นที่มีผล ต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเช่นกัน

2. ผลการวิจัยด้านสังคมและชุมชน

ผลด้านสังคมและชุมชน การมีส่วนร่วมและการกำกับดูแลโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กำหนดโจทย์ออกแบบเนื้อหา ตรวจทาน ไปจนถึงเผยแพร่ ทำให้ระบบสะท้อนเสียงของพื้นที่ อย่างแท้จริง แกนกลางขับเคลื่อนเกิดคณะทำงานชุมชน ทำหน้าที่ดูแลข้อมูลและรับข้อเสนอแนะจากผู้ใช้ อัตลักษณ์และการตีความมรดก การเล่าเรื่องแบบเชื่อมโยง นำร่องรอยโบราณคดี ศาสนา วิถีชีวิต มาร้อยเรียงให้ผู้ชมเข้าใจ ของแต่ละสถานที่ การนำเสนอที่เคารพบริบท ลดการทำให้พื้นถิ่นเป็นเพียงฉากท่องเที่ยว และยืนยันสิทธิในการเล่าเรื่องของชุมชนเอง ผลต่อเศรษฐกิจฐานรากและเครือข่ายบริการ ถูกเชื่อมเข้ากับจุดท่องเที่ยวหลัก เพิ่มโอกาสการจับจ่ายกระจายรายได้ในพื้นที่ การมองเห็นของผู้ประกอบการรายย่อย เพิ่มขึ้นผ่านเพจสถานที่และแผนที่เชิงโต้ตอบ ทำให้เกิดการติดต่อจอง สอบถามโดยตรงมากขึ้น การเรียนรู้และเสริมพลังชุมชน ทักษะดิจิทัลพื้นฐาน ถ่ายภาพ เขียนคำบรรยาย อัปเดทเว็บ ถูกถ่ายทอดให้แกนชุมชน ทำให้เกิดการพึ่งตนเองในการบำรุงรักษาข้อมูล การมีส่วนร่วมของเยาวชน ผ่านการช่วยผลิตสื่อ และกิจกรรมทดลองเส้นทาง ช่วยต่อยอดการสืบสานความรู้ท้องถิ่น ประสบการณ์ผู้เยี่ยมเยือน และภาพลักษณ์พื้นที่เส้นทาง 2 มิติ ที่ชัดเจนช่วยลดความไม่แน่นอน ของผู้มาเยือนครั้งแรก และเพิ่มเวลาการใช้พื้นที่ จากกิจกรรมเสริม วิดีโอ 4 นาที ทำหน้าที่ เรียกความสนใจชี้ทางต่อ สู่หน้ารายการสถานที่ในเว็บ ทำให้เส้นทางถูกนำไปใช้จริง มากขึ้นในการวางแผนเดินทาง ความสอดคล้องเชิงนโยบายและความยั่งยืน ระบบหนุนยุทธศาสตร์ของจังหวัด เน้นการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม และยกระดับคุณค่าทางวัฒนธรรม มี แนวทางขยายผล ไปยังชุมชนใกล้เคียง เช่น เครือข่ายตำบลรอบอ่างห้วยจระเข้มาก โดยคงรูปแบ บข้อมูลมาตรฐานเดียวกัน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยหลักคือ ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การจัดการท่องเที่ยวต้องดำเนินไปอย่างมีระบบ และมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมไปด้วย ผลประโยชน์ที่

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

เกิดขึ้นต้องมีการกระจายอย่างยุติธรรม และควรมีความร่วมมือและสนับสนุนจากภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกชุมชน (พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัตย์, 2553, หน้า 54)

อภิปรายผลการวิจัย

การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลบ้านบัว แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นกลไกเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวท้องถิ่นในสองมิติหลัก คือ มิติด้านเทคนิคที่เน้นความสามารถในการเข้าถึงและการบำรุงรักษา และมิติด้านสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการเสริมสร้างอัตลักษณ์ การเชื่อมโยงทั้งสองมิติทำให้ระบบดังกล่าวเป็นต้นแบบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถอภิปรายผลตามประเด็นที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าตำบลบ้านบัวมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงทั้ง มิติประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เข้ากับ ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน ได้อย่างเด่นชัด อย่างไรก็ตาม แหล่งข้อมูลเหล่านี้ยังไม่ถูกนำเสนอในรูปแบบที่เป็นระบบมาก่อน การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการ ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงง่าย ทันสมัย และสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้จริง ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิด Community-Based Tourism (CBT) ที่เน้นให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางและเนื้อหาของการท่องเที่ยว รวมถึงกรอบ ที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรควบคู่กับการสร้างคุณค่าแก่ชุมชนท้องถิ่น

2. การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาระบบสารสนเทศผ่านเว็บไซต์ banbuatour.com และสื่อดิจิทัล ได้แก่ วีดิทัศน์เรื่อง “เที่ยวบ้านบัวใน 1 วัน” แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการประยุกต์ใช้กระบวนการ ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบสถาปัตยกรรม ไปจนถึงการพัฒนาและทดสอบระบบ โดยเลือกใช้ WordPress (CMS) ที่มีคุณสมบัติ และเหมาะสมกับการอัปเดตเนื้อหาโดยคนในชุมชน เว็บไซต์และสื่อวีดิทัศน์ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งเส้นทางสายวัฒนธรรม และ เส้นทางสายธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Storytelling in Tourism ที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเล่าเรื่อง ช่วยเพิ่มคุณค่าทางการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำแก่นักท่องเที่ยว

3. การประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศที่พัฒนา การประเมินจากผู้ใช้และชุมชนพบว่า ระบบมีจุดแข็งด้าน ความง่ายต่อการใช้งาน และ ประโยชน์ที่ได้รับสอดคล้องกับแนวคิด ที่ระบุว่าปัจจัยทั้งสองมีผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยี ขณะเดียวกันชุมชนเห็นว่าระบบนี้ช่วยสร้าง การมีส่วนร่วม และ การเผยแพร่อัตลักษณ์ท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อท้าทาย เช่น การบำรุงรักษาเว็บไซต์ในระยะยาว ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในบางพื้นที่ และความจำเป็นที่จะต้องจัดทำ แผนการพัฒนาต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบสามารถเป็นกลไกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนได้จริง ที่ชี้ว่าการพัฒนาที่แท้จริงต้องครอบคลุมทั้งทุนด้านเทคนิค สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. พัฒนาระบบในเชิงลึกและขยายแพลตฟอร์ม ควรมีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพิ่มเติมในรูปแบบ Mobile Application ที่เชื่อมโยงกับเว็บไซต์ เพื่อรองรับพฤติกรรมการใช้งานของนักท่องเที่ยวที่นิยมใช้อุปกรณ์พกพา และสามารถใช้ฟังก์ชันเสริม เช่น การนำทางด้วย GPS การแจ้งเตือนกิจกรรมท้องถิ่น หรือระบบจองบริการชุมชนแบบเรียลไทม์

2. การบูรณาการข้อมูลกับ Big Data และ Open Data ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเชื่อมโยงฐานข้อมูลของตำบลบ้านบัวกับ ฐานข้อมูลกลางด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัดหรือประเทศ รวมทั้งการใช้เทคนิค Big Data Analytics เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ใช้ ช่วยในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดและการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการจริง

3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถต่อยอดด้วยการใช้เทคโนโลยี Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) ในการสร้างประสบการณ์เสมือนจริง เช่น การจำลองโบราณสถานในอดีต หรือการนำเสนอวิถีชีวิตชุมชนผ่านเทคนิค AR เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและเสริมมิติการเรียนรู้

4. การวิจัยด้านการมีส่วนร่วมเชิงลึกของชุมชน ควรศึกษาแนวทางในการยกระดับบทบาทของคนในชุมชนในการจัดการข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การอบรมเยาวชนให้เป็น นักเล่าเรื่องท้องถิ่น (Local Storytellers) หรือการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวที่บริหารโดยชุมชนเอง

5. การประเมินผลกระทบเชิงสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว งานวิจัยในอนาคตควรเน้นการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพถึงผลกระทบที่ระบบสารสนเทศมีต่อ รายได้ชุมชน ความเข้มแข็งของเครือข่าย และการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อยืนยันความยั่งยืนของการใช้ระบบดังกล่าวในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัตย์. (2553). *การท่องเที่ยวชุมชน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวภายในประเทศ (สทน.). (ม.ป.ป.). *การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.adt.or.th/page/sustainable-tourism/en [17 ตุลาคม 2567].

สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี พ.ศ. 2566 – 2570 จังหวัดบุรีรัมย์.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.buriram.go.th/downloads/plan/plan-p-66-70.pdf [20 กันยายน 2564].

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (23 กันยายน 2561). การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด. TAT Review Magazine. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/ [17 ตุลาคม 2567].

Boonyaphak, Wiwatchat. “The Impact of Tourism Industry in Cultural Heritage”. *Tourism Journal, 4(*10r), (October 2007): 31-38.

Kittiphum Rueangsen. (ม.ป.ป.). *เทคโนโลยี และการสื่อสาร.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://kphum1994.wixsite.com/ictm4/single-post/2017/10/31/ [18 กันยายน 2567].

Journal of Humanities and Social Sciences for Sustainable Development Vol.8 No.2 July–December 2025
Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

รูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่: กรณีศึกษาการจัดทำแผนบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา

จันทนา มณีอินทร์*, จำลอง โพธิ์บุญ, จุฑารัตน์ ชมพันธุ์
คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
E-mail: jan.kh5577@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพประเภทวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนและสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียงท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา โดยใช้กรอบวิเคราะห์ CIPP-I Model และ SWOT Analysis โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการ ทีมที่ปรึกษา หน่วยงานรัฐในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบด้านเสียงโดยรอบท่าอากาศยานฯ ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของการมีส่วนร่วม มาจากปัจจัยภายในที่สำคัญที่สุดคือ ทีมที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นกลาง และยืดหยุ่น ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการจากการประชุมใหญ่เป็น การลงพื้นที่เก็บข้อมูลรายครัวเรือน ภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA และหลักการมีส่วนร่วม 4S (Starting Early, Suitable Method, Sincerity, Inclusiveness) ปัจจัยภายนอกที่สำคัญ คือ กฎหมาย EHIA ที่สร้างความมั่นใจในการชดเชยเยียวยาผลกระทบ และการสนับสนุนจากผู้บริหารภาครัฐในพื้นที่เพื่อลดความขัดแย้งเดิม ระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับการให้ข้อมูล (Informing) และการรับฟังความคิดเห็น/ปรึกษาหารือ (Consultation) โดยอำนาจตัดสินใจสูงสุดในการกำหนดมาตรการชดเชยเยียวยายังคงเป็นของหน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการ รูปแบบการมีส่วนร่วมที่สังเคราะห์ได้จึงเน้นการออกแบบแผนชดเชยฯ ที่มีคุณภาพ ครอบคลุม และยึดหลักมนุษยธรรม (Humanitarian Principle) เพื่อนำไปสู่ผลกระทบเชิงบวก คือ การยอมรับ (Acceptance) และผลประโยชน์ร่วม (Win-Win) อันเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา

คำสำคัญ: รูปแบบการมีส่วนร่วม, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย, โครงการขนาดใหญ่, ผลกระทบด้านเสียง, ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม–ธันวาคม 2568
Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

Efficient Public Participation Model for the Development of Mega Project: A Case Study of Noise Effect Compensation Integrated Plan Formulation of U-TAPAO International Airport

Jantana Maneein*, Chamlong Poboon, Chutarat Chompunth
Graduate School of Environment Development Administration,
National Institute of Development Administration
E-mail: jan.kh5577@gmail.com*

Abstract

This qualitative action research aims to extract lessons learned and synthesize a model for stakeholder participation in the preparation of an integrated action plan for mitigating noise impact compensation at U-Tapao International Airport. The study utilized the CIPP-I Model and SWOT Analysis as analytical frameworks. Stakeholders include the project-owning government agency, consultants, local authorities, business operators, community leaders, and noise-affected residents in surrounding areas. The research findings indicate that the success of participation stems primarily from the most significant internal factor: a highly specialized, impartial, and flexible consulting team. This flexibility was demonstrated by their ability to adapt the process from large-scale meetings to household-level data collection, operating under the Plan-Do-Check-Act (PDCA) quality cycle and the 4S principles (Starting Early, Suitable Method, Sincerity, and Inclusiveness). The most significant external factors included the Environmental Health Impact Assessment (EHIA) law, which instilled confidence in the compensation process, and support from local government executives to mitigate existing conflicts. The level of participation primarily fell within the spectrum of informing and consultation. The ultimate decision-making authority regarding compensation measures, however, remained with the governmental project owner. The synthesized participation model thus emphasizes designing a compensation plan that is high-quality, comprehensive, and anchored in the Humanitarian Principle. This approach is intended to lead to positive impacts, namely Acceptance and a Win-Win outcome, which form the foundation for sustainable development in the context of a developing country.

Keywords: Participation Model, Stakeholders, Mega Project, Noise Effect, U-Tapao Airport

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

บทนำ

โครงการลงทุนขนาดใหญ่ทั่วโลกและในประเทศไทย เช่น โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา เป็นการพัฒนาประเทศตามนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายใต้โครงการ EEC ของภาครัฐ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ รัฐบาลจึงมีหน้าที่รับผิดชอบและกำหนดมาตรการชดเชยเยียวยาผลกระทบอย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ ปัญหาที่พบคือโครงการขนาดใหญ่มักมุ่งเน้นเพียงรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EHIA) แต่ละเลยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการชดเชยที่ตนต้องการ ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ (Simmerjit Makna, n.d.) โครงการจัดทำแผนชดเชยผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานอู่ตะเภานี้ เป็นการดำเนินงานโดยยึดถือผู้ได้รับผลกระทบตามเส้นเสียงคาดการณ์ในรายงาน EHIA ซึ่งการกำหนดเส้นเสียงคาดการณ์ในรายงานฉบับนี้มีผู้นำชุมชนและประชาชนบางส่วนไม่ยอมรับและกลายเป็นประเด็นความขัดแย้งจนถึงปัจจุบัน ความสำคัญของงานวิจัยนี้ คือ การถอดบทเรียนและสังเคราะห์รูปแบบการ จัดทำแผนบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียงท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา ที่เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อให้ได้แผนชดเชยผลกระทบเป็นที่ยอมรับ ลดความขัดแย้ง และทำให้โครงการขนาดใหญ่สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้กับโครงการอื่น ๆ ต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและถอดบทเรียนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนงานบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนงานบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา
3. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนการชดเชยผลกระทบด้านเสียงจากท่าอากาศยาน

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประเภท วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียงของโครงการพัฒนาท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา

1. การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน (ภาครัฐ, ท้องถิ่น, ประชาชน) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการ ผู้บริหารและตัวแทนหน่วยงานรัฐในท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและประชาชนบริเวณโดยรอบที่ได้รับผลกระทบตามเส้นเท่าระดับเสียง และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกับทีมที่ปรึกษาในการลงพื้นที่และประชุมร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนตลอดโครงการ

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

ข้อมูลทุติยภูมิ ทบทวนเอกสารวิชาการ เอกสารนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ หนังสือ บทความวิชาการ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รายงาน EHIA และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

2. การวิเคราะห์และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

ความน่าเชื่อถือ ใช้หลักการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) มิติข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ ได้แก่ เอกสารวิชาการ บทความในวารสารวิชาการ หนังสือ สื่อดิจิทัล วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สังเกตการณ์ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตามกรอบแนวคิด CIPP-I Model

การวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก และประยุกต์ใช้ CIPP-I Model เพื่อถอดบทเรียนการมีส่วนร่วม โดยวิเคราะห์ 5 ด้าน ได้แก่ บริบท (PESTEL/Ethical), ปัจจัยนำเข้า (4M's), กระบวนการ (PDCA/4S/ธรรมาภิบาล), ผลผลิต, และผลกระทบ การสังเคราะห์ผลลัพธ์ ใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อหาปัจจัยความสำเร็จ ก่อนสังเคราะห์เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ยอมรับและปฏิบัติได้จริง

ผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้มุ่งเน้นการถอดบทเรียนและสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในโครงการชดเชยผลกระทบด้านเสียงของสนามบินอู่ตะเภา เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสำหรับโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐในประเทศกำลังพัฒนา โดยใช้ CIPPI Model เป็นกรอบวิเคราะห์

1. การถอดบทเรียนการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดทำการผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา

การวิจัยนี้ใช้ CIPP-I Model ประเมิน 5 ด้าน (บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ) เพื่อถอดบทเรียนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชดเชยผลกระทบด้านเสียงของสนามบินอู่ตะเภา โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ดังนี้

1.1 บริบท (Context-C) การประเมินด้านบริบท ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ PESTEL Analysis เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อแสดงให้เห็นภาพรวมของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ดังนี้

โครงการพัฒนาท่าอากาศยานอู่ตะเภาในพื้นที่ EEC สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติในการพัฒนาเศรษฐกิจ คาดการณ์ว่าจะสร้างผลกระทบเชิงบวกอย่างมหาศาล แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนอย่างรุนแรง ในขณะที่บริบททางสังคมในพื้นที่เป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีความหลากหลายทางประชากร ปัญหาหลักคือ **ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและเข้าไม่ถึงข้อมูล EHIA โดยตรง** (เน้นพึ่งพาผู้นำชุมชน) และยังคงมีความขัดแย้งก่อนหน้ามาอย่างต่อเนื่องเรื่อง**ความไม่เชื่อมั่นต่อวิธีการจัดทำเส้นเท่าระดับเสียงคาดการณ์ (NEF)** แม้โครงการถูกควบคุมด้วยกฎหมายที่กำหนดให้ต้องทำ EHIA และหน่วยงานเจ้าของโครงการต้องชดเชยผลกระทบจากมลพิษทางเสียง (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 58 และ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 48 และ 96)

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

1.2 ปัจจัยนำเข้า (Input: I) ปัจจัยนำเข้า (Input) ของโครงการถูกประเมินโดยใช้หลักการบริหารจัดการ 4M's (คน เงิน วัสดุ วิธีการ) เพื่อวัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปัจจัยนำเข้าของโครงการชดเชยผลกระทบด้านเสียงถูกประเมินตามหลัก **4M's** โดยมี **Man (บุคลากร)** เป็นทีมที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เป็นตัวแทนจากสถาบันการศึกษา แสดงถึงความเป็นกลางและมีความน่าเชื่อถือ **Money (เงิน)** ได้รับการจัดสรรอย่างเพียงพอและมีการบริหารจัดการอย่างรัดกุม รวมถึงมีงบสำรองเพื่อรองรับการปรับกลยุทธ์จากประชุมใหญ่เป็นกลุ่มย่อย **Material (วัสดุ/ทรัพยากร)** ประกอบด้วย โบร์ชัวร์ (มีการระบุความเป็นมาและขั้นตอนการมีส่วนร่วม) **QR Code** สำหรับช่องทางการสื่อสารออนไลน์ และแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลผลกระทบและความต้องการชดเชยรายครัวเรือน และ **Method (วิธีการ)** เน้นการสื่อสารหลายช่องทาง ทั้งการส่งโบร์ชัวร์ตรงถึงครัวเรือน การใช้ผู้นำชุมชนช่วยประชาสัมพันธ์ และการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยตรง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและกระบวนการมีส่วนร่วมได้อย่างทั่วถึง

1.3 กระบวนการ P- Process

กระบวนการจัดทำแผนชดเชยผลกระทบด้านเสียงฯ ในการบริหารโครงการภาพรวม และการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากหลักการดังนี้

1) การบริหารจัดการโครงการจัดทำแผนบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา ใช้หลักวงจรบริหารงานคุณภาพ (Plan-Do-Check-Act: PDCA) ดังนี้

ทีมที่ปรึกษาเริ่มวางแผน (P) ตามสัญญาและรายงาน EHIA โดยมุ่งเป้าที่ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบด้านเสียง (2,559 ครัวเรือน) และใช้กลยุทธ์จัดเวทีรับฟัง 3 ครั้งเพื่อรวบรวมข้อมูล การดำเนินการ (D) เผชิญปัญหาความขัดแย้งและการ Walk Out ของกลุ่มคัดค้านในการประชุมครั้งที่ 3 เนื่องจากขาดผู้แทนจากหน่วยงานเจ้าของโครงการ ทีมที่ปรึกษาประเมิน (C) ความล้มเหลว จึงปรับกลยุทธ์ (A) โดยขอให้นายอำเภอเป็นคนกลาง ยกเลิกการประชุมใหญ่ และเปลี่ยนไปใช้การ "ลงพื้นที่เก็บข้อมูลความเดือดร้อนและความต้องการชดเชยเป็นรายครัวเรือน" กลยุทธ์ใหม่นี้ทำให้งานเดินหน้าได้ราบรื่น สามารถเก็บแบบสอบถามได้ 438 ตัวอย่าง โดยปราศจากการชี้นำ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ต้องการการชดเชยเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่ช่วยลดผลกระทบด้านเสียง ไม่ใช่การเวนคืนหรือย้ายถิ่นฐาน ซึ่งข้อมูลนี้จะถูกนำไปจัดทำร่างแผนฯ ต่อไป

2) หลักพื้นฐานในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้หลัก 4S (Starting Early, Suitable Method, Sincerity, Inclusiveness)

การบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วมของโครงการฯ ประเมินผลสำเร็จตามหลัก **4S** ได้แก่ **เริ่มต้นแต่เนิ่น ๆ (Starting Early)** ด้วยการส่งแผ่นพับก่อนการประชุม, **ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Inclusiveness)** บริเวณโดยรอบที่ได้รับผลกระทบด้านเสียง ดำเนินการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นผ่านการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามจากครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ 438 ครัวเรือน, **ความจริงใจ (Sincerity)** ผ่านการดำเนินการที่ระมัดระวัง เปิดเผย ให้เกียรติคู่ขัดแย้ง และเป็นตัวกลางนำส่งข้อเรียกร้อง, และ **วิธีการที่เหมาะสม (Suitable)** ด้วยการปรับกลยุทธ์จากประชุมใหญ่เป็นกลุ่มย่อย และใช้บารมีในการเคารพนับถือของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารในท้องถิ่นช่วยสนับสนุนด้านการลงพื้นที่ ซึ่งเป็นวิธีที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม ทำให้บรรลุเป้าหมายของโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

1.4 ผลผลิต (P- Product)

ผลผลิตหลักของโครงการคือ แผนบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา ซึ่งมีคุณค่าทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในเชิงปริมาณ มีความครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ครอบคลุมมาตรการชดเชยเยียวยาทั้งระยะสั้น ระยะยาว และกรณีฉุกเฉิน มุ่งเน้นการลดผลกระทบและสร้างความร่วมมืออย่างยั่งยืน ส่วนในเชิงคุณภาพ แผนนี้มีคุณภาพในเชิงการตอบสนองต่อข้อห่วงกังวลของประชาชน โดยมาตรการที่นำเสนอ เช่น การประเมินทรัพย์สินที่ถูกต้อง การเจรจาโปร่งใส การจัดตั้งกองทุน/มูลนิธิชดเชยผลกระทบสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ที่ต้องการค่าชดเชยเพื่อปรับปรุงอาคารมากกว่าการขายที่ดิน นอกจากนี้ ทีมที่ปรึกษายังได้เสนอมาตรการเพิ่มเติมที่ยืดหยุ่นและเป็นธรรม (**WIN-WIN**) โดยใช้หลักความเท่าเทียมและมนุษยธรรม เช่น สำหรับกรณีผู้อยู่อาศัยที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เพื่อลดความขัดแย้งและตอบโจทย์ความกังวลในระยะยาวได้อย่างครอบคลุม แม้ว่าการดำเนินการจริงจะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของหน่วยงานเจ้าของโครงการก็ตาม

1.5 ผลกระทบ I – Impact

ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ ผู้ได้รับผลกระทบส่วนใหญ่ให้การยอมรับ ต่อมาตรการชดเชยเยียวยาในแผนบูรณาการฯ โดยผลการสำรวจและที่ประชุมที่มาจากทีมที่ปรึกษาแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ (**>50%**) เห็นด้วยในระดับ “มากที่สุด” โดยเฉพาะมาตรการปรับปรุงที่อยู่อาศัย และการจัดตั้งกองทุนชดเชยฯ พร้อมมีตัวแทนประชาชนร่วมเป็นกรรมการ ซึ่งการยอมรับนี้บ่งชี้ถึงศักยภาพในการลดความขัดแย้ง ที่มีอยู่เดิมอย่างมาก และหากหน่วยงานเจ้าของโครงการนำแผนฯ ไปปฏิบัติจริง รวมถึงพิจารณาช่วยเหลือ กรณีพิเศษที่อยู่นอกเหนือกรอบ **EHIA** โดยอาศัยหลักความยุติธรรมและมนุษยธรรม จะช่วยคลี่คลายความขัดแย้งและนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างเจ้าของโครงการกับชุมชนได้ในระยะยาว

2. การใช้ SWOT วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ได้รับผลกระทบด้านเสียงในการจัดทำแผนการชดเชยผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานอู่ตะเภา

2.1 ปัจจัยภายใน ดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (Input & Process) ของโครงการจัดทำแผนชดเชยฯ ตามเทคนิค SWOT โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ทีมที่ปรึกษา	บุคลากรมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการเป็นสถาบันการศึกษา สร้างความเชื่อมั่นในความเป็นกลางและโปร่งใส	การเป็นบุคลากรทางการศึกษาทำให้ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ การดำเนินการใด ๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อชื่อเสียงของสถาบัน
งบประมาณ	มีการจัดสรรงบประมาณชัดเจน ทำให้การวางแผนและบริหารจัดการทำได้สะดวก	

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง	จุดอ่อน
วัสดุ/วิธีการ (ประชาสัมพันธ์)	- การใช้แผ่นพับส่งถึงครัวเรือน และการประชาสัมพันธ์ ผ่านผู้นำชุมชนที่ไว้วางใจ ช่วยให้ข้อมูลเข้าถึงประชาชนและสร้างความเข้าใจได้ดี - การจัดประชุมกลุ่มย่อยช่วยให้ควบคุมสถานการณ์และกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นได้อย่างครอบคลุม	การประชาสัมพันธ์ด้วยแผ่นพับเพียงอย่างเดียว และไม่มีป้ายขนาดใหญ่ในบริเวณที่ประชาชนพบเห็นได้ตลอดเวลา อาจไม่เพียงพอในการกระตุ้นความสนใจ และทำให้ข่าวสารไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร
การบริหารจัดการ (PDCA)	มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ PDCA โดยมีการวางแผน ปรับเปลี่ยนแผน และแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างต่อเนื่องรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	ทีมประเมินทรัพย์สินเป็นผู้ส่งแผ่นพับให้ประชาชนขาดทักษะปฏิสัมพันธ์กับประชาชน, การให้ข้อมูลไม่ทั่วถึง (เพราะผู้นำชุมชนบางส่วนยังขัดแย้งเรื่องเส้นเสียง EHIA), และการประชุมกลุ่มใหญ่เสี่ยงต่อความขัดแย้งและการถูกครอบงำทางความคิด
การมีส่วนร่วม (4S)	มีการใช้หลัก 4S ได้ดี ได้แก่ การส่งข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้น ความยืดหยุ่นในการปรับวิธีรับฟัง และแสดงความจริงใจด้วยการเปิดเผยข้อมูลที่รวบรวมได้ให้ประชาชนรับทราบ	การมีส่วนร่วมไม่สมบูรณ์เพราะไม่สามารถระบุผู้ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินได้ครบถ้วน และที่สำคัญคือตัวแทนรัฐเจ้าของโครงการไม่เข้าร่วม ทำให้ทีมที่ปรึกษาเป็นเพียงคนกลาง ไม่มีอำนาจตัดสินใจแก้ไขปัญหาโดยตรง

2.2 ปัจจัยภายนอก วิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) เป็นการประเมินปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ แต่มีผลกระทบต่อโครงการจัดทำแผนบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. นโยบาย	เป็นโครงการที่สอดคล้องกับ นโยบายระดับประเทศ (Thailand 4.0, EEC, ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 13) และเป็นพื้นที่เป้าหมายการลงทุนสำคัญในอาเซียน	ประชาชนบางส่วนอาจไม่เห็นด้วย และได้รับผลกระทบต่อวิถีชีวิต/การปรับตัวทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แม้จะเป็นโครงการที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำ
2. เศรษฐกิจ	พื้นที่ EEC ดึงดูดการลงทุน ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ประชาชน (เกิดห้องเช่า/คนต่างถิ่นมาทำงานจำนวนมาก)	การพัฒนาพื้นที่และเศรษฐกิจอาจทำให้ ค่าครองชีพสูงขึ้น (ค่าอาหาร, ค่าดูแลสุขภาพ, ค่าสาธารณูปโภค)

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

ปัจจัยภายนอก	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
3. สังคม	พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบท-เกษตรกรรม มีลักษณะครอบครัวขยาย/หมู่บ้านจัดสรร มีประชากรแฝง จากนิคมอุตสาหกรรม/แหล่งท่องเที่ยว	สูญเสียพื้นที่เกษตรกรรม/ที่อยู่อาศัย และวิถีชีวิตอาจเปลี่ยนเป็น ลักษณะความเป็นเมือง มากขึ้น นอกจากนี้ ความแตกต่างของสิทธิ์ในที่ดิน (มี/ไม่มีกรรมสิทธิ์) ส่งผลต่อรายละเอียดการชดเชยที่เป็นตัวเงิน
4. เทคโนโลยี	ใช้เทคโนโลยีที่ประชาชนเข้าถึงง่าย สะดวก รวดเร็ว ในการสื่อสาร ประสานงาน และติดตามข้อมูลข่าวสาร	ประชาชนบางส่วน (โดยเฉพาะผู้สูงอายุ) เข้าไม่ถึงเทคโนโลยี (ไม่มีคอมพิวเตอร์/ใช้งานไม่เป็น) ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลรายงาน EHIA หรือช่องทางติดต่อสื่อสารต่าง ๆ ได้ทั้งหมด
5. สิ่งแวดล้อม	ลักษณะภูมิประเทศมีความหลากหลาย (ภูเขา, ทะเล, ป่าสงวน/ป่าฟื้นฟู/ป่าปลูก, ชายหาด) และบางพื้นที่ใช้ทางทหาร	การใช้พื้นที่สำหรับสนามบินอาจทำให้สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศแต่ละพื้นที่ จากการถูกรบกวนด้วยเสียง
6. กฎหมาย	มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความคุ้มครองดูแลผู้ได้รับผลกระทบ (รายงาน EHIA กำหนดให้ทำแผนชดเชย) และให้อำนาจรัฐในการพัฒนาพื้นที่ (พ.ร.บ. EEC/ผังเมือง/เวนคืนที่ดิน) เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิประชาชนกับการพัฒนาประเทศ	กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอาจมีข้อจำกัด ที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบได้ทั้งหมด ซึ่งอาจนำไปสู่ ความขัดแย้งที่เพิ่มขึ้น

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนการชดเชยผลกระทบด้านเสียงจากการพัฒนาท่าอากาศยานที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

การสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนการชดเชยผลกระทบด้านเสียงจากท่าอากาศยานที่นำไปปฏิบัติได้จริงนี้ อิงจากการวิเคราะห์กรอบ CIPP-I Model, SWOT Analysis และระดับการมีส่วนร่วม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ระดับอำนาจการตัดสินใจสูงสุดยังคงอยู่ที่หน่วยงานเจ้าของโครงการภาครัฐ ถึงแม้จะมีความพยายามในการดำเนินการมีส่วนร่วมที่หลากหลายก็ตาม โดยสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบหลัก ๆ ดังนี้

3.1 ด้านบริบท (Context - PESTEL) การดำเนินโครงการต้องอยู่ภายใต้นโยบายระดับชาติและกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อสร้างงาน/กระจายรายได้ ควบคู่กับการเร่งจัดการปัญหามลพิษทางเสียง การใช้เทคโนโลยีมาช่วยเผยแพร่ข้อมูลและสร้างช่องทางร้องเรียนที่โปร่งใส และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เน้นการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน การชดเชยต้องเป็นไปตามกฎหมาย (**EHIA**) พร้อมพิจารณาหลักมนุษยธรรมและกรณีศึกษาที่คล้ายกัน

3.2 ปัจจัยนำเข้า (Input - 4M's) หน่วยงานเจ้าของโครงการต้องจัดหา/คัดเลือกทีมงานหรือบุคลากร (Man) ที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นกลาง และเป็นที่ยอมรับ (แนะนำทีมจากสถาบันการศึกษาเพื่อเป็นทีมที่

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

ปรึกษา ที่ทำหน้าที่ ผู้ดำเนินการ/ตัวแทนสถาบันการศึกษา ที่มีความน่าเชื่อถือ) จัดเตรียมงบประมาณ (Money) ให้เพียงพอต่อการดำเนินงานและครอบคลุมมาตรการชดเชยที่เหมาะสม ใช้เอกสารประชาสัมพันธ์ (Material) ที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย (เช่น แผ่นพับรายครัวเรือน, ออนไลน์) โดยมีผู้นำชุมชน/หน่วยงานท้องถิ่น เป็นผู้สนับสนุน/ช่วยประชาสัมพันธ์ และใช้วิธีดำเนินการ (**Method**) ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับสถานการณ์

3.3 ด้านกระบวนการ (Process) การบริหารโครงการใช้หลัก PDCA ด้วยการวางแผน ดำเนินการและติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปปรับปรุง ด้านการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมตามหลัก 4S โดยต้องเริ่มต้นแต่เนิ่น ๆ (Starting Early) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมอย่างครอบคลุม (Inclusive Stakeholder) ดำเนินการด้วยความจริงใจ (Sincerity) โปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้วิธีการที่เหมาะสม (Suitability) ซึ่งในการดำเนินการมีส่วนร่วมนี้จะแบ่งเป็น 3 ระดับหลัก:

- **การให้ข้อมูลข่าวสาร (Information)** ทีมที่ปรึกษา (ผู้ดำเนินการ/ตัวแทนสถาบันการศึกษา) มีบทบาทหลักในการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วนเป็นกลาง โดยมีหน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการ (ผู้มีอำนาจตัดสินใจสูงสุด) มีอำนาจสูงสุดในการตรวจสอบและรับทราบเนื้อหาก่อนประชาสัมพันธ์ ส่วนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ (ประชาชน) เป็นเพียงผู้รับสาร และผู้นำชุมชน/หน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุน/ช่วยประชาสัมพันธ์ ปัญหาคือประชาชนบางส่วน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ/ผู้ไม่สนใจ อาจเข้าไม่ถึงข้อมูล/ขาดความรู้ความเข้าใจ
- **การรับฟังความคิดเห็น (Consult)** ทีมที่ปรึกษา (ผู้ดำเนินการ/ตัวแทนสถาบันการศึกษา) มีบทบาทหลักในการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายรูปแบบ (กลุ่มใหญ่/กลุ่มย่อย/แบบสอบถาม) เพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหา ผลกระทบ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการชดเชยเยียวยาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ครอบคลุม โดยมีหน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการ มีบทบาทรับข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดมาตรการ และมีอำนาจในการกำหนดขอบเขตการรับฟัง (เน้นชดเชยเยียวยา หลีกเลี่ยงประเด็นเส้นเสียง EHIA ที่เป็นความขัดแย้ง) ส่วนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ (ประชาชน/ผู้นำชุมชน/หน่วยงานท้องถิ่น) มีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูล/แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาและมาตรการชดเชยเยียวยา ข้อสังเกตคือการประชุมกลุ่มใหญ่ประสบปัญหา จากกลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้มีความเห็นขัดแย้ง มีข้อเรียกร้องให้มีผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการเข้าร่วมเท่านั้น
- **การนำเสนอผลการรวบรวมข้อมูล (Feedback/Consult)** ทีมที่ปรึกษา (ผู้ดำเนินการ/ตัวแทนสถาบันการศึกษา) มีบทบาทหลักในการนำเสนอผลการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดอย่างตรงไปตรงมาและไม่บิดเบือน เพื่อยืนยันความจริงใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนำไปจัดทำมาตรการชดเชยฯ ที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์/กฎหมาย ส่วนหน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการ (ผู้มีอำนาจตัดสินใจสูงสุด) มีอำนาจสูงสุดในการพิจารณาและตัดสินใจกำหนดมาตรการชดเชยเยียวยาตามแผนบูรณาการฯ และสามารถใช้กฎหมายที่ให้อำนาจแก่หน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการ สำหรับกรณีที่นอกเหนือหลักเกณฑ์ EHIA บทบาทของประชาชนและผู้นำชุมชนในกระบวนการนี้เป็นเพียงผู้รับทราบข้อมูลเพื่อยืนยันความถูกต้อง ของการรวบรวมข้อมูล และสามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติม/ข้อห่วงกังวลได้

3.4 ด้านผลผลิต (Product) แผนชดเชยผลกระทบด้านเสียง ต้องมีความครอบคลุม (ระยะสั้น-ระยะยาว) เป็นธรรม เหมาะสม โปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยนำความเห็นจากประชาชนและหลักมนุษยธรรมประกอบการพิจารณาควบคู่กับรายงาน EHIA และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

3.5 ด้านผลกระทบ (Impact) การยอมรับมาตรการชดเชยฯ จะเกิดขึ้นได้ถ้ามาตรการนั้นชดเชยผลกระทบได้อย่างแท้จริงในทุกมิติ ควรใช้กฎหมายที่มีอำนาจพิจารณาในประเด็นที่นอกเหนือหลักเกณฑ์ และให้ผู้บริหารท้องถิ่น/ตัวแทนประชาชนที่เป็นกลางเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินราคาทรัพย์สิน เพื่อสร้างความโปร่งใส ลดความขัดแย้ง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

แม้กระบวนการมีส่วนร่วมจะพยายามดำเนินการให้ครอบคลุม แต่บทบาทของประชาชนและผู้นำชุมชนเป็นเพียง ผู้ให้ข้อมูลและผู้สนับสนุน การดำเนินการเท่านั้น โดยอำนาจสูงสุดในการพิจารณาและตัดสินใจกำหนดมาตรการชดเชยเยียวยาในแผนบูรณาการฯ ยังคงเป็นของหน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการตามข้อกำหนดของรายงาน EHIA และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สรุปและอภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียนและระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การถอดบทเรียนกระบวนการมีส่วนร่วม (โดยหลัก CIPP-I Model)

การศึกษาพบว่า ความสำเร็จของโครงการมาจากการจัดการอย่างเป็นระบบและบุคลากรที่มีคุณภาพ โดยโครงการดำเนินไปภายใต้ **บริบท (Context)** ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ที่คาดหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจตามแบบหลักเหตุผล (Rational Model) (Thomas R. Dye อ้างถึงใน จันทิมา บุญอนันต์วงศ์, 2561; ฐิติวัฒน์ ถนอมศิลป์, 2563) **ปัจจัยนำเข้า (Input)** ที่สำคัญที่สุดคือ ทีมที่ปรึกษา ที่มีความเชี่ยวชาญและความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการตามหลัก 4M (Drucker, 1990 อ้างถึงใน Russell-Walling, 2007; วรรณพันธุ์ อ่อนแย้ม, 2562) **กระบวนการ (Process)** ดำเนินการตามวงจรคุณภาพ PDCA (Edwards W. Deming, 1991; ปริทรรศน์ พันธุบรรยงก์, 2545) และยึดหลัก 4S (อรทัย ก๊กผล, 2554) โดยเน้น ความครอบคลุม (Inclusive Stakeholder) และ ความเหมาะสม (Suitability) ของเวทีรับฟังความเห็น ซึ่งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นเกี่ยวกับมาตรการชดเชย (Szentendre, 1996; Cohen & Uphoff, 1977; Lufeng et al., 2020) การสื่อสารที่เปิดเผยยังช่วยลดความขัดแย้งด้านเสียงและความรำคาญ (Suau-Sanchez et al., 2011**) ผลผลิต (Product)** คือ แผนบูรณาการฯ ที่มีมาตรการชดเชยเยียวยาครอบคลุมและมุ่งเน้นผลประโยชน์ร่วม (WIN-WIN) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตอบสนองของชุมชน (Asensio, Gasco & de Arcas, 2017) นำไปสู่ **ผลกระทบ (Impact)** คือ การยอมรับ มาตรการชดเชยเยียวยาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ (Hauptvogel et al., 2024)

ข้อค้นพบเพิ่มเติม ชี้ว่าความขัดแย้งเดิมของผู้นำชุมชนบางส่วนเป็นปัจจัยแทรกซ้อน (Moore, 1996; จำลอง โพธิ์บุญ, 2560; พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2552) แต่การสนับสนุนจากผู้บริหารสูงสุดของรัฐในพื้นที่ช่วยให้โครงการสำเร็จ (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2547) โดยประชาชนส่วนใหญ่ไม่ต้องการย้ายออกและเห็นด้วยกับโครงการเพราะคาดหวังผลบวกทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่าปัจจัยที่ไม่เกี่ยวกับเสียง (เช่น ความไว้วางใจ ทางเลือกในการชดเชย ความเป็นธรรม ความพึงพอใจกับพื้นที่อยู่อาศัย เป็นต้น) มีความสำคัญต่อระดับความรำคาญ (Pere Suau-Sanchez, et al., 2011) และพบว่า ขอบเขตและระดับมลพิษทางเสียงที่มีการศึกษาไว้เป็นเพียงการอ้างอิงความชอบธรรมทางกฎหมายเท่านั้น แท้จริงแล้วความชอบธรรมเชิงเนื้อหาขึ้นอยู่กับขอบเขต

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

ของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่มีการเจรจาต่อรองอย่างยุติธรรม เป็นที่พึงพอใจและยอมรับได้ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ (Heyes et al., 2021; Hauptvogel et al., 2024)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนการชดเชยผลกระทบด้านเสียง ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการมีส่วนร่วมนี้ ได้นำปัจจัยจากแบบจำลอง CIPP-I (Context, Input, Process, Product, Impact) มาจัดลำดับความสำคัญ โดยแยกเป็นปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ผลผลิต และผลกระทบ ดังนี้

2.1 ปัจจัยภายใน (Internal Factors) ถูกระบุว่าเป็นกลไกขับเคลื่อนความสำเร็จของโครงการ แบ่งเป็นปัจจัยนำเข้าและกระบวนการจัดการ

2.1.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญที่สุดคือ **ทีมที่ปรึกษา (บุคลากร)** ซึ่งมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการโครงการอย่างเป็นระบบ (การวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการสื่อสาร) โดยสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารองค์กรของ Peter F. Drucker (อ้างถึงใน Russell-Walling, 2007) ที่เน้นว่าบุคลากรเป็นปัจจัยหลักในการนำทรัพยากรอื่นมาใช้ให้เกิดผลสูงสุด และได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ วรรณพันธุ์ อ่อนแย้ม (2562) ที่พบว่าบุคลากรมีความสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของโครงการ ปัจจัยลำดับรองลงมา ได้แก่ งบประมาณ วิธีการดำเนินโครงการ และวัสดุที่ใช้ในโครงการ ตามลำดับ

2.1.2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 1) การบริหารจัดการโครงการ ซึ่งดำเนินการอย่างเป็นระบบตามหลักวงจรคุณภาพ **PDCA** (Plan, Do, Check, Action) ของ **Edwards W. Deming (1950)** เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและเกิดการปรับปรุงอย่างรวดเร็ว (ปริทรรศน์ พันธุบรรยงก์, 2545) และ 2) กระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งปัจจัยสำคัญที่สุดคือความครอบคลุมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Inclusive Stakeholder) เพื่อให้ได้ข้อมูลปัญหาและความต้องการชดเชยที่ครบถ้วนและนำไปสู่การจัดทำแผนที่ยอมรับได้ (ลัคนา คำเจริญ และบัณฑิต เอื้ออาภรณ์, 2555) ลำดับรองลงมาคือวิธีการที่เหมาะสม (Suitability) ที่ต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการรับฟังความเห็นเพื่อรับมือกับความขัดแย้งเดิม (บุญบรรเจิดศรี บรัส, 2559) ถัดมาคือการเริ่มต้นเร็ว (Starting Early) เนื่องจากโครงการมีความต่อเนื่องจากรายงาน EHIA และปัจจัยสุดท้ายคือความจริงใจ (Sincerity) ซึ่งต้องการเวลาในการสร้างความไว้วางใจ และต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เพื่อช่วยลดความขัดแย้งเดิม

2.2 ปัจจัยภายนอก (External Factors) เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ที่ส่งผลต่อความชอบธรรมและการยอมรับโครงการ

2.2.1 บริบท (Context) ประกอบด้วย นโยบาย เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และกฎหมาย ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ คือ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะรายงาน EHIA ซึ่งสร้างความมั่นใจแก่ผู้ได้รับผลกระทบว่าจะได้รับการชดเชยและความคุ้มครอง ลำดับรองลงมาคือ นโยบายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และประเทศไทย 4.0 เป็นตัวขับเคลื่อนโครงการขนาดใหญ่ในการพัฒนาเศรษฐกิจ (ปัณณพัฒน์ ฤทธิ์เรืองเดช, จำลอง

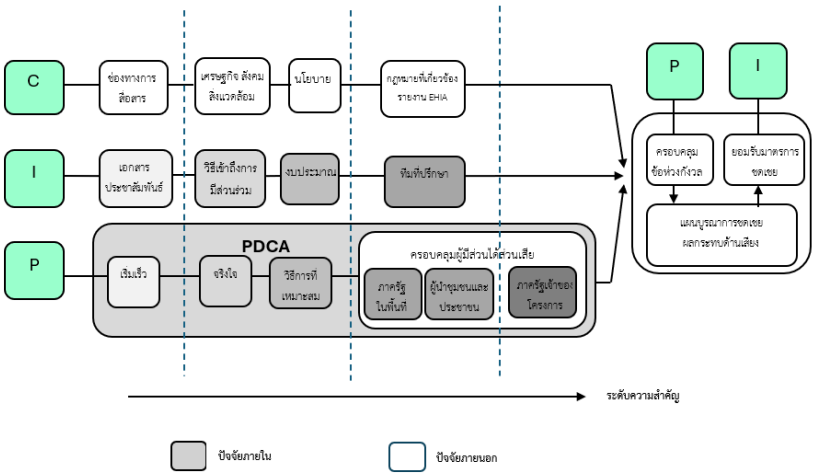
Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

โพธิ์บุญ และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์ 2560; Rodrigue, 2024) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (ฐิติวัฒน์ ถนอมศิลป์, 2563)

2.3 ผลผลิต (Product) คือแผนบูรณาการชดเชยฯ ที่มีคุณภาพ ซึ่งบรรจุมาตรการครอบคลุม และที่สำคัญคือ แนวทางการชดเชยโดยใช้หลักมนุษยธรรม สำหรับผู้ที่ไม่เข้าเกณฑ์ตามกฎหมาย เพื่อสร้างผลลัพธ์แบบ WIN-WIN สอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่าทางเลือกในการชดเชยส่วนตัวเป็นมาตรการที่มีผลในระดับสูงสุดในการแก้ไขปัญหาเสียงรบกวนของชุมชน (Asensio, Gasco & de Arcas, 2017, Hauptvogel et al., 2024)

2.4 ผลกระทบ (Impact) ผลกระทบเชิงบวกคือ การยอมรับ ต่อมาตรการชดเชยเยียวยาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เนื่องจากมาตรการครอบคลุมความห่วงกังวลและมีแนวทางชดเชยแก่ผู้ที่ไม่มีคุณสมบัติตามกฎหมายสอดคล้องกับงานศึกษาที่พบว่าความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การยอมรับของสังคมสำหรับโครงการขนาดใหญ่ (Zakharova Anna & Jager Tassilo, 2013)

จากรายละเอียดข้างต้น สามารถนำปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ในแต่ละปัจจัยมาเรียงลำดับความสำคัญได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ลำดับความสำคัญของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกในการจัดทำแผนบูรณาการชดเชยผลกระทบด้านเสียง

3. การสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนการชดเชยผลกระทบด้านเสียง

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชดเชยผลกระทบด้านเสียงจากการพัฒนาโครงการท่าอากาศยานขนาดใหญ่ที่สังเคราะห์ได้นี้ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (Applicable Participation Model) ภายใต้บริบทของประเทศกำลังพัฒนา โดยมีลักษณะสำคัญที่เน้นการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) และการยอมรับ (Acceptance) เพื่อให้โครงการสามารถเดินหน้าต่อไปได้

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

ระดับการมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

รูปแบบการมีส่วนร่วมนี้สะท้อนว่าอำนาจในการตัดสินใจเบ็ดเสร็จสูงสุดยังคงอยู่ที่หน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการ ตามข้อกำหนดของรายงาน EHIA และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้จะมีความพยายามในการดำเนินการมีส่วนร่วมที่หลากหลายก็ตาม ภาคส่วนอื่นไม่มีอำนาจตัดสินใจ แม้กระทั่งในระดับการสร้างการยอมรับ (Acceptance/Consensus Building)

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่อยู่ในระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร (Informing) ซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียว และระดับการรับฟังความคิดเห็น/ปรึกษาหารือ (Consultation) ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ผลกระทบ และมาตรการชดเชยเพื่อรักษาสิทธิ์ แต่ไม่มีอำนาจตัดสินใจ สอดคล้องกับขั้นทำพอเป็นพิธีของ Arnstein (1969) และระดับการให้ข้อมูล/ปรึกษาหารือของ David Wilcox (2003) ส่วนในระดับสร้างการยอมรับนั้น บทบาทของทุกภาคส่วนเป็นเพียงการรับทราบและยืนยันผลการรวบรวมข้อมูลและความเข้าใจที่ตรงกันเท่านั้น สอดคล้องกับระดับการปรึกษาหารือในบริบทไทยของจุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2555)

แม้กระบวนการมีส่วนร่วมจะพยายามให้ครอบคลุม แต่บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ (ประชาชน/ผู้นำชุมชน/หน่วยงานท้องถิ่น) โดยรวมเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูล/แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหามาตรการชดเชยเยียวยา และเป็นผู้สนับสนุนการประชาสัมพันธ์และการดำเนินการเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม วิธีการดำเนินการอย่างจริงใจ และการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสูงสุดของรัฐในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในสภาวะที่มีความขัดแย้งเดิม เพราะช่วยลดความขัดแย้งและทำให้กระบวนการประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบขับเคลื่อนความสำเร็จ

ความสำเร็จของรูปแบบนี้เกิดการดำเนินการตาม**บริบท (Context)** ของนโยบายระดับชาติในการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่และกฎหมายที่กำหนดให้หน่วยงานเจ้าของโครงการต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านเสียงที่เกิดจากโครงการ มีการขับเคลื่อนด้วย **ปัจจัยนำเข้า (Input)** จากบุคลากร/ที่ปรึกษา (Man) ที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นกลาง ยืดหยุ่น และเป็นที่ยอมรับ (เช่น แนะนำทีมจากสถาบันการศึกษา) ที่ได้รับการคัดเลือกจากหน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการ เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการอย่างโปร่งใสและนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา และการบริหารจัดการโครงการ ตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) และจัดกระบวนการมีส่วนร่วมตามหลัก 4S (Starting Early, Inclusive Stakeholder, Sincerity, Suitability) อย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับสถานการณ์

เป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการ

รูปแบบนี้มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิด Win-Win โดยเน้นการสร้าง ผลประโยชน์ร่วม และการยอมรับ ในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมจึงมุ่งหวังให้ “**ผลผลิต (Product)**” คือ แผนชดเชยเยียวยาที่มีความครอบคลุม เป็นธรรม เหมาะสม โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยนำ “หลักมนุษยธรรม” และความเห็นของประชาชนประกอบการพิจารณาควบคู่กับรายงาน EHIA และกฎหมาย ซึ่งจะนำไปสู่ “**ผลกระทบ (Impact)**” เชิงบวกคือ การยอมรับของสังคม (Social Acceptance)

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนชดเชยผลกระทบด้านเสียง

รูปแบบการมีส่วนร่วมนี้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบกระบวนการที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมโดยไม่รู้สึกถึงการถูกลดทอนอำนาจ อีกทั้งยังคงได้รับสิทธิและผลประโยชน์อย่างเหมาะสม เพื่อให้แผนการชดเชยได้รับการยอมรับและดำเนินการได้อย่างโปร่งใส บรรลุหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Governance) (Heyes et al., 2021, Lufeng et al., 2020) โดยสามารถสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพในการจัดทำแผนชดเชยผลกระทบด้านเสียงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนชดเชยผลกระทบด้านเสียง

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การจัดทำแผนชดเชยฯ บรรลุวัตถุประสงค์และได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เนื่องจากมีการบริหารจัดการปัจจัยภายใน (บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และกระบวนการ **PDCA** ที่ยืดหยุ่น) และปัจจัยภายนอก (บริบทด้านกฎหมาย **EHIA** และนโยบายระดับประเทศ) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งเดิมเกี่ยวกับเส้นเสียงในรายงาน EHIA ยังคงอยู่ ผู้วิจัยจึงเสนอข้อเสนอแนะ 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations) เน้นการสร้างความเชื่อมั่นและการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Governance) ในระยะยาว

เร่งรัดการปฏิบัติและชดเชย หน่วยงานเจ้าของโครงการควร กำหนดมาตรการชดเชยโดยมีแนวทางหลักจากแผนบูรณาการฯ ที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และดำเนินการชดเชยให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ด้วยการกำหนดกรอบ

เวลาที่ชัดเจนในแต่ละขั้นตอน พร้อมทั้งจัดทำฐานข้อมูลกลางที่ประชาชนสามารถตรวจสอบสถานะของตนเองได้ ซึ่งจะช่วยลดความล่าช้า เพื่อความถูกต้องและไม่ซ้ำซ้อน

สร้างความเชื่อมั่น โปร่งใส และความไว้วางใจ ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทรัพย์สิน และ คณะทำงานติดตามประเมินผลกระทบ (ตามข้อกำหนด EHIA) โดยมีตัวแทนชุมชน (โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับความเคารพ เชื่อถือ และวางตัวเป็นกลาง เช่น ผู้บริหารระดับสูงในพื้นที่) เข้าร่วม เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและสร้างการยอมรับ

พัฒนาระบบการจัดการข้อร้องเรียน จัดให้มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่เป็นระบบและแจ้งสถานะแบบเรียลไทม์ (Real-Time Status) เข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้เกิดการตอบสนองที่รวดเร็ว (Responsiveness) และลดความขัดแย้ง

เสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จัดตั้งและฝึกอบรมทีมงานชุมชนสัมพันธ์ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์เยี่ยมเยียน และร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) และลดช่องว่างระหว่างโครงการกับพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ (Operational Recommendations) เน้นการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างรวดเร็วและโปร่งใส

เร่งรัดการแต่งตั้งคณะกรรมการและผนวกการมีส่วนร่วมในทุกคณะทำงาน ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยโดยเร็วที่สุด กำหนดให้มีตัวแทนชุมชนเข้าร่วมในคณะกรรมการ/คณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยผลกระทบและการกำกับติดตามสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เช่น การนัดหมายเข้าพบเจ้าหน้าที่ ดาวน์โหลดเอกสารการชดเชย ให้ข้อมูลสำคัญ (FAQ/คู่มือประชาชน) ตลอดจนการรับและติดตามข้อร้องเรียนอย่างเป็นระบบ เรียลไทม์ โปร่งใส และ ตรวจสอบได้

เอกสารอ้างอิง

จันทิมา บุญอนันต์วงศ์. (2561). *รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

จำลอง โพธิ์บุญ. (2560). *การประเมินด้านสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: ออลอินวัน พริ้นติ้ง.

จุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2555). การวิเคราะห์หลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน A Review of The Public Participation Concept in “The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement” ในบริบทประเทศไทย. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, *8*(1), 123-141

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2547). *การนิเทศการสอนแบบใหม่*. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.

ฐิติวัฒน์ ถนอมศิลป์. (2563). กระบวนการกำหนดนโยบายในการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ,* 5(6), 90 – 101.

บุญบรรเจิดศรี บรัส. (2559). *การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ของรัฐ กรณีศึกษา: การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวยกับโครงการรถไฟชานเมือง (สายสีแดง) ช่วงบางซื่อ-ตลิ่งชัน บริเวณสถานีบางบำหรุ*. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร

Received: Nov 7, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

ปริทรรศน์ พันธุบรรยงก์. (2545). *TQM ภาคปฏิบัติ: เทคนิคการแก้ปัญหาแบบ "สียาม่า"*. กรุงเทพฯ: ส.ส.ท.

ปัณณพัฒน์ ฤทธิ์เรืองเดช จำลอง โพธิ์บุญ และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย จังหวัดปทุมธานี. *วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, *7*(1), 85 – 101.

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2552). *องค์การและการบริหารจัดการ*. นนทบุรี: ธิงค์ บียอนด์ บุ๊คส์.

ลัคนา คำเจริญ และบัณฑิต เอื้ออาภรณ์. (2555). กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย. *Journal of Energy Research*, *9*(1), 1-16.

วรรณพันธุ์ อ่อนแย้ม. (2562). ปัจจัยความสำเร็จและการศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการโครงการ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย*, 6(ส.ค. 2562), 1 – 8.

อรทัย ก๊กผล. (2554). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพ ฯ: โอเดียรสโตร์.

Anna, Z., & Tassilo, J. (2013). *Stakeholder participation to improve societal acceptance for mega projects A case study of the forum for the coal-power plant "Datteln 4" project*. Umea School of Business and Economics Autumn Master thesis.

Arnstein, S.R. (1969). A Ladder of Community Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, *35*, 216 – 224.

Asensio C., Gasco L., & De Arcas G. (2017). A Review of Non-Acoustic Measures to Handle Community Response to Noise around Airports. *Springer International Publishing AG. 3,* 230–244. from https://doi:10.1007/s40726-017-0060-x

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1977). *Rural development participation: concepts and measures for project design, implementation and evaluation*. Monograph Series, Rural Development Committee, Cornell University, 1977, No.2, 317pp.

Deming, W. E. (1991). *W. Edwards Deming*. Madonna University.

Drucker, P. F. (1990). *Managing the Non Profit Organisation*. New Delhi: Macmillan India Ltd.

Dye, T.R. (1984). *Understanding Public Policy. Englewood Cliffs*. NJ: Prentice-Hall

Hauptvogel D., Kuhlmann J., Richard I., Emanuely C., Schreckenberg D., Quehl J., Rothmund T., & Bartels S. (2024). Fairness perspectives of airport residents: A qualitative approach. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives, 27*(2024), 101221.

Heyes G., Hooper P., Raje F., Flindell I., Dimitriu D., Galatioto F., Burtea E.N., Ohlenforst B., & Konovalova O. (2021). The Role of Communication and Engagement in Airport Noise Management. *Sustainability, 13*(11), 6088.

Lufeng W., Guangshe J., & Puwei Z. (2020). Improving the Effectiveness of Public Participation in Public Infrastructure Megaprojects. *International Journal of Managing Projects in Business, 13*(7), 1522-1536.

Moore, J. F. (1996). *The death of competition: leadership and strategy in the age of business ecosystems*. (No Title).

Received: Nov 3, 2025; Revised: Dec 15, 2025; Accepted: Dec 15, 2025

Rodrigue, J. P. (2024). *The Geography of Transport Systems*. Joanna MT: Knowledge Work Global Ltd.

Russell-Walling, E. (2007). In search of middle ground: a dodgy retail scene and an increasingly celebrity-oriented culture are leaving little room for reason. *Publishers Weekly*, *254*(11), SC2-SC2.

Simmerjit Makna. (n.d.). *Report on Community Participation in Mega Projects*. Retrieved December 10, 2020 from/https://www.academia.edu/

Suau-Sanchez, P., Pallares-Barbera, M., & Paul, V. (2011). Incorporating annoyance in airport environmental policy: noise, societal response and community participation. *Journal of Transport Geography*, *19*(2), 275-284.

Szentendre. (1996). *Public Participation Training Module*. Hungary: The Regional Environmental Center.

Wilcox, D. (2003). *The Guide to Effective Participation*. Brighton: Delta Press.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ยินดีรับบทความวิชาการ/วิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ยังไม่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน บทความทุกบทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสารฉบับนี้จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านต่อหนึ่งบทความ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการแก้ไขต้นฉบับและการพิจารณาตีพิมพ์ตามลำดับก่อนหลัง โดยมีข้อเสนอแนะในการส่งบทความดังนี้

การเตรียมต้นฉบับบทความ

ชื่อเรื่อง	ควรสั้นกะทัดรัดได้ใจความครอบคลุม ตรงกับวัตถุประสงค์และเนื้อเรื่อง (ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
ชื่อผู้เขียน	พิมพ์ชื่อโดยไม่ใช้คำย่อ มีสังกัดหรือสถานที่ทำงานต่อท้าย (ชื่อผู้เขียนต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
บทคัดย่อ	เป็นร้อยแก้ว เขียนเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีการ ผล และวิจารณ์หรือข้อเสนอแนะ (อย่างย่อ) และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ความยาวไม่เกิน 300 คำ)
คำสำคัญ (Keyword)	ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3-4 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทความที่เป็นภาษาอังกฤษมีเฉพาะคำสำคัญภาษาอังกฤษ
บทนำ	อธิบายถึงความเป็นมา ความสำคัญของปัญหาที่ทำการศึกษา วิจัย ค้นคว้าของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ สมมติฐานและขอบเขตของการวิจัย
เนื้อเรื่อง	กรณีบทความที่เป็นภาษาไทยควรใช้ภาษาไทยให้มากที่สุด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กะทัดรัดและชัดเจน การใช้คำย่อต้องมีคำสมบูรณ์ไว้ในครั้งแรกก่อน
วิธีการศึกษาหรือการวิจัย	อธิบายขั้นตอนการวิจัย โดยกล่าวถึงแหล่งข้อมูล วิธีการรวบรวมข้อมูล วิธีการใช้เครื่องมือในการศึกษาหรือการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย
ผลการดำเนินงาน	อธิบายถึงสิ่งที่ได้จากการศึกษาหรือวิจัย โดยเสนอหลักฐานข้อมูลอย่างเป็นระเบียบและเข้าใจง่าย
อภิปราย	ควรอธิบายถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาหรือการวิจัย ว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ ควรอ้างถึงทฤษฎี หรือผลการศึกษาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ
สรุปผล	ไม่ควรซ้ำซ้อนกับการแสดงผล แต่เป็นการสรุปประเด็น และสาระสำคัญของการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ข้อเสนอแนะ	อธิบายถึงการนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์หรือข้อเสนอแนะปัญหาที่พบในการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาครั้งต่อไป
เอกสารอ้างอิง	ให้เขียนเอกสารอ้างอิงตามรูปแบบที่กำหนด

การเขียนเอกสารอ้างอิง

เขียนเอกสารอ้างอิงตามรูปแบบ ระบบ APA ปรับปรุงครั้งที่ 6 (American Psychological Association 6th Edition) กรณีที่มีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่อง (citations in text) เพื่อระบุแหล่งที่มาของข้อมูล กำหนดให้ผู้เขียนบทความเขียนการอ้างอิงแบบนาม-ปี (name-year) เป็นการอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ของเอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และมีการรวบรวมรายการเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดไว้ตอนท้ายเอกสาร เรียกว่า เอกสารอ้างอิง (references) โดยเรียงตามลำดับพยัญชนะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชื่อผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อเรื่อง* /ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). /สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้เขียนบทความ./(ปีพิมพ์)./*ชื่อบทความ./*ใน/ชื่อผู้แต่ง (บรรณาธิการ),/ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์), เลขหน้าที่ปรากฏบทความจากหน้าใดถึงหน้าใด)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้เขียนบทความ./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./*ชื่อวารสาร,/ปีที่* (ฉบับที่),/เลขหน้าที่ปรากฏ.

ชื่อผู้เขียนบทความ./(ปี,เดือนที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./*ชื่อนิตยสาร,/ปีที่*(ฉบับที่),/เลขหน้าที่ปรากฏ.

ชื่อผู้เขียนบทความ./(ปี,เดือนที่พิมพ์)./*ชื่อบทความ./*ชื่อหนังสือพิมพ์,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้าที่ปรากฏ.

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์./(ปีพิมพ์)./*ชื่อวิทยานิพนธ์./*(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต,/ชื่อมหาวิทยาลัย).

ชื่อผู้แต่ง./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./*ชื่อวารสาร,/ปีที่/*(ฉบับที่),/เลขหน้า-เลขหน้า. doi:xxxx

ชื่อผู้เขียน/(ปี,เดือน วันที่)./*ชื่อเนื้อหา./*[รูปแบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์]. /Retrieved from URL หรือเว็บไซต์ของข้อมูล

การส่งต้นฉบับ

1. ให้พิมพ์บทความลงบนกระดาษ B5 โดยใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK

    1.1 ชื่อเรื่อง ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 (ตัวหนา)

    1.2 ชื่อผู้วิจัย ใช้รูปแบบอักษรขนาด 15 (ตัวหนา)

    1.2 หัวข้อหลัก ใช้รูปแบบอักษรขนาด 14 (ตัวหนา)

    1.3 เนื้อเรื่อง ใช้รูปแบบอักษรขนาด 14

    โดยมีเนื้อหาบทความไม่เกิน 10 หน้า

2. ภาพประกอบ ควรแนบไฟล์ภาพต้นฉบับพร้อมเขียนคำอธิบายภาพ แหล่งที่มา และหมายเลขกำกับภาพ เพื่อความถูกต้องและง่ายต่อการจัดเรียงข้อมูล

3. ส่งบทความผ่านระบบ Email: hs_ssrujournal@ssru.ac.th

หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เลขที่ 1 ถนนอู่ทองนอก แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 โทรศัพท์ 0 2160 1051 โทรสาร 0 2160 1283

4. สามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ **http://www.journal.ssru.ac.th/index.php/hsssru**

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

จัดพิมพ์โดย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เลขที่ 1 ถนนอู่ทองนอก แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ : 0 2160 1280 เว็บไซต์ : https://hs.ssru.ac.th